

świat

podróże

kultura

ISSN 1644-4183

LATO/SUMMER 2010

by Jim Warner
Good for day of issue and the following day

Islandia

KRAINA OGNA I LODU

LAND OF FIRE AND ICE

Śląskie

SPEŁNIA MARZENIA DZIECI

GOOD FUN FOR CHILDREN

Warmia i Mazury

NA TROPIE PRZYGODY / IN SEARCH OF ADVENTURE

Turkish Airlines. Obsłużymy Cię na ponad 150 kierunkach.

Ciesz się możliwością odkrywania świata z Turkish Airlines korzystając z zalet sojuszu Star Alliance i połączeń do ponad 1050 miejsc.

Globally Yours | TURKISH AIRLINES

turkishairlines.com | sales@turkish.pl | 022 5297700/01

Wizja przygody

Potrzebny Ci sprzęt trekkingowy?
Dobrze trafiliś. Lornetki Nikon Sporter EX są tym, czego potrzebujesz.
Lekkie, ostre, nowoczesne, warte swojej ceny.

SPORTER EX 10x42

SPORTER EX 12x50

Since 1917

www.nikon.pl

Nikon Sport Optics

Wakacje w tym roku mamy w kratkę. Kilkanaście dni upałów, a potem deszcz i znów ładna pogoda. Taka aura usatysfakcjonuje wszystkich urlopowiczów.

Po co wyjeżdżać na wakacje do ciepłych krajów, skoro woda w Bałtyku przekracza 20°C, a na Warmii i Mazurach znajdziemy wszystko, czego potrzeba, by dobrze odpocząć – jeziora, które można przemierzać kajakiem, łódką, żaglówką lub jachtem, lasy oplecone gęstą nitką szlaków rowerowych i pełne zabytków miasta zapraszające na ciekawe imprezy plenerowe.

Aby zasłużyć na dozgowną wdzięczność dzieci, najlepiej zabrać je na Śląsk. Od Jury Krakowsko-Częstochowskiej aż po Ustroń znajdziemy mnóstwo miejsc kuśiących najmłodszych obietnicą dobrzej zabawy.

Na turystów złaknionych odpoczynku od upałów czeka Islandia urzekająca surowym pięknem krajobrazu ukształtowanego przez wulkany, gejzery i lodowce. Trudno też nie ulec fascynacji Armenią.

Położona w cieniu Araratu kusi tych, co potrafią dostrzec jej tragiczne piękno.

The weather during this holiday has been so radically changeable all the time. A few days of an unbearable heat wave, some rain and nice weather again. It must have catered for all tastes.

There is no need to set off for the hot countries when the temperature of the water in the Baltic Sea is above 20°C. Not to mention that in the Warmia and Masuria region you can find anything to get a good rest. Some lakes you discover by kayak, boat, sailing boat or yacht. Some woods covered in the web of bicycle trails and some full of monuments towns inviting you to interesting outdoor events.

To deserve your children's lifelong gratitude we recommend taking them to Silesia. The region spanning from the Krakow-Częstochowa Upland to Ustron offers a wide range of places promising great fun for children. Iceland bewitching with the hash beauty of its scenery formed by volcanoes, glaciers and geysers is a perfect choice for those craving for a break from the heat.

It is also impossible not to become fascinated by Armenia. Situated at the foot of Ararat it awaits those who can recognise its tragic beauty.

Urszula Gabryelska
redaktor naczelna

Ugabryelska

HOTEL & RESTAURANT

vanilla

Krakowskie Przedmieście 12, Lublin

tel.: 081 536 67 20

www.vanilla-hotel.pl info@vanilla-hotel.pl

Serdecznie zapraszamy do „Vanilla Hotel”, położonego w samym sercu Lublina, w XVII-wiecznej kamienicy na lubelskim deptaku. Bliskość Starówki sprawia, że Vanilla Hotel jest idealnym miejscem zarówno dla gości podróżujących w celach służbowych jak i turystycznych. Zapraszamy do skorzystania z 18 pokoi o bardzo różnych, niezwykłych aranżacjach. Pokoi komfortowych, klimatyzowanych z dostępem do internetu. Obsługa naszego hotelu zadba o Państwa i sprawi, że pobyt u nas będzie przyjemnością.

Odwiedzających nasz hotel gości zapraszamy do skorzystania z usług „Vanilla Restaurant”, serwującej dania kuchni europejskiej i wybrane dania kuchni śródziemnomorskiej przygotowane na bazie oryginalnych włoskich produktów. Miłośnikom i smakoszom wina polecamy specjalnie dobrany zestaw win.

Dla pragnących zorganizować kameralne spotkania przygotowaliśmy „Vanilla Club”, gdzie w niebanalnie urządzonych wnętrzach możecie Państwo miło spędzić czas.

Mamy nadzieję, że odnajdziecie się Państwo w naszych wnętrzach, a my stworzymy atmosferę, w której nie zauważycie jak szybko mija czas.

Narodowe skarby przyrody

NATIONAL NATURAL TREASURES

Parki narodowe w Polsce chronią to, co mamy najcenniejsze: piękne krajobrazy, zwierzęta, rośliny i nieskażoną naturę. Spośród 23 zakątek naszego kraju zachowanych w stanie naturalnym wybraliśmy trzy turystycznie najatrakcyjniejsze.

Bartłomiej Jamróz

National Parks protect what is the most valuable: beautiful landscapes, animals, plants and unpolluted nature. From among 23 places in our country, we have chosen three the most interesting from a tourist point of view.

WŚRÓD BAGIEN I MOKRADEŁ

Malowniczo meandrująca Biebrza to jedyna rzeka w Polsce, której coroczne wylewy nie wzbudzają paniki. Jest nieuregulowana i taka pozostanie, bo dzięki temu nad jej brzegami powstał unikalny ekosystem bagien, moczarów i torfowisk. Chroni go Biebrzański Park Narodowy. 100-kilometrowa pradolina Biebrzy jest największą w Polsce ostożą ptactwa wodno-błotnego. Żyje tu ponad 200 gatunków ptaków, m.in.: dubelt, kropiatka, orzeł bielik, derkacz, orlik grubodzioby oraz będący symbolem parku batalion. Koryto rzeki, jej dopływy i starorzecza zamieszkuje liczne gatunki ryb, w tym minog ukraiński oraz zwierzęta wodne z wydrą na czele. Park można zwiedzać pieszo, na rowerze, kajakiem lub tratwami. Ścieżki dydaktyczne pozwalają na przejście suchą stopą najbardziej interesujących zakątek parku. Służą temu kładki spacerowe, wieże, z których widać ciągnące się aż po horyzont rozlewiska, pomosty i punkty widokowe, jak ten na rezerwat Czerwone Bagno, gdzie najłatwiej można spotkać łośia (w parku żyje ok. 700 osobników).

SWAMPS AND MARSHES

The charmingly meandering Biebrza is the only river in Poland that floods without causing panic in the neighbourhood. Its unregulated, natural flow created a unique system of swamps, marshes and peat bogs. It is protected by the Biebrza National Park. The 100 kilometer long Biebrza ice-marginal valley is the greatest habitat of waterfowl and wading birds. It is the home of more than 200 species of birds: great snipe, spotted crake, white-tailed sea eagle, corncrake, greater spotted eagle and the symbol of the park i.e. ruff. The riverbed, its tributaries and its oxbow are inhabited by many fish species including Ukrainian brook lamprey and water animals with the otter leading the way.

You can visit the park on foot, by bike, kayak or raft. Educational trails make it possible to take a peek into the most picturesque park nooks using foot overpasses overlooking wetlands, platforms and vantage points, such as the one to the "Red Bog" reserve, where there is the greatest chance to meet a moose (there are around 700 moose in the park).

www.biebrza.org.pl, www.skarbybiebrzy.pl

STROME KLIFY

Jedyny polski park morski – Woliński Park Narodowy – obejmuje ochroną najpiękniejszy odcinek polskiego wybrzeża klifowego, deltę Świnie z bagnistymi wysepками rozdzielonymi kanałami, wody Bałtyku i Zalewu Szczecińskiego, połodowcowe jeziora, plaże i torfowiska. Na Wolinie, wyspie ukształtowanej przez ostatni lodowiec, obserwujemy, jak fale morskie stopniowo zjadają niemal pionową nadmorską skarpę, tworząc tzw. żywą klif. Gołym okiem tego nie widać, ale badania wskazują, że każdego roku morze wdziela się metr w głąb lądu. To niezwykle aktywne klify wznoszą się na wysokość 95 m. Wzdłuż ich krawędzi rozpościera się las bukowy, którego dno zdobi dziewięć gatunków storczyków. Porośnięte trzciną wysepki rozrzucone u ujścia Świnie okupują liczne gatunki ptaków, m.in.: orzeł bielik (symbol parku), wodniczka, biegus zmienny, mucholówka mała. Gęsta sieć szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych (łącznie ok. 50 km) umożliwia dotarcie do najważniejszych atrakcji.

STEEP CLIFFS

The only sea park – Wolin National Park – covers the most beautiful part of the Polish cliff seashore, the Świnia estuary with boggy islets divided by canals, the Baltic and Szczecin Reservoir waters, post-glacial lakes, beaches and peat bogs. On the Wolin Island shaped by the last glacier, we can observe how sea waves almost "eat" the vertical slope creating something called "alive cliff." You cannot see it with your own eyes, but the research shows that each year the sea is one meter further into the land. This incredible seashore is 15 kilometre long and the highest cliffs reach 95 meters. Along the cliff edge there are beech woods whose floor is embellished with 9 species of orchids. Reed covered islets extending at the mouth of Świnia are covered with numerous bird species: white-tailed sea eagle (the symbol of the park), aquatic warbler, dunlin or red-breasted flycatcher. Many routes and education trails (50 km in total) make it possible to access the most important places in the park.

www.wolinpn.pl

TATRZAŃSKIE TURNIE

W Tatrach, jednym z najbardziej malowniczych zakątków Polski, nietrudno znaleźć zachwycające miejsca. Kuszą doliny pokryte fioletowym kobiercem szafranów spiskich, strumyki, wodospady i krystalicznie czyste jeziora, w których odbijają się szczyty najwyższych gór w Polsce. Na wewnętrzku wśród tych cudów natury zaprasza 275 km oznakowanych tras turystycznych o różnych stopniach trudności: od łatwych po bardzo trudne i wyposażone w urządzenia asekuracyjne. Niektóre z nich można przemierzać na rowerze, a zimą na nartach. W góry najlepiej wyruszyć ze schroniska turystycznego PTTK, na terenie parku jest ich osiem. Szlaki doprowadzą nas m.in. na Szpiglasowy Wierch, gdzie mamy dużą szansę spotkać świstaka (na zdjęciu), na Kasztrowy Wierch, którego okolice upodobały sobie kozice, oraz na Rysy. Za najwyższy stopień tatrzaskiego wtajemniczenia uznaje się pokonanie Orlej Perci. Nagrodą za odbycie niebezpiecznego spaceru w chmurach przez granie i turnie na przełęcz Krzyżne jest niepowtarzalna panorama Tatr.

TATRA CRAGS

In the Tatra Mountains – one of the most picturesque places in Poland – it is not difficult to find enchanting spots. There are valleys with carpets of Crocus scepusiensis, brooks, waterfalls and crystal clear lakes mirroring the peaks of the highest mountains in Poland. 275 kilometers of marked routes and trails invite you for a walk or hike. Amateurs and professional hikers will find something for themselves. In summer, you can bike and in winter you can ski. It is best to set off into the mountains from 8 PTTK shelters operating in the park. The routes will take you to Szpiglasowy Wierch which the goat the marmot has taken to this place very much and Rysy. The highest level of the Tatra initiation is to complete Orla Perć route. Once you have had a walk in clouds through dangerous ridges and crags the Krzyżne pass has an award for you – the unprecedented panorama of the Tatras.

www.tpn.pl

Edyta Buchert

z bloga...

KOSMICZNA ATAKAMA COSMIC ATACAMA

Tajemnicza i fascynująca pustynia Atakama leży w północnej części Chile. Jest wciśnięta między wybrzeże Oceanu Spokojnego, szczyty Andów i niemal pozbawione życia wyżyny – pampasy. Ma sławę najsuchszego miejsca na ziemi, roczna suma opadów nie przekracza 100 mm. W samym sercu pustyni nie brak miejsc, na które nie spadła ani jedna kropla deszczu, przy najmniej od czasu, kiedy ludzie zaczęli badać zjawiska klimatyczne. Nazywa się je pustynią absolutną, gdyż są zupełnie pozbawione życia – nie ma tu mchów, roztoczy ani bakterii. Zastanawiacie się pewnie, po co odwiedzać tak surowe i nieprzyjazne środowisko? Odpowiedź jest prosta – żeby obserwować niebo. Miłośnicy astronomii na Atakamie odnajdują najlepsze na świecie warunki do obserwacji kosmosu. Nie ma tam miejskich światel, brak wilgoci oznacza brak chmur, a czyste powietrze pozwala na podziwianie rozgwieżdzonego nieba przez ponad 300 dni w roku.

Moja wyprawa do Chile byłaby niekompletna bez wizyty na pustyni. Lokalnym autobusem docieram do miejscowości San Pedro de Atacama, leżącej u stóp wulkanu Licancabur (5916 m n.p.m.), jednego z najwyższych w Andach. Odnajduję biuro francuskiego astronoma Alaina Maury'ego i przed północą wyruszam samochodem terenowym w głąb pustyni. Po dwóch godzinach zatrzymujemy się przy kilku gigantycznych teleskopach. Niemal do śluzy obserwuję gwiazdozbiory, planety oraz słucham ciekawych, czasem zabawnych, opowieści gospodarza o odległych galaktykach. Dowiaduję się między innymi, że w 1997 r. na pustyni ćwiczył łazik Nomad przed wyruszeniem w misję na Marsa. To, co zobaczyłam i usłyszałam, było tak ekscytujące, że zapomniałam o chłodzie. Nie wzięłam ze sobą ciepłych ubrań, a noce na pustyni są wyjątkowo zimne.

The mysterious and fascinating Atacama desert is situated in the northern part of Chile, wedged between the coast of the Pacific ocean, the peaks of the Andes and virtually lifeless plains called the pampas. It is famous for being the driest place on Earth with the annual rainfall not exceeding 100 mm. In the heart of the desert, there are places that have not seen rain since at least the time people started to examine climatic phenomena. They are called absolute desert – no life there, no mites, no moss, no bacteria.

So why would anyone go there? The answer is simple – to observe the sky. Atacama offers the best possible conditions to have a peak into the space above us. There are no city lights, no clouds and clear air makes it possible to tilt your head up for more than 300 days a year. My trip to Chile would not have been complete without a visit to the desert. I took a local bus to get to the town of San Pedro de Atacama overlooking the Licancabur volcano (5,916 m above the sea level), one of the highest in the Andes. I found the office of the French astronomer Alain Maury and just before midnight we set off onto the desert in an off road car. After two hours, we stopped at several gigantic telescopes. Almost until dawn, I had been observing constellations, planets and listening to my host's interesting, sometimes funny stories about galaxies. I was told that in 1997 the four-wheeled Nomad droid trekked across the desert before his mission to the Mars. I got so many thrilling sights and stories that I almost forgot about the chill. I had not taken any warm clothes and nights are quite cold at the desert.

W ZASIĘGU RĘKI / AT HAND'S REACH

- Narodowe skarby przyrody 44
- National Natural Treasures 6
- Tales from Warmia 48

Z BLOGA / BLOG

- Kosmiczna Atakama / Cosmic Atacama 12

100 KILOMETRÓW PRZYGODY

ONE HUNDRED KILOMETERS OF ADVENTURE

- Islandia – kraina ognia i lodu
- Land of Fire and Ice 16
- W sercu Mazur
- In the Heart of Masuria 22
- Rowerem dookoła Włoszczowej
- Cycling around Włoszczowa 26

SPACEREM PO... / WALKING AROUND...

- Kair – Matka Świata
- Mother of the World 28
- Praga – szlakiem trzech wyznań
- Warsaw Praga – Tracing the three Creeds 32

MIEJSCE / PLACE

- Inowłódz – na tropie zabytków
- In Search for Monuments 38

WYDARZENIA / EVENTS

- Imprezowy skansen
- Eventful Folk Heritage Museum 40
- Zamość – w cieniu arkad

In the Shade of Arcade 44

- Opowieści z Warmii
- Natal Natural Treasures 6
- Tales from Warmia 48

WYPOCZYNEK Z POMYSŁEM

HOLIDAY WITH IMAGINATION

- Śląskie z dziećmi
- Silesia Province with Kids 50
- Moje góry i doliny
- My Mountains and Valleys 58
- Góra Kalwaria – przygoda nad brzegiem Wisły
- Adventure on the Bank of the Vistula 64

PODRÓŻE OD KUCHNI

CULINARY TRAVELS

- Smaki tradycji / Tastes of Tradition 70
- WYPRAWA / EXPEDITION
- Armenia – u stóp Araratu
- At the Foot of Ararat 74
- Dziewięć Smoków Mekongu
- 9 Dragons of the Mekong 78

NO TO W DROGĘ / OFF YOU GO

- Autokarem w Europie
- Europe by Coach 84

OUTDOOR

- Wielofunkcyjne sandały
- Multifunction Sandals 88

ADRES REDAKCJI
02-548 Warszawa,
ul Grażyny 15 lok. 112-114
tel./faks: +48 22 845 58 41
redakcja:
tel.: +48 22 845 29 24
www.magazynswiat.pl
kontakt@magazynswiat.pl
promocja@magazynswiat.pl

REDAKTOR NACZELNA
URSZULA GABRYELSKA
u.gabryelska@magazynswiat.pl

WSPÓŁPRACA
EDYTA BUCHERT
BARBARA JAMPOLSKA-WASIAK
BARTŁOMIEJ JAMRÓZ
IZABELA KLEMENTOWSKA
MAŁGORZATA LITWIN
MICHAŁ LUBINA
AGNIESZKA ŁUCZAK
WITOLD MUCHOWSKI
IWONA POTĘGA
GRZEGORZ RYKOWSKI
JOANNA SZYNDLER
IRENAEUSZ WALCZAK
BEATA ZAŁĘCKA
PIOTR ŻABOWSKI

PROMOCJA
promocja@magazynswiat.pl

REKLAMA
MAGDALENA
LEWANDOWSKA-MACIAK
magda@magazynswiat.pl
MAREK RYŃSKI
m.rynski@magazynswiat.pl
reklama@magazynswiat.pl

TŁUMACZENIE I KOREKTA
ANNA CZECHOWSKA
BEATA KOZŁOWSKA
FILIP MAJKOWSKI

KOREKTA POLSKA
BARBARA ZAPOLSKA

DYREKTOR ARTYSTYCZNY
PIOTR JANOWCZYK

NAKŁAD
10 000 egzemplarzy
© Copyright by Magazyn Świat
OKŁADKA: przystań w Giżycku;
fot. D. Olendzka

Niezamówionych materiałów redakcja nie zwraca, a w razie opublikowania zastrzega sobie prawo do ich skreśnienia. Magazyn Świat® nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń i reklam i ma prawo odmówić publikacji bez podania przyczyny.
© Copyright by Magazyn Świat Wszystkie materiały są objęte prawem autorskim. Przedruk materiałów materiałów jakiejkolwiek formie i w jakimkolwiek języku bez wcześniejszej pisemnej zgody Wydawcy jest zabronione. Wydawca zobowiązany bez umownej sprzedaży numerów bieżących i archiwalnych miesięcznika „Świat Podróże Kultura”. Działanie wbrew powyższemu zakazu skutkuje odpowiedzialnością prawną.

Lipiec

Benedyktynskie Lato Muzyczne;
Tyniec, Staniątki, Tuchów
Przez dwa miesiące muzyka będzie
rozbrzmiewać w klasztornych
i kościelnych wnętrzach.
Benedictine Summer of Music;
Tyniec, Staniątki, Tuchów
For two months sacred music
will sound in the abbeys and churches.
www.benedyktyni.eu

3

17

Ogólnopolski Maraton
Windsurfingowy
Pełne emocji zmagania windsurferów
w Polajewie nad jeziorem Gopło.
All-Poland Windsurfing Marathon
Competing windsurfers
and splashes of water
in Polajewo on the Gopło Lake.
www.windsurfing.pl

Międzynarodowy Festiwal
Jazzowy „Jazz à Juan”, Francja
Antibes Juan-les-Pins na Lazurowym
Wybrzeżu i jazz w wykonaniu najwybit-
niejszych artystów. I tak przez 12 dni...
International Jazz Festival

“Jazz à Juan”, France

Antibes Juan-les-Pins on Côte d’Azur
and jazz performed by the most prominent
artists. And all of that for 12 days...
www.jazzajuan.fr

14

23

Piknik Country, Mrągowo
Kowbojskie stroje, motocykle,
samochody terenowe i muzyka country
na trzy dni odmienią oblicze miasta.

Piknik Country, Mrągowo
Cowboy outfits, motorcycles,
off-road vehicles and country music
will transform the city for three days.
www.ckit.mragowo.pl

„Dni Grunwaldu 2010”
Trzydniowe pokazy walk, turnieje
sportowe, wieczory muzyczne oraz
inscenizacja bitwy grunwaldzkiej
w wykonaniu ponad 1000 odtwórców.

“The Grunwald Days 2010”

Three days of fight shows, sports
tournaments, evenings with music
and re-enactment of the battle itself
by more than 1000 people.
www.grunwald1410.pl

16

24

Międzynarodowy Zlot Amatorskich
Konstrukcji Latających

Wiele typów latających statków
wzbija się w niebo nad Stalową Wolą.
Dla chętnych – loty wycieczkowe.

**International Rally of Amateur
Flying Structures**

Many types of “flying objects”
will soar through the sky above
Stalowa Wola. Trip flights available.
www.astw.vet.pl

II Biskupiński Turniej
Łucznictwa Tradycyjnego
Na terenie grodziska w Biskupinie
łucznicy zadeemonstrują umiejętności
posługiwania się dawną bronią.

2nd Biskupin Traditional
Archery Tournament

At the archaeological site of Biskupin
archers will present their skills
in wielding the old weapon.
www.biskupin.pl

17

24

Międzynarodowy Festiwal
Kuchni Zbójnickiej, Skoczów
Górale z Czarnogóry, Czech, Węgier,
Ukrainy, Słowacji i Polski zaprezentują
swoją kulturę od najsmaczniejszej strony.

**International Festival
of Robbers' Cuisine, Skoczów**
Highlanders from Europe
will present the most “delicious”
aspects of their cultures.
www.skoczow.pl

IV Gżycko Tydzień Żeglarski
W wodniackiej stolicy Polski odbędą
się różne regaty. Na lądzie
– dwudniowy Festiwal Piosenki
Żeglarskiej i Morskiej.

4th Gżycko Sailing Week

The water sports capital of Poland
will witness different boat races and
a two day Maritime Music Festival.
www.gzycko.turystyka.pl

17

31

Jarmark św. Dominika, Gdańsk
Jarmark liczy 750 lat. Jubileusz uświet-
nią: koncerty, happeningi, przedstowie-
nia teatralne, pokaz sztucznych ogní.

St. Dominic's Fair, Gdańsk
The fair is 750 years old. The jubilee
will be celebrated with concerts,
happenings and fireworks shows.
www.trojmiasto.pl/jarmark

foto.: www.benedyktyni.eu, www.jazzajuan.fr, archiwum Urzędu Gminy Grunwald D. Olendzka, www.fotolia.com, R. Webel/Wojnowski Centrum Informacji Turystycznej, archiwum MDK w Szczecinie, www.transcarpatia.org, www.mojbieszczady.org, Edinburgh International Book Festival

Sierpień

Festiwal Wina, Balatonfüred (Węgry)
Przez dwa tygodnie właściciele
winnic zapraszają na degustacje
najlepszych trunków.
Wine Festival, Balatonfüred
(Hungary)

For two weeks owners of vineyards invite
to taste the best beverages.
www.wegry.info.pl

3

15-21

Transcarpatia, Ustroń-Baligród
Zmagania cyklistów na ścieżkach,
drogach i bezdrożach najpiękniejszego
łuku Karpat. Do pokonania 550 km.
Transcarpatia, Ustroń-Baligród
Road and off-road cyclist struggle
in the most beautiful curve
of the Carpathians 550 km to go.
www.transcarpatia.pl

6

19

Święto Ceramiki, Bolesławiec
Targi ceramiki, warsztaty garmarskie,
parada glinoludów oraz próba
pobicia rekordu Guinnessa na naj-
dłuższą zastawę ręcznie malowaną.

Festival of Ceramics, Bolesławiec
Earthenware fair, pottery workshops,
pottery-people parade and a try
at beating the Guinness world record
in the longest hand painted tableware.
www.swiectoceramiki.boleslawiec.pl

12

21

Dymarki Świętokrzyskie,
Nowa Słupia
Podczas festynu archeologicznego
u podnóża Łysej Góry zobaczymy,
jak przed 2 tys. lat wytapiano żelazo.

**Old Furnaces in Świętokrzyskie,
Nowa Słupia**
During an archeological festival at the
foot of the Łysa Góra Mountain we will
see how iron was cast 2,000 years ago.
www.dymarki.pl

14-30

28

Mistrzostwa Polski w Nordic
Walking, Gniezno i okolice
Na kilka dni forma rekreacji ruchowej
stanie się konkurencją sportową.

**Nordic Walking All Poland's
Championship**
Gniezno and its surroundings
For a couple of days
this form of exercise will become
a sports discipline.

www.pfwu.eu

15

29

Miodowe lato w skansenie, Swarzędz
Degustacja miodu z pasiek
wielkopolskich, kiernasz rękoździela
wiejskiego i sztuki ludowej.

**Honey Summer in Folk Heritage
Museum, Swarzędz**
Tasting of honey from Wielkopolska
apiaries; folk handicraft and art fair.
www.muzeum-szreniawa.pl

Witold Muchowski, przewodnik Klubu Podróży Horyzonty

Kraina ognia i lodu

LAND OF FIRE AND ICE

Najdalszy i najmłodszy zakątek Europy zachwyca surowym pięknem natury. Niegościnny krajobraz ukształtowany przez wulkany, gejzery i gorące źródła ożywiają wodospady, lodowcowe jeziora oraz wyniosłe klify okupowane przez ptaki. Dla geologów, wędkarzy, ornitologów i globtroterów Islandia jest synonimem fascynującej przygody.

Turyści, którzy tak jak ja zdecydują się na rejs promem przez Morze Północne i Wyspy Owce, witają islandzki ląd w Seydisfjordur – cichym porcie fiordów wschodnich. Po dotarciu do celu nie od razu ulegam zachwytemu. Wciąż przed oczami mam soczyste zielone Wyspy Owce pełne barwnych i hałaśliwych ptaków. Mijane po drodze islandzkie pustkowia, choć zapierają dech surowością, są tak zimne i ponure, że przyglądam się im z podziwem, ale bez zachwytu.

Szos w tej niezwykłej krainie jest niewiele, a transport koncentruje się na drodze numer 1, którą na dwa sposoby można okrążyć Islandię, zbacząc nieznacznie ku głównym atrakcjom. Z Seydisfjordur jedyną istniejącą szosą wspinającą się po zboczu fiordu jadę na zachód. Samochód, który razem ze mną przy-

Tourists who decide like me to take a ferry through the North Sea and Faroe Islands step onto the Icelandic shore in Seydisfjordur, a quiet port town in the eastern fjords. Having reached the destination I am not immediately delighted. My eyes are still drawn to rich green colours of Faroe Islands full of colourful and noisy birds. Although Icelandic barren lands take my breath away, they are so cold and gloomy that I look at them with admiration devoid of delight.

There are not many roads in Iceland and the transport concentrates mainly on the road no. 1 that offers two ways of circling the entire island with short detours to main attractions. From Seydisfjordur I take the only possible road climbing on the slope of the nearby fjord and head to the west. The car

Fot.: Legiond-foto.com

płynął promem, ma do pokonania niemal 3000 km dróg półku- li zachodniej. Celem jest jezioro Mývatn. Tam przetną linię Ryftu Północnoatlantyckiego, wzduż której są rozrzucone kratery, gejzery, fumarole, aktywne wulkany i pola świeżej lawy.

W LABIRYNCIE PIEKŁA >> Różnorodne formy wulkaniczne w okolicy jeziora Mývatn tworzą najbardziej piekielny krajobraz Europy. Nigdzie indziej nie obserwowałem bujniejszego życia przyrody nieożywionej. Niewielkie wyżyny wulkaniczne w formie stożków, z których wydobywają się opary o temperaturze powyżej 100°C (solfatary), a niekiedy przekraczającej 300°C (fumarole) czuć w całej okolicy. Przez wentylatory do samochodu dostaje się zapach zgniłych jaj. Tak

that landed here with me has to cover almost 3,000 km of the western hemisphere roads. The Myvatn Lake is my destination. It is there where I am going the line of the Mid-Atlantic Ridge marked with scattered craters, geysers, fumaroles, active volcanoes and fields of fresh lava.

IN THE LABIRYNTH OF HELL >> Diverse volcanic forms in the vicinity of the Myvatn Lake make it the most hellish landscape in Europe. I have never ever seen a more lush life of inanimate nature. Small volcanic conical vents (solfataras) emitting water vapour at the temperature of 100°C and sometimes exceeding 300°C (fumaroles) pollute the entire area. An odour of putrid eggs gets inside

Gejzer Strokkur / Strokkur Geyser

the car through ventilators. This is how I have pictured hell. After a short walk around these reeks I take refuge at the top of a huge Hverfjall crater – the remnant of a huge gas eruption – to breathe in fresh air. Fantastic lava labyrinth forms have been erected at the foot of the crater. Lava gathered in a small recess making it its cauldron. It dried like a milk skin and lovingly gave in to gentle the forming process by gases. I spot Merlin falcon, the greatest falcon in the entire world, perching at the topmost point of this formation. I follow the predator with my eyes, lose orientation and get lost in the labyrinth. Luckily, just for a second. At the end of this field geology lesson, I find myself wallowing in thermal pools. The bottom covered with fine gravel is the best for feet peeling, hot water soothes your fatigue and cold beer served directly at the pool makes you relax after a demanding day. Such baths can be found in almost every city. Numerous geothermal springs are the source of electric energy and Icelanders use it to heat up the streets of Reykjavik in winter to get rid of snow and ice.

FROM CETACEANS TO SPA >> On my way to the capital, I have planned several interesting stopovers. From Husavik I go to the sea to observe cetaceans. On our way to the feeding ground, the voyage organizer – aptly called Gentle Giants – briefs me about this greatest living organism family on Earth. While listening I observe large bodies of humpback and blue whales presenting themselves below the boat. Heading to the west, I chance on the surprisingly green and sunny city of Akureyri. Curiosity takes me to the pictu-resque Snæfellsnes Peninsula, where thousands of birds nest on steep cliffs. It is amazing even when a huge flock of arctic terns nosedive in my direction. Filled with the images of animate and inanimate nature I decide to spend the night in Reykjavik. "Przewodnik po stolicach świata" (Guide to World Capitals) published 40 years ago by Iskry Publishing House called it the ugliest capital of all. The city has a port though

Zdjęcia: W. Młochowski (3), m-fotolia.pl

Wodospad Gullfoss / Gullfoss Waterfall

Park narodowy Thingvillir / Thingvillier National Park

Błękitna Laguna – kompleks spa / Blue Lagoon Spa Complex

wyobrażałem sobie piekło. Po krótkim spacerze ścieżkami wokół tych wyziewów uciekam zaczerpnąć świeżego powietrza na koronie ogromnego krateru Hverfjall, który powstał w wyniku potężnej erupcji gazów. U jego stóp wysklepiły się fajzyste formy labiryntu lawowego Dimmuborgir. W niewielkim zagłębieniu w terenie, niczym w kotle, zgromadziła się wulkaniczna lawa. Na podobieństwo kożucha zaschła na wierzchu i poddała się formowaniu przez wulkaniczne gazy. Na najwyższych punktach tej formacji czatuje białożór – największy sokół świata. Błędząc wzrokiem za białym drapieżnikiem, tracę orientację i gubię się w labiryncie. Na szczęście tylko na chwilę. Terenową lekcję geologii kończę, zanurzając się w wodzie basenów termalnych. Wysypane drobnym żywrem dno to najlepszy peeling dla stóp, gorąca woda koi zmęczenie, a podawane do basenu zimne piwo – odpręża po dniu pełnym wrażeń. Taki termin znajdziemy w niemal każdym mieście. Liczne geotermalne źródła dostarczają energii elektrycznej. Dzięki nim Islandczycy podgrzewają zimą ulice Reykjaviku, by uwolnić je od śniegu i lodu.

OD WALENI DO SPA >> W drodze do stolicy zaplanowałem kilka innych interesujących postojów. Z Húsavíku wypływam w morze obserwować wieloryby. Organizator wycieczki – nomen omen Gentle Giants – w drodze na żerowiska waleń opowiada o rodzinie największych ziemskich organizmów. Słuchając z zainteresowaniem, obserwuję, jak tuż pod burzą prezentują swoje olbrzymie cielska humbaki i płytwale błękitne. W drodze na zachód przecinam zaskakującą zielone i słonecz-

ne miasto Akureyri. Gnany ciekawością pędzę na półwysep Snæfellsnes, gdzie wznoszą się zasiedlone wielotysięcznymi koloniami ptaków strome klify. Jest pięknie. Nawet wtedy, kiedy wielkie stado rybitw popielatych pikuje w stronę mojej głowy. Nasycony widokiem przyrody ożywionej i nieożywionej postanawiam najbliższą noc spędzić w Reykjaviku. „Przewodnik po stolicach świata” wydany 40 lat temu przez Iskry uznał go za najbrzydszą. Miasto ma jednak port, więc dla mnie jest ciekawe. W tawernie kosztuję mięsa wieloryba i sałatki z makaronu. Robię przegląd floty stojącej w marinie i odpoczywam w największym kompleksie spa – w Błękitnej Lagunie. Przed mną dzień kluczowych atrakcji.

ZŁOTY PIERŚCIEŃ >> Turystyczną wizytówką Islandii są trzy miejsca nieopodal Reykjaviku tworzące tzw. Złoty Pierścień: park narodowy Thingvellir, gejzery Strokkur i Geysir oraz wodospad Gullfoss.

Thingvellir wywarł na mnie wrażenie dramatycznym pejzażem szczezin i uskoków tektonicznych. Niezwykła architektura naturalna od X w. była trybuną najstarszego w Europie parlamentu. To miejsce jest zarówno kolebką państwowości, jak i „źródłem” islandzkiego lądu. Przez szczezinę między płytami tektonicznymi wyspa „rozlewa” się w dwóch kierunkach, poszerzając się średnio o kilka centymetrów rocznie.

Gejzery są najbardziej spektakularnymi zjawiskami geotermalnymi. Fontanny wrzątku (wyступające jedynie w kilku miejscach na świecie) zapożyczyły nazwę od islandzkiego prawzoru – Geysir, czyli ten, który bucha, tryska... Sam Geysir wprawdzie rzadko i nieregularnie wybucha (raz na kilka lat), za to sąsiadujący Strokkur wyrzuca potężny słup wody co osiem minut, stając się wdzięcznym obiektem do fotografowania.

Pobliskimi kanionem toczy wody Hvítá. W korycie rzeki został wyreźbiony najpiękniejszy islandzki wodospad – Gullfoss. Dwa wielkie progi są usypano skośnie do kierunku rzeki i pod kątem prostym względem siebie, tworząc wodną kaskadę.

and this makes it interesting enough for me. I taste whale meat and puffin salad in a tavern. I review the fleet in the marina and have a break in the greatest Spa complex – the Blue Lagoon. Ahead of me is the day of the greatest attractions.

GOLDEN CIRCLE >> The main highlights of Iceland are three spots on a circuit from Reykjavik i.e. the so-called "Golden Circle": Thingvellir National Park, Strokkur and Geysir geysers and Gullfoss waterfall. Thingvellir impressed me with its dramatic landscape of fissures and tectonic faults. Its amazing natural architecture was the venue of the world's first parliament which dates back to the 10th cent. This place is both the birthplace of statehood and the "source" of the Icelandic land. Through the fissure between tectonic plates the island "spills" into two directions getting wider about

Przedstawiciel rodziny waleń / A Representative of the Whale Family

Laguna lodowcowa / Glacial Lagoon

PODRÓŻ W CZASIE >> Ponad 11 proc. powierzchni Islandii pokrywają czapy 13 lodowców, przy czym trzy czwarte tego obszaru obejmuje Vatnajökul. Jego jezory wrzynają się rozległymi dolinami w ocean, tworząc fascynujące laguny lodowcowe – głębokie jeziora, do których lodowiec cieli się (odlamując się od niego ogromne fragmenty tworzące góry lodowe). Z wody topniejącego Vatnajökulu powstało jezioro Jökulsárlón. Wsiadam do amfibii i rzuca się w toń zimnej laguny. Wyprawa przypomina podróż w czasie do epoki lodowcowej. Meandrując pośród błękitnych gór, dotykam prehistorii; lód płynący w lagunie ma kilka tysięcy lat.

PIERWSI OSADNICY >> Jednym z symboli Islandii jest maskonur (zdjęcie na str. 16). Czarno-biały ptak z kolorowym mocnym dziobem króluje na stokach i nadmorskich urwiskach. Pojedyncze osobniki widziałem już wcześniej, ale do spotkania oko w oko doszło dopiero na malowniczych klifach Dyrhólaey opodal Vik. Stąpając ostrożnie po stromym trawiastym stoku, niemal zaglądałem do nor gniazdowych ptaków będących dobrymi nurkami, lotnikami i pływakami. Maskonury zasiedliły Islandię na długo przed człowiekiem, który przybył tu dopiero w IX w. Oddalona od reszty kontynentu wyspa została skolonizowana przez wikingów norweskich. Rdzenni Islandczycy, choć niewielu, przykuwają uwagę rysami twarzy wyrzeźbionymi przez wiatr i wodę oraz łagodnym spojrzeniem radosnych oczu.

Dojazd: samolotem z Warszawy do Keflavik k. Reykjaviku latają Iceland Express i IcelandAir (bilet w obie strony kosztuje 350 EUR). Na lotnisku można wynająć auto – osobowe (od 30 EUR za dzień) lub terenowe (od 60 EUR za dzień). Promem Smyril Line – wypływa raz w tygodniu z portu Helsingør w Danii; bilet w obie strony 1100 EUR (samochód + 2 osoby); www.smyrilline.com

Wiza: nie jest wymagana

Waluta: korona islandzka 100 ISK = ok. 2,6 zł

Nolegi: schodny domek kempingowy lub łóżko w schronisku – 25 EUR, namiot – 12 EUR. Najtańszy hotel – co najmniej 50 EUR za noc. W sezonie (czerwiec–sierpień) warto wcześniej zarezerwować nocleg; www.visiticeland.com

Getting there: by plane from Warsaw to Keflavik near Reykjavik with Iceland Express and IcelandAir (return ticket costs EUR 350). Rent a Car at the airport – a passenger car (from EUR 30 per day) or an off-road car (from EUR 60 per day). Smyril Line Ferry – leaves once a week from Helsingør port in Denmark; a return ticket costs EUR 1,100 EUR (a car + 2 persons); www.smyrilline.com, Visa: not required

Currency: Icelandic Krona: ISK 100 = ca. PLN 2.6

Accommodation: a nice and cozy log cabin or a hostel bed – EUR 25, a tent – EUR 12.

The cheapest hotel – at least EUR 50 per night. In the peak season (June–August) be sure to make an early reservation; www.visiticeland.com

Foto: W. Muchowski

several centimeters each year. Geysers are the most spectacular geothermal phenomena. All fountains of boiling water (revealing themselves only in several places around the world) were named after the Icelandic Geysir i.e. the one that gushes or rushes forward. The great Geysir erupts quite rarely and irregularly (once every few years), but the neighbouring Stokkur fires a stream of hot water into the air every 8 minutes. That is a sight worth photo-graphing. In the nearby canyon flows the Hvita River. It can boast the most beautiful Icelandic waterfall – Gullfoss. Two great drops are at an angle to the water flow and at a right angle to each other creating a water cascade.

JOURNEY IN TIME >> Over 11 percent of Iceland is covered with glaciers and $\frac{3}{4}$ of this area belongs to Vatnajokull. Its tongues wedge into the ocean creating fascinating ice lagoons – deep lakes into which the glacier claves (huge parts break off the glacier turning into icebergs). The Jokulsarlon Lake was formed out of the melting Vatnajokull waters. I get onto the amphibian and into the glacial lagoon. It is like travelling back in time to the Ice Age. Maneuvering among the blue bergs I touch prehistory – the floating ice in the lagoon is several thousand years old.

FIRST SETTLERS >> One of the symbols of Iceland is puffin (photo on page 16). The black and white bird with a colorful beak reigns on slopes and sea cliffs. I have seen some puffins earlier, but my experience of hundreds of them comes from the picturesque Dyrholaey cliffs near Vik. Taking cautious steps on a steep, grassy slope, I have taken peeks into nest burrows of the birds that are good divers, flyers and swimmers. Puffins inhabited Iceland long before the first man put a foot there in the 9th century. The island that drifted away from the continent was colonized by the Norwegian Vikings. Native Icelanders, although scarce in numbers, rivet attention with their facial features carved by wind and water and a gentle look of joyful eyes.

XVIII MIĘDZYNARODOWE TARGI TURYSTYCZNE

TT WARSAW

23-25 WRZEŚNIA 2010

SPEŁNIJ MARZENIA O PODRÓŻACH!

PREZENTACJA PONAD 60 KRAJÓW ŚWIATA ✓

ATRAKCJE TURYSTYCZNE Z CAŁEJ POLSKI ✓

NIEZWYKŁE OFERTY NA SEZON JESIENNO-ZIMOWY ✓

JUŻ DZIŚ ZAPLANUJ WRZEŚNIOWĄ
WYPRAWĘ NA TT WARSAW

SZCZEGÓŁÓW SZUKAJ NA WWW.TTWARSAW.PL

KRAJ
PARTNERSKI

PARTNER
MERYTORYCZNY

PATRONAT
PRASY BRANŻOWEJ

PATRONAT
MEDIALNY

Piotr Żabowski

Twierdza Boyen w Giżycku / Boyen fortress in Giżycko

D W sercu Mazur

IN THE HEART OF MASURIA

Giżycko – perła północnej części Wielkich Jezior Mazurskich – skrywa wiele malowniczych zakątków. Do ich poznawania najlepiej wykorzystać kajak lub rower.

Giżycko – a pearl of the northern part of the Great Masurian Lakes – conceals numerous picturesque places. In order to explore them, it is best to take a kayak or a bicycle.

W samym sercu mazurskiej krainy na wąskim przesmyku między dwoma rozległymi jeziorami Niegocin i Kisajno leży Giżycko, jeden z największych ośrodków wypoczynkowych w kraju. Latem tężni życiem za sprawą żeglarzy okupujących porty i przystanie. Pieśni żeglarskie rozbrzmiewają na plaży, w tawernach, a także w twierdzy Boyen, w której co roku odbywa się Festiwal „Szanty w Giżycku”. Jak przystało na letnią stolicę Polski, miasto kusi turystów ciekawymi propozycjami aktywnego wypoczynku adresowanymi przede wszystkim do miłośników sportów wodnych i rowerzystów.

NA WODZIE >> Okolice Giżycka są predestynowane do uprawiania niemal wszystkich dyscyplin wodnych, a zwłaszcza kajakarstwa. Atutem regionu są specjalne szlaki wodne, zwane kanałami mazurskimi. Ten unikalny system, którego początki sięgają XVIII w., pozwala na eksplorowanie większości jezior bez konieczności opuszczania sprzętu pływającego. To świetne rozwiązanie dla kajakarzy, którzy podczas jednego spływu chcieliby zobaczyć dwa największe mazurskie akwany – Mamry oraz Śniardwy.

In the very heart of the Masurian land, on a narrow isthmus between the great lakes of Niegocin and Kisajno lies Giżycko, one of the biggest resorts of Poland. In summer it throbs with life owing to sailors in the harbours and havens. Sailing songs can be heard on the beach, in taverns and in the Boyen fortress, where the "Giżycko Shanty Songs" Festival takes place every year. As the summer capital of Poland, the town lures tourists with interesting offers of active leisure aimed especially at young enthusiasts of water sports and cycling.

ON THE WATER >> The vicinity of Giżycko is destined for doing almost all kinds of water sports, particularly kayaking. The region's assets are special water routes, called Masurian canals. This unique system dates back to the 18th cent. and allows to explore most lakes without leaving the sailing equipment. This is a perfect solution for the kayakers, who would like to see the two biggest Masurian lakes – Mamry and Śniardwy – during one escapade. The Giżycko land offers five kayaking routes from 14 to 80 km long. One of the most interesting and popular is the trail of the Sapina river. It leads through picturesque areas of

Zdjęcie: D. Oleniuk (3)

Ziemia Giżycka oferuje pięć szlaków kajakowych o długości od 14 do 80 km. Jednym z najciekawszych i najbardziej popularnych jest szlak rzeki Sapiny. Wiedzie przez malownicze terytoria objęte strefą ciszy i zielone tunele utworzone z koron drzew. Jeśli zdecydujemy się na pokonanie całej trasy (32,5 km), kajaki należą zwołować na polu namiotowym nad jeziorem Kruklín (na miejsce dowozi firma wypożyczająca sprzęt). Wyrysując na najdłuższy (80-kilometrowy) szlak niebieski, przemierzymy 10 jezior Ziemi Giżyckiej. Pod koniec przeprawy na Jeziorze Dobskim czeka nas prawdziwa gratka – wyspa Wysoki Ostrów. Na wpół uschnięte drzewa świadczą o tym, że jest siedliskiem kormoranów. Utworzono tu rezerwat ornitologiczny, a wielkie czarne ptaszcza siedzące na wierzchołkach lip i wiązów można podziwiać jedynie z wody.

NA LĄDZIE >> Jazda na rowerze należy do najprzyjemniejszych form spędzania wolnego czasu. Do Giżycka można przyjechać z własnym bicyklem lub wypożyczyć go na miejscu. W mieście zaczyna się i kończy pięć szlaków rowerowych wyznaczonych przez PTTK o długości 60–70 km oraz trzy nieco krótsze (20–40 km) przeznaczone dla rodzin: Dejguny (26 km), Pętla Niegocińska (35 km) i wokół jeziora Kruklín (36 km). Ścieżki rowerowe wiodą wzdłuż najcenniejszych przyrodniczo zakątków chronionych rezerwatami. Dobrym miejscem na postój są wsie: Kruklanki, Broźówka, Rydzewo oraz Miłki słynące z zabytkowych kościołów i dworów. Wyrysując na wycieczkę rowerową z dziećmi, nie sposób ominąć Indiańskiej Wioski w Spytkowie (5 km od Giżycka), gdzie w kilkunastu tipi zgromadzono eksponaty obrazujące życie dawnych Indian. Po drodze czeka nas spotkanie z zabytkami miasta. Warto zatrzymać się na dłużej przy moście obrotowym na Kanale Łuczańskim (zdjęcie na stronie obok). Sześć razy dziennie za pomocą ręcznej korby operator obraca most wzdłuż brzegów, by mogły przepływać statki białej floty mazurskiej. Po przeprawie

silence and green tunnels created by tree crowns. If we decide to take the whole route (32.5 km), kayaks should be launched at the tent ground on Lake Kruklín (we are taken there by an equipment renting company). Taking the longest (80 km) blue trail, we will pass through 10 lakes of the Giżycko Land. At the end of the journey, on Dobskie Lake, there is a treat waiting - Wysoki Ostrów island. Half dried trees are evidence that this a habitat of cormorants. A bird reserve has been created here and the big black birds sitting on lime tree tops can only be admired only from our boats.

ON THE LAND >> Cycling is one of the most pleasant leisure activities. We can come to Giżycko with our own bicycle or rent one here. Five cycling routes marked by PTTK start and end in the town. They are 60–70 km long. There are also three shorter ones (20–40 km) for families: Dejguny (26 km), Pętla Niegocińska (35 km) and Lake Kruklín (36 km). They lead along the most precious natural spots protected as reserves. Good places for taking a rest are the villages: Kruklanki, Broźówka, Rydzewo and Miłki, famous for historical small churches and manors are some of the good places for taking a rest. Setting out for a bicycle trip with children it is a good idea to stop over in an Indian Village in Spytkowo (5 km from the town of Giżycko), where in several tipis there are many American Indian artifacts reflecting their everyday life. On the way we will encounter historical monuments. It is worth stopping at the swing bridge on

Wieża ciśnień w Giżycku / Water Tower in Giżycko

Zagroda żubrów w leśniczówce Wolisko / Wisent farm in Wolisko

Na trasie rowerowej w Giżyku / On the cycling route in Giżycko

jedziemy do wznesionej przez Prusów XIX-wiecznej twierdzy Boyen ze względów strategicznych ukrytej między jeziorami Niegocin i Kisajno. Przemierzając okolice Giżycka na rowerze, natkniemy się także na pamiątki z II wojny światowej, tj.: bunkry w Pozezdrzu, główną kwaterę Hitlera w Gierłoży, betonowe schrony w Mamerkach.

Jadąc na wschód od Giżycka przez malowniczą Puszczę Borecką, która jest drugą po Białowieży ostoją żubrów w Polsce, mamy szansę stanąć oko w oko z tym królewskim zwierzęciem. A jeśli szczęście nam nie dopisze, możemy się zatrzymać w leśniczówce w Wolisku. Utworzono tam zagrodę, w której podczas karmienia (w sierpniu i wrześniu w godz. 9–11, 17–20), z pomostu widokowego można robić zdjęcia i podziwiać żubry. W drodze powrotnej za pokonanie pagórkowatych terenów puszczy czeka nas nagroda – kąpiel w jeziorze Kruklin.

the Łuczański Canal (photo on the opposite page). Six times a day the operator using a manual crank swings the bridge along the banks, so that the ships of the white Masurian fleet can pass. From there we go to the 19th cent. Prussian Boyen fortress, hidden for strategic purposes between lakes Niegocin and Kisajno lakes. Cycling around Giżycko we will come across WW2 relics: bunkers in Pozezdrze, Hitler's headquarters in Gierłoż, concrete shelters in Mamerki. Cycling east from Giżycko, through the picturesque Borecka Forest – the second after Białowieża mainstay of wisents in Poland – we can stay in the forester's lodge in Wolisko. There, in a special farmhouse, from a viewing bridge, we can admire and photograph wisents in their glory during feeding hours (August–September 9–11 am and 5–8 pm). On our way back, as a reward for passing over the hillocks of the forest, we can bathe in Lake Kruklin.

Szlaki kajakowe Ziemi Giżyckiej:

granatowy – szlak rzeki Sapiny (32,5 km) wiedzie przez jeziora: Kruklin, Patelnia, Gołdopiwo, Wilkus, Pozezdrze, Stęgiel; **czerwony** – szlak „Galin-dów” (30 km) – wiedzie przez jeziora: Śniardwy, Tyrkło, Buwełno, Wojnowo, Niegocin; **brązowy** (32 km) zaczyna się w Giżyku i wiedzie przez jeziora: Kisajno, Tafity, Dejgunek, Dejguny; **żółty** (14 km) zaczyna się w Giżyku i wiezie przez jeziora: Niegocin, Wojnowo, Buwełno, Ublik Wielki, Ublik Mały; **niebieski** – szlak jeziorami Ziemi Giżyckiej (80 km) – wiedzie przez jeziora: Ryńskie, Tafty, Taltowsko, Szymoneckie, Jagodne, Boczne, Niegocin, Kisajno, Dargin, Dolskie.

Wypożyczalnie kajaków: QRS Mazury, ul. Kilińskiego 14, tel. 604 957 887, www.kursmazury.com, wypożyczenie kajaka: 10 zł/godz., 40 zł/dzień; Neptun Club – Al. Wojska Polskiego 35, tel. 602 124 012,

www.neptunclub.pl, wypożyczenie kajaka: 10 zł/godz., 45 zł/dzień

Wypożyczalnie rowerów: Andrus – ul. Zielona 12, tel. 600 722 590, www.andrus.send.pl, wypożyczenie roweru: 7 zł/godz., 30 zł/doba; Wama-Tour – ul. Konarskiego 1/1, tel. 604 969 503,

www.masuren-aktivurlaub.de, wypożyczenie roweru: 30 zł/dzień.

Kayaking routes in the Giżycko Land:

navy-blue – the Sapina river trail (32,5 km) passes through lakes: Kruklin, Patelnia, Gołdopiwo, Wilkus, Pozezdrze, Stęgiel; **red** (30 km) – passes through lakes: Śniardwy, Tyrkło, Buwełno, Wojnowo, Niegocin; **brown** (32 km) – starts in Giżycko and passes through lakes: Kisajno, Tafity, Dejgunek, Dejguny; **yellow** (14 km) starts in Giżycko and passes through lakes: Niegocin, Wojnowo, Buwełno, Ublik Wielki, Ublik Mały; **blue** – through the Giżycko Land lakes (80 km) – passes through lakes: Ryńskie, Tafty, Taltowsko, Szymoneckie, Jagodne, Boczne, Niegocin, Kisajno, Dargin, Dolskie.

Kayak rentals: QRS Mazury, 14 Kilińskiego Str., tel. +48 604 957 887, www.kursmazury.com, renting a kayak: 10 PLN per hour, 40 PLN per day; Neptun Club – 35 Al. Wojska Polskiego, tel. +48 602 124 012, www.neptunclub.pl, renting a kayak: 10 PLN per hour, 45 PLN per day.

Bicycle rentals: Andrus – 12 Zielona Str., tel. +48 600 722 590, www.andrus.send.pl, renting a bicycle: 7 PLN per hour, 30 PLN per day; Wama-Tour – 1/1 Konarskiego Str., tel. +48 604 969 503, www.masuren-aktivurlaub.de, renting a bicycle: 30 PLN per day.

Zdjęcie: D.Olejnik, I.M. Giżycko

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Warmia i Mazury regionem zjednoczonej Europy

Hotel ★★★
miłomłyn zdrój
medical spa & vitality

Witalność, zdrowie, uroda

Ciągły pośpiech, nawał obowiązków sieją spustoszenie w naszych organizmach. Aż w końcu ciało i umysł mówią stop. Zmęczeni, rozdygotani poszukujemy miejsca, w którym moglibyśmy odzyskać równowagę i harmonię życiową. Spokojnie, jest na to recepta. Nazywa się Vitality. Gdzie jej szukać?

W krainie jezior, wśród sosnowych mazurskich lasów znajduje się hotel Miłomłyn Zdrój. Ten unikalny kompleks oprócz komfortowych pokoi oferuje także elegancką restaurację, centrum medyczne i halę basenową z atrakcjami – wszystko jest pod jednym dachem. To właśnie tu odzyskamy witalność, zdrowie i urodę.

Koncepcja Vitality obejmuje programy: odchudzający, oczyszczający, kuracje dla przemęczonych i pragnących ukoić zmysły. Paletę doskonale dopasowanych zabiegów, która obejmuje m.in. różnego rodzaju masaż, kąpiele solankowe, perełkowe, borowinowe, światłolecznictwo, laseroterapię, magnetoterapię i magnetostymulację, uzupełnia kuchnia witalna: „Pełnia Smaku – Pełnia Zdrowia”.

Oprócz tego trochę niezbyt forsujących sportów: aqua aerobik, nordic walking, fitness. Tygodniowy pobyt zapewnia osiągnięcie harmonii, równowagi i oczywiście witalności aż do następnego przyjazdu!

NOWOŚĆ: W dniach 27–31 sierpnia w hotelu odbędą się warsztaty bioenergoterapii prowadzone metodą Zdenko Domancicia z Kliniki Bioenergoterapii w Słowenii. Ta znana od ponad 30 lat metoda pomaga w leczeniu wielu schorzeń. Warsztaty poprowadzą akredytowani terapeuti.

Hotel Miłomłyn Zdrój Medical Spa & Vitality

14-140 Miłomłyn, ul. Ostródzka 2 B

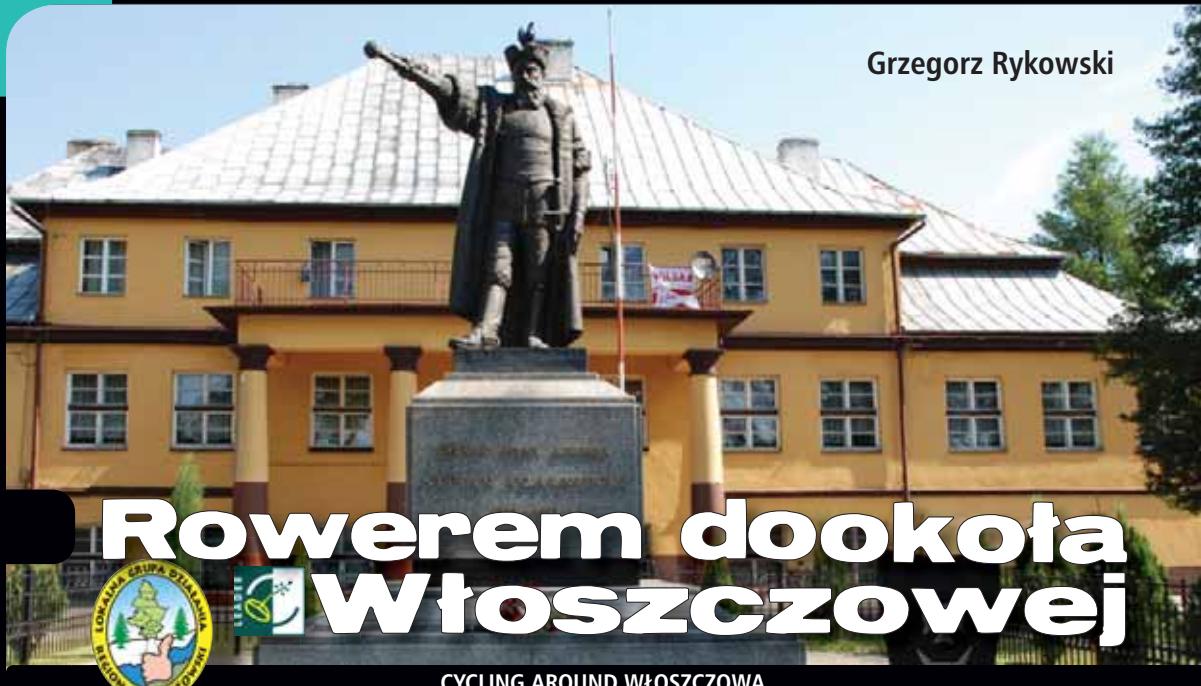
Tel. 089 642 33 00, faks 089 647 34 44

e-mail: recepcao@milomlynzdroj.pl

www.milomlynzdroj.pl

Hotel Miłomłyn Zdrój – Medical SPA&Vitality leży przy trasie E7.

Z Warszawy jedzie się ok. 3 godz. z Trójmiasta ok. 1,5 godz.).

Grzegorz Rykowski

Rowerem dookoła Włoszczowej

CYCLING AROUND WŁOSZCZOWA

Pomnik hetmana Stefana Czarnieckiego w Czarnej / Hetman Stefan Czarniecki's Monument in Czarna

Niemal połowę powierzchni powiatu włoszczowskiego porastają lasy, które oplata ponad stuletni szlak rowerowy. Można go podzielić na pięć etapów stanowiących ciekawą propozycję na weekendowy wypad.

Almost half of the surface of Włoszczowa district is overgrown with forests which are covered in by a hundred-kilometre bicycle trail. The trail can be divided into five stages providing an attractive offer for a weekend excursion.

Atrakcje ścieżki rowerowej możemy podziwiać dzięki Lokalnej Grupie Działania „Regionu Włoszczowskiego”. Powołane przed trzema laty stowarzyszenie chroni i promuje dziedzictwo kulturowe regionu i wspiera rozwój turystyki w gminach: Włoszczowa, Kluczewsko, Moskorzew, Radków i Secemin. Szlak rozpoczyna i kończy się we Włoszczowej, która szczyci się cennymi pamiątkami przeszłości. Odnajdziemy tu m.in. ślady wczesnośredniowiecznego grodziska (kopiec św. Jana Nepomucena), pozostałości XVI-wiecznego zamku Szafranów i okazały barokowy kościół Wniebowzięcia NMP.

DLA KAŻDEGO COŚ INNEGO >> Szlak można podzielić na pięć nieprzekraczających 32 km etapów, stanowiących propozycję na weekendowe wypady. Biegnie bezpiecznymi drogami i ścieżkami. Tylko nieliczne piaszczyste odcinki, szczególnie po ulewach, mogą być wyzwaniem dla rowerzystów. Mimo że trasa prowadzi przez część Wyżyny Środkowomazowieckiej, po drodze napotkamy jedynie niewielkie wywyższenia wydmowe porośnięte lasem sosnowym. Każdy etap szlaku można rozpocząć na Rynku przy figurze św.

We can admire the attractions of the bicycle path thanks to the Local Activity Group of the Włoszczowa Region. Established three years ago, the Society protects and promotes the cultural heritage of the region and supports tourism development in the boroughs of Włoszczowa, Kluczewsko, Moskorzew, Radków and Secemin. The trail begins and ends in Włoszczowa, which boasts precious relics of the past. Traces of an early medieval settlement (Saint Jan Nepomucen's Mound), the remains of a 16th cent Castle of Szafraniec Family and a magnificent baroque Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary.

SOMETHING FOR EVERYONE >> The trail can be divided into five stages, not exceeding 32 kilometres. It runs along safe sand roads and forest paths. Only a few of their stretches, particularly after downpours, can be a bit of a challenge for cyclists. Although the trail leads through a part of the Środkowomazowiecka Upland, we can only meet dune heighenings overgrown with a pine forest on our way. Each trail stage can be commenced at the Market Square by the Saint Florian Statue from the first half of the 19th cent, considered one of the most valuable monuments of Włoszczowa.

Zdjęcia: A. Sochnicki

Ścieżka edukacyjna w Koniecznie / Educational Path in Konieczno

Spichlerz w Kluczewsku / Granary in Kluczewko

Kąpielisko Klekot / Klekot Beach

Floriana z I poł. XIX w. uznawanej za jeden z najcenniejszych zabytków Włoszczowej.

ETAP I (ŚREDNIOTRUDNY) >> Wiedzie przez piękną aleję brzozową i pełen grzybów las sosnowy. Wiosną, gdy uśmiechnie się do nas szczęście, wzbogacimy się o trofeum w postaci poroża jeleni. Po ośmiu kilometrach jazdy docieramy do zalewu Stawisko – miejsca lęgowego dzikiego ptactwa wodnego oraz wodopoju zwierząt leśnych. Kolejny zalew znajduje się w osadzie leśnej Biadaszek, w której kiedyś funkcjonował młyn. Kilka kilometrów dalej, w okolicy Chotowa, we wczesne wrześniowe poranki można usłyszeć jelenie na rykowisku.

ETAP II (ŁATWY) >> Przebiega przez miejscowości Brześce obok pomnika ku czci partyzantów poległych w 1944 r. Jeżeli głownie szutrowymi i asfaltowymi drogami. Na postój najlepiej zatrzymać się w Kluczewku, gdzie wznosi się kościół z przełomu XVIII i XIX w., oraz w Kurzelowie, by zobaczyć gotycką kolegiatę z XV-wieczną chrzcielnicą.

ETAP III (TRUDNY I CIEKAWY) >> Największe wrażenie na trasie robią blisko 400-letnie dęby w okolicy Dronowych Niw. Tam też znajduje się przejściowa kryjówka rysia podążającego z Puszczy Kampinoskiej. Część szlaku biegnie skrajem rezerwatu ornitologicznego Ługi, gdzie żyją żurawie, kaczki krzyżówki, cyranki i błotniaki.

ETAP IV (ŚREDNIOTRUDNY) >> Przypadnie do grodu rowerzystom lubiącym wypoczywać nad wodą. Doskonale warunki do kąpieli wodnych i słonecznych zapewnia strzeżone kąpielisko Klekot z wyspą, na której gnieżdżą się ptaki wodne. Po drodze na uwagę zasługuje wczesnobarokowy kościół w Czarnej. W rodowej miejscowości hetmana Stefana Czarnieckiego znajduje się także mauzoleum poświęcone jednemu z najwybitniejszych dowódców Rzeczypospolitej szlacheckiej.

ETAP V (ŁATWY) >> Przebiega przez Nieznanowice z ruinami pałacu Karskich. W pobliskim uroczysku Poraj odnajdziemy fragment krzyża wyrzeźbionego przez uczestnika powstania styczniowego z 1863 r.

1st STAGE (OF MEDIUM DIFFICULTY) >> It leads along a birch lane and a pine forest full of mushrooms. After 8 kilometres we reach Stawisko artificial lake – a breeding ground for wild water fowls and a watering hole for forest animals. Another artificial lake can be found in a forest settlement of Biadaszek. A few kilometres further down the trail, narby Chotów, you can hear deer on the rutting ground on early September mornings.

2nd STAGE (EASY) >> It goes through the town of Brześce next to the monument of the guerrillas killed in 1944. We go along gravel and tarmac roads. It is best to stop for a rest in Kluczewko where rising up a monumental church and in Kurzelów to see a gothic collegiate church with a 15th cent fontal.

3rd STAGE (CHALLENGING AND INTERESTING) >> The biggest impression on the route is made by the oaks, almost 400 years old, in the vicinity of Dronowe Niwy. There you can also find a hide for the lynx going from Kampinoska Backwoods. Part of the trail goes along an ornithology reserve of Ługi where cranes, mallards, garganeys and harriers live.

4th STAGE (MEDIUM DIFFICULTY) >> Excellent conditions for bathing and sunbathing are provided by the guarded beach of Klekot with an island where water fowls nest. On the way there an early Baroque church in Czarna is worth paying attention to. In the ancestral town of hetman Stefan Czarniecki there is a museum devoted to one of the most distinguished commandeurs of noble Poland.

5th STAGE (EASY) >> It goes through Nieznanowice with the ruins of the Karskis' Castle. In the nearby nature reserve of Poraj we shall find a piece of a cross carved by a participant of the 1863 January Uprising.

Dojazd: samochodem lub pociągiem
(z Warszawy jedzie się ok. 1,5 godz.).

Getting there: by car or by trail (approx. 1.5 h from Warsaw)
www.lgd-region-wloszczowa.pl

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Matka Świata

MOTHER OF THE WORLD

Izabela Klementowska

W największej metropoli Afryki niczym w gigantycznym tyglu mieszą się różne kultury.

Miasto jest pełne kontrastów, nic więc dziwnego, że budzi ambiwalentne uczucia. Można je pokochać lub znienawidzić, ale najpierw trzeba zobaczyć.

In the biggest metropolis of Africa, like in a giant pot, diverse cultures mix.

This is the city of contrasts, no wonder then that it evokes ambivalent feelings.

You may love it or hate it, but you must see.

Fot. vjeb61 - fotolia.com

Gdy lci się samolotem do Hurghady, Marsa Alam lub Asuanu, czy to w dzień, czy nocą, nie sposób przeoczyć Kairu. Z wysokości 10 tys. metrów doskonale widać zarys delty Nilu, piramid w Gize i siatkę gęstych ulic. Nawet z góry trudno go ogarnąć wzrokiem. Z zachodu na wschód ma 65 km długości i 35 km z północy na południe. Na zwiedzanie miasta powinniśmy przeznaczyć co najmniej pięć, sześć dni, a i tak nie będziemy pewni, czy zobaczyliśmy wszystko, co zasługuje na uwagę.

AFRYKAŃSKI MOLOCH >> Matka Świata, tak Egipcjanie nazywają swoją stolicę, jest największą metropolią Afryki i Bliskiego Wschodu. Cała aglomeracja miejska liczy ok. 20 mln mieszkańców, a na metr kwadratowy przypada trzy razy więcej ludzi niż w Paryżu. Kair założony w X w. na gruzach starożytnego Memfis wciąż się rozrasta.

Główna aortą miasta jest „rzeka życia” – Nil, która dzieli Kair na dwie części: wybudowaną w XIX w. – zachodnią i dużo starszą – wschodnią. Jak przystało na metropolię, miasto jest pełne kontrastów. Wschodnie dzielnice składają się z gęstego labiryntu uliczek kończących się śleonymi zaulkami. Przetrwały tu średniowieczne budowle muzułmańskie – meczety ze strzelistymi minaretami oraz nastrój minionych epok na pełnych zgiełku bazarach. Z kolei zachodnia część jest utkana z szerokich

When you fly to Hurghada, Marsa Alam or Aswan, by day or by night, you cannot fail to see Cairo. From 10 thousand metres the Nile's delta, the pyramids of Giza and the dense street grid are perfectly visible. Even from up there the city is hard to take in. It is 65 km long from west to east and 35 km from north to south. We should devote at least 5–6 days to sightseeing and still we cannot be sure we have seen everything worth attention.

THE AFRICAN GIANT >> Mother of the World, as the Egyptians call their capital, is the biggest metropolis of Africa and the Middle East. The whole agglomeration has about 20 million people, and one square metre has 3 times more inhabitants than Paris. Cairo, established in the 10th cent. on the ruins of Memphis, keeps growing. The main artery of the city is the "river of life" - the Nile, which divides Cairo in two parts: the 19th cent. western part and the much older, eastern section. As every metropolis, the city is full of contrasts. The eastern neighbourhoods have a dense labyrinth of dead end streets. The medieval Muslim edifices - mosques with soaring minarets - have survived and the spirit of bygone eras is present at the noisy bazaars. And the western part is woven with wide alleys, parks and open spaces bringing to mind London, Paris or Amsterdam from the turn of the 18th and 19th cent. Most office buildings,

alei, parków i otwartej przestrzeni, którą zamykają budynki kolonialne przypominające Londyn, Paryż lub Amsterdam z przełomu XVIII i XIX w. Tutaj też znajduje się większość biurowców, ambasad i ulic pełnych ekskluzywnych sklepów. Kto widział film „Angielski pacjent”, z łatwością wyobrazi sobie tę bardziej nowocześniejszą część miasta. Z kolei miłośnikom „Lawrence'a z Arabii” nieobecną będą dzielnice wschodnie. Łatwo z nich przedostać się na przedmieścia położone na lewym brzegu Nilu, czyli do Gizy i Imbaby.

embassies and luxurious shops are here. Whoever has watched "The English Patient" will easily imagine this more modern section. And the fans of "Lawrence of Arabia" will find eastern parts familiar. From there, it is easy to move to the left bank suburbs – Giza and Imbaba.

ROYAL TOMBS >> it is best to start sightseeing Cairo in its eastern section where the city's heart beats. The Egyptian Museum stands on the very bank of the Nile and houses

Nekropolia faraonów w Gize / The pharaohs' necropolis in Giza

Meczet Muhammada Alego / Mosque of Mohammad Ali

Bazar Khan al Khalili / Khan al Khalili bazaar

KRÓLEWSKIE GROBOWCE >> Zwiedzanie Kairu najlepiej zacząć we wschodniej części, gdzie bije serce miasta. Nad samym brzegiem Nilu wznosi się Muzeum Egipskie skupiające skarby starożytnego Egiptu odnalezione w piramidach, grobowcach i innych miejscach związanych z faraonami. Zbiory zajmują dwie kondygnacje budynku. Znajdziemy tu realistyczne posągi arcykapłana Ra-Hotepa i jego żony Nofret, faraona Echnatona, trumnę Ramzesa II oraz kilkadziesiąt różnorodnych mumii (zarówno zwierząt, które czczono jak bóstwa, jak i faraonów). Gdyby przy każdym eksponacie (jest ich ponad 150 tys.) zatrzymać się tylko przez 30 sekund, trzeba by spędzić w muzeum prawie dwa miesiące. Podczas pierwszej wizyty nie wolno przegapić skarbów znalezionych w grobowcu Tutanchamona, tj.: złotego sarkofagu, złotej maski, biżuterii i wspaniałego tronu.

Niedaleko muzeum naprzeciwko ponadsięcioletniego uniwersytetu Al-Azhar, najstarszego na świecie, rozpościera się ogromny bazar Khan al Khalil. Mnóstwo tu sklepów i sklepików oferujących ręcznie wyrabianą biżuterię i przyprawy, kramów, palarni nargili, malutkich kafejek i straganów uginających się pod ciężarem warzyw i tropikalnych owoców. Ozdobione drewnianymi ornamentami i tkanymi dywanami sklepiki same w sobie są dziełami sztuki. Wokół unosi się delikatny zapach cedru, cynamonu, drzewa sandałowego i kadzidła.

NAJPIĘKNIEJSZE MECZETY I KOŚCIOŁY >> Zapatrzeni w egipskie cudowności możemy skierować się na południe i wkrótce naszym oczom ukaże się meczet sultana Hassana uważany za najpiękniejszy na Bliskim Wschodzie. Świątynia najwspanialej prezentuje się rano, kiedy słońce oświetla delikatną fakturę ścian ozdobionych sztukaterią i stukami ze złotymi wersetami z Koranu. Naprzeciw monumentalnego meczetu z dwoma minaretami znajduje się cytadela, masywna forteca z epoki krzyżowców. Głównym budynkiem górującym nad miastem warownego kompleksu (są tu meczety, medresy, muzea, pałac i więzienie) jest meczet Muhammada

treasures of ancient Egypt found in the pyramids, tombs and other places linked with the pharaohs. The collection is stored on two storeys. We can find here realistic statues of the high priest Ra-Hotep and his wife Nofret, Pharaoh Akhenaton, the coffin of Ramesses II and dozens of various mummies (of animals, worshipped as deities, and pharaohs). If we would like to spend 30 seconds with each exhibit (there are over 150 thousand), we would have to stay in the museum for almost two months. On the visit we must not overlook the treasures found in the tomb of Tutankhamun, i.e. the golden sarcophagus, golden mask, jewelry and the magnificent throne. Near the museum, opposite the 1000-year-old Al-Azhar University, the oldest in the world, there spreads the Khan al Khalili bazaar, one of the world's biggest. There are plenty of big and small shops here, offering hand-made jewelry and condiments, stalls, nargeela smoking places, tiny cafes and booths heavy with vegetables and tropical fruits. The shops, adorned with wooden ornaments and carpets, are masterpieces themselves. They emerge from the gentle scent of cedar, cinnamon, sandal wood and incense.

THE MOST BEAUTIFUL MOSQUES AND CHURCHES >> With Egyptian wonders in our hands we can head south where soon we will see the Mosque of Sultan Hassan, considered the most beautiful in the Middle East. The temple is especially magnificent in the morning, when the sun shines on the delicate texture of the walls adorned with stucco-work and golden lines from the Koran. Opposite this monumental mosque with two minarets there is the Citadel, a massive fortress from the era of the crusaders. The main building of this complex towering over the city (with mosques, madrasahs, museums, a palace and a prison) is the Mosque of Mohammad Ali with the Egyptian alabaster interior. The most beautiful view of the whole Cairo spreads from the walls of this 19th cent. Temple. Leaving the Citadel we go west along the narrow Darb El-Hosr street leading us to the Mosque of Ibn Tulun, built in 879. This oldest and biggest temple of the city can be recognized from afar by the

Zdjęcia: Mikaeł Hejnicki, William Mackenzie, Mohamed Gomaa - fotolia.com

Alego z wnętrzem wyłożonym alabastrem egipskim. Z murów XIX-wiecznej świątyni rozpościera się najpiękniejsza panorama całego miasta. Po wyjściu z cytadeli idziemy na zachód wązutką uliczką Darb El-Hosr, która zaprowadzi nas do meczetu Ibn Tuluna z 879 r. Najstarszą i największą świątynią w mieście można rozpoznać z daleka po krętych schodkach spiralnego minaretu. Ostatnim miejscem wartym uwagi po wschodniej stronie jest stary Kair z Dzielnicą Koptyjską. Zachowało się w niej wiele zabytków z III–VII w., kiedy Egipt był pod panowaniem bizantyjskim, a chrześcijański kościół koptyjski rósł w siłę. Życie religijne Koptów skupiało się w kilku udekorowanych malowidłami świątyniach. Jedną z nich jest kościół św. Sergiusza zbudowany w V w. na krypcie, w której podczas ucieczki z Egiptu miała się schronić Święta Rodzina. Za najpiękniejszy uchodzi jednak wznesiony przeszło sto lat wcześniej kościół Najświętszej Marii Panny, zwany Zawieszonym, ponieważ stoi na szczytach dwóch wież rzymskiej bramy, a jego środkowa część wisie nad fosą.

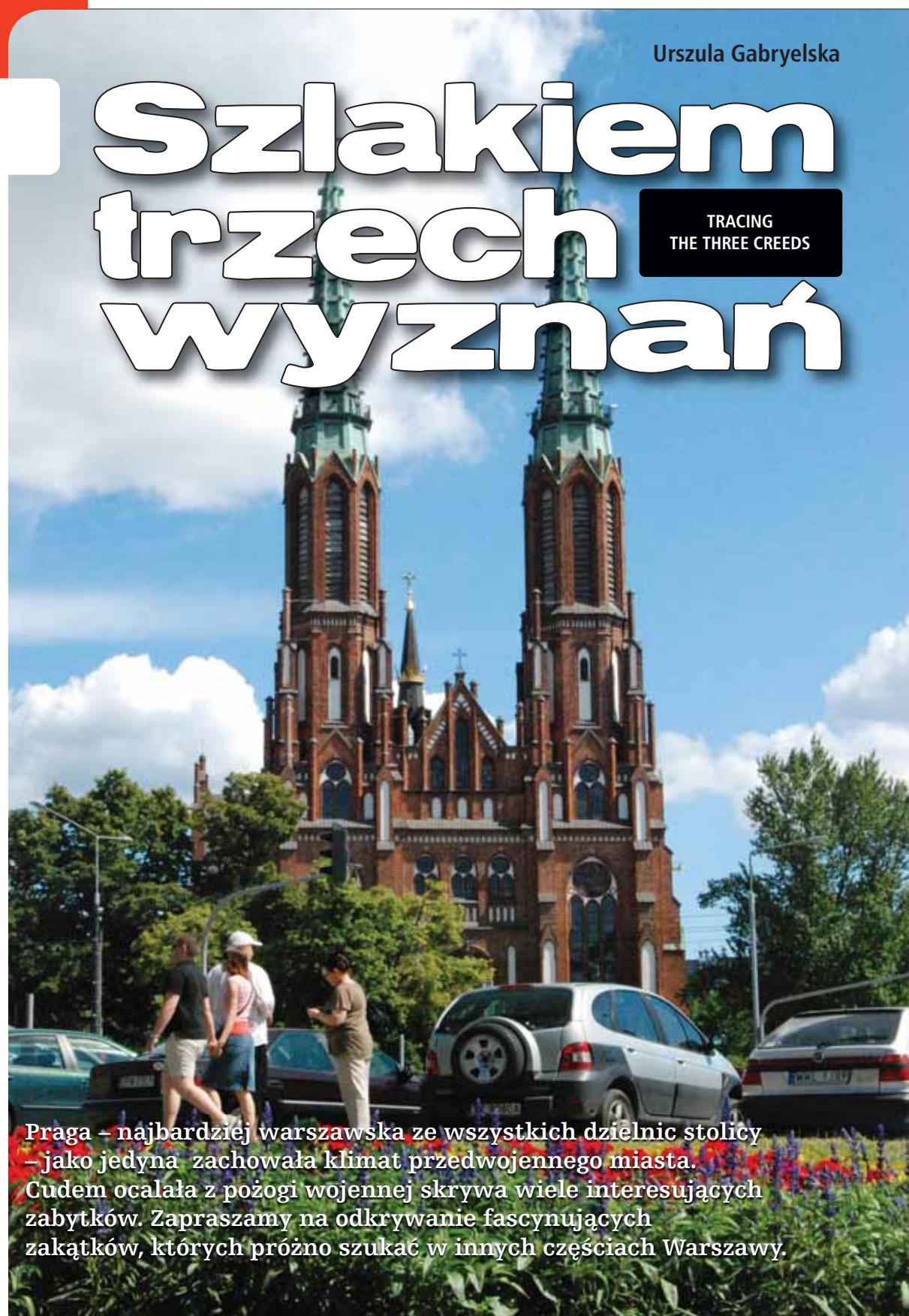
KRÓLEWSKIE GROBOWCE >> Na położoną w pobliżu dzielnicy koptyjskiej wyspę Ronda najlepiej dojechać taksówką. Wśród znajdujących się tu zabytków najbardziej godnym uwagi jest Nilometr z VIII w. służący do pomiaru poziomu wody na rzece. Przysadzista drewniana konstrukcja wyróżnia się spiczastym dachem i arabeskami na suficie. Teraz już wystarczy zjechać z mostu El Giza i trzymać się Alei Piramid, która zaprowadzi nas wprost pod gigantyczne ostrosłupy. Grobowce trzech faraonów rządzących Egiptem przeszły 4,5 tys. lat temu – Cheopsa, jego syna Chefrena i wnuka Mykerinosa – przez starożytnych były uznawane za jeden z siedmiu cudów świata. Piramidy wzniесiono na linii swoich przekątnych tak, by żadna nie zakrywała słońca pozostały. Kiedy już nasycimy oczy widokiem grobowców i zwiedzimy ich wnętrza, warto zobaczyć także pokaz światła i dźwięk. Szczególnie imponująco prezentuje się wówczas największa z egipskich rzeźb – Sfinks stojący na straży nekropolii w Gizie.

curving stairs of its spiral minaret. The last place worth attention on the eastern side is the Old Cairo with the Coptic District. It has many 3rd–7th cent. monuments from the time when Egypt was under the Byzantine rule and the Christian Coptic Church grew in power. The Copts' religious life evolved around several temples adorned with paintings. One of them is the Abu Serga Church built in the 5th cent. on the crypt in which the Holy Family was allegedly hiding when escaping from Egypt. But the most beautiful is over a 100 years older Saint Virgin Mary's Church called the Hanging Church, as it stands on the tops of two towers of a Roman gate and its middle part hangs over a moat.

ROYAL TOMBS >> The best way to reach Rhoda Island, situated near the Coptic District, is by taxi. Among its monuments the most interesting is the Nilometer from the 7th cent, built to check the level of water in the river. The dumpy wooden construction stands out with its pointed roof and arabesques on the ceiling. Now we just have to ride down the El Giza Bridge and hold on to the Pyramids Alley which will take us directly to the gigantic pyramids. The tombs of the three pharaohs ruling Egypt over 4,5 thousand years ago – Cheops, his son Khafra and grandson Menkaura – were considered one of the world's seven wonders by the ancients. They were erected on the line of their diagonals, not to block sun from the others. When we feast our eyes with the tombs and visit their interiors, it is worth seeing the "sound and light" spectacle. During the show the most impressive is the biggest of Egyptian sculptures - the Sphinx, a guardian of the Giza necropolis.

Wycieczki: najlepiej kupić w hotelu, w którym wypoczynamy
Dojazd: podróż trwa zazwyczaj od 4 do 12 godz. Jedzie się klimatyzowanym autokarem w konwoju
Waluta / Currency: funt egipski / Egyptian pound (LE), 1 EUR = 7 LE
Bilety wstęp (normalny/ulgowy): Muzeum Egipskie – 60/30 LE, meczet sultana Hasana – 25/15 LE, cytadela – 50/25 LE, Nilometr – 15/8 LE
Warto wiedzieć: pokaz światła i dźwięk w Gize z komentarzem w języku polskim odbywa się od dwóch do czterech razy dziennie, aktualne godziny na www.soundandlight.com.eg
Ambasada RP w Kairze / Polish Embassy: szaria Aziz Osman 5, Zamalek; tel. +20 227 367 456, alarmowy (tylko w nagłych przypadkach) +20 105 485 500; mail: secretary@kair.polemb.net; www.kairpolemb.net
Trips: best to buy in a hotel
Getting there: journey usually takes 4–12 hours by an AC bus in a convoy
Tickets (normal/reduced): Egyptian Museum – 60/30 LE, Sultan Hassan's Mosque – 25/15 LE, Citadel – 50/25 LE, Nilometer – 15/8 LE
Worth knowing: the sound and light show in Giza is commented in Polish 2–4 times a day, the times at: www.soundandlight.com.eg

Kair

Szlakiem trzech wyznań

TRACING
THE THREE CREEDS

Urszula Gabryelska

Praga – najbardziej warszawska ze wszystkich dzielnic stolicy – jako jedyna zachowała klimat przedwojennego miasta.
Cudem ocalała z pożogi wojennej skrywa wiele interesujących zabytków. Zapraszamy na odkrywanie fascynujących zakąteków, których próżno szukać w innych częściach Warszawy.

Gmach Wychowawczy Warszawskiej Gminy Starozakonnych
Educational Building of the Warsaw Jewish Council

Dom Weteranów Powstania Styczniowego 1863 r.
House of the Veterans of the January Uprising of 1863

Przez wiele lat Praga miała złą reputację. W oczach mieszkańców lewego brzegu stolicy uchodziła za miejsce niebezpieczne, pełne meleni, apaszy i wszelkiej maści złodziei. Dziś te barwne postaci półświatka razem z epoką, która je zrodziła, odchodzą do lamusa. Zamiast nich na Pradze częściej można spotkać artystów w opuszczonej fabrykach zakładających pracownie i galerie oraz zagranicznych turystów. Współczesna Praga jest bowiem dzielnicą moderną i nowoczesną, a przy tym nie tracącą autentyczności i odwołującą się do tradycji. Uroku dodają jej brukowane ulice, XIX-wieczne kamienice z podwórkowymi kapliczkami, drewniane domy, stare fabryki, bazary, nastrojowe knajpki. Warto pojechać na prawy brzeg – koniecznie przez most Śląsko-Dąbrowski. Dawniej stał tu most Kierbedzia, który w 1864 r. połączył brzegi Wisły, przyczyniając się do rozwoju Pragi.

HERB DZIELNICY >> Wędrówkę po Pradze śladami wyznawców katolicyzmu, prawosławia i czcicieli Jahwe najlepiej rozpocząć od kościoła pw. Matki Boskiej Loretańskiej. Małowniczo położony na skraju parku Praskiego jest najstarszym kościołem, jaki przetrwał na prawym brzegu Wisły. Barokowa świątynia wzniesiona w 1642 r. skrywa w swym wnętrzu tzw. Domek Loretański – kopię domu Matki Boskiej, który wedle legendy został przeniesiony przez anioły z Ziemi Świętej do Loreto. Kiedy w 1648 r. Praga otrzymała prawa miejskie, król Władysław IV Waza polecił umieścić w jej herbie wizerunek Matki Boskiej z Dzieciątkiem spoczywający na Domku Loretańskim podtrzymywany przez anioły.

COAT OF ARMS >> It is best to start our walk around Praga tracing the followers of Catholicism, Eastern Orthodox Christianity and the worshippers of Yahweh from the Church of Our Lady of Loreto. Picturesquely located on the outskirts of the Praga Park, it is the oldest church to have survived on the right bank. The Baroque temple houses in its interior the so-called Loreto House – a replica of the house of Virgin Mary taken, according to legend, by the angels from the Holy Land to Loreto. When in 1648 Praga received city rights, King Władysław IV Waza ordered to place in its coat of arms the image of Madonna and the Infant,

Praga – the most Warsaw – like of all the districts of the capital, is the only one to have maintained the pre-war city's climate. Miraculously saved from the war inferno, it conceals many interesting monuments. Let us discover some fascinating places, impossible to find in other parts of Warsaw.

NoveKino Praha / NoveKino Praha

Pomnik Kapeli Praskiej / Statue of the Praga Band

which is placed in the Loreto House supported by the angels. Walking along the park alleys, among many valuable trees, like hybrid plane, ginkgo, sweet chestnut, we reach the "Bears", one of Praga's symbols.

POLAND VERSUS RUSSIA >> From here we are a step away from an impressive Eastern Orthodox Church of Saint Mary Magdalene, built in the second half of the 19th cent. for a large community of Orthodox Christians in Praga. The invaders treated it as a "means of preserving the Russian name and Russian nationality". For the dwellers of Praga it was a symbol of Russification. Today it is the cathedral of the Autocephalous Church of Poland – the seat of Orthodox metropolitan bishops of Poland. The edifice, built on a cross layout is towered by five onion-like domes with Christian Orthodox crosses. Inside, where the original interior has been preserved, colourful frescoes and a three-row, richly ornamented iconostasis with centrally placed tsar's gate, catch the eye. Not far away, at the crossroads of Jagiellońska street and Solidarności Avenue stands a metal cross from 1936 devoted to the Massacre of Praga of 1794.

Near the Praga's main artery (currently W-Z Route) there also stands the most important Catholic temple of the district – the Church of Saint Michael and Saint Florian, the Warsaw-Praga diocese for 11 years. The 2 tall towers of the three-nave basilica with roofs covered in patina have been Praga's icon since 1901. The Vistula Gothic edifice was supposed to counterweight the nearby Orthodox church. Unfortunately, it did not stand for long. In 1944 the Germans blew it up. Only one transept with figures of patron saints was saved and today it is the oldest part of the church, which was rebuilt after the war.

IN THE HEART OF OLD PRAGA >> Attached to the cathedral is the most stylish of all Praga's streets, built around the once round Aleksandryjski Square (currently Weteranów 1863 r. Square). In Floriańska street all the pre-war buildings

Dawna żydowska mykwa / The old Jewish mikvah

Zdjęcie: D. Omentz

wyszadzili ją w powietrzu. Od zagłady ocalał tylko jeden transept z figurami patronów, obecnie najstarszy fragment zrekonstruowanego po wojnie kościoła.

W SERCU STAREJ PRAGI >> Do katedry przylega Floriańska, najbardziej stylowa ulica Pragi, wytyczona wokół okrągłego wówczas placu Aleksandryjskiego (obecnie Weteranów 1863 r.). Na Floriańskiej zachowały się wszystkie przedwojenne budynki. Najstarszy, czyli Dom Weteranów Powstania Styczniowego 1863 r., liczy 110 lat. O uroku ulicy Floriańskiej decydują: bruk uliczny i przedwojenne warszawskie latarnie, tzw. pastorałki, oraz pomnik Kapeli Praskiej. Wystarczy wysłać SMS, by akordeonista, bandżolista, gitarzysta i bębniarz zagrał jeden z przebojów, jakie przed wojną rozbrzmiewały na podwórkach, w studniach i kamienicach.

Słuchając „Czarnej Mańki” czy „Balu na Gnojnej”, warto rozejrzeć się wokół. Jesteśmy bowiem w samym sercu Starej Pragi. Przed nami kolorowy budynek Rainbow Tower, w którym obecnie mieści się urząd skarbowy (w czasach komuny działał tu dom handlowy). Jego wielkie poziome okna korespondują ze szklanymi taflami usytuowanego po drugiej stronie ul. Jagiellońskiej Novego Kina Praha, pierwszego kina cyfrowego w Polsce. Postmodernistyczny gmach wzniesiony trzy lata temu zdobią płaskorzeźby przedstawiające twarze powojennych polskich aktorów. Prażanie pamiętający czasy komuny z leżką w oku oglądają znajdujące się wewnątrz socrealistyczne płaskorzeźby pochodzące z rozebranego kina Praha.

Ikona w cerkwi św. Marii Magdaleny
Iconostasis in the Mary Magdalene Orthodox Church

have been preserved. The oldest one – the House of the Veterans of the January Uprising of 1863 – is 110 years old. Floriańska street is charming owing to a cobbled road, pre-war Warsaw lanterns called the pastorals and the statue of the Praga Band. It is enough to send a text message and an accordionist, banjolista, guitarist and a drummer will play one of the hits which used to be heard before the war in the courtyards, wells and tenement houses.

When listening to Czarna Mańka or Bal na Gnojnej, it is worth looking around. We are in the very heart of Old Praga. We have in front of us the colourful building of Rainbow Tower – right now a revenue office (during the socialist period a department store). Its huge horizontal windows harmonize with the glass panels of the first digital cinema in Poland – NoveKino Praha, on the other side of Jagiellońska Str. The postmodern edifice erected 3 years ago is adorned with the reliefs of post-war Polish actors. Those Praga dwellers who remember socialism, with tears in their eyes watch the socialist-realistic reliefs inside, taken from the dismantled Praha cinema. A few steps away, at 26 Okrza Str., stands a historic tenement house built in 1906. Owing to the sculptures of owls on the top of the façade, it is called the House Under the Owls. It looks like a scenery from a horror movie. An awesome surreal look is given by the images of dragons and bats carved on the elevation.

PRAGA JUDAICA >> We go back to the crossroads of Kłopotowskiego and Jagiellońska streets, where before the war was the Jewish district's centre. A remain of those days is one of the greatest Jewish monument in Praga – a mikvah or an old ritual bath. Although it was built in the mid-19th cent., its current shape was given in 1913. Today the red brick building houses the Multicultural Humanistic High School of Jacek Kuroń. Next to the Mikvah, there is a big green lawn serving as a playground. Until 1961 there was a synagogue here – a small round building, where the Praga's Jews prayed for more than one century. In the second half of the 18th cent. the area was owned

Miśki, jeden z symboli Pragi / Bears – one of the symbols of Prag

Kilka kroków dalej przy ul. Okrzesi 26 stoi zabytkowa kamienica z 1906 r. Ze względu na rzeźby sów wieńczące fasadę nazywa się ją domem Pod Sowami. Kamienica wygląda jak fragment scenarii z filmów grozy. Niesamowity, surrealistyczny wygląd nadają jej wyobrażenia smoków i nietoperzy wyryte na elewacji.

Kamienica Pod Sowami / House Under the Owls

PRASKIE JUDAICA >> Wracamy do skrzyżowania ulic Kłopotowskiego z Jagiellońską, które przed wojną było centrum praskiej dzielnicy żydowskiej. Pamiątką z tamtych czasów jest jeden z najbardziej okazałych zabytków żydowskich na Pradze – mykwa, czyli dawna rytualna łazienka. I choć istniała już od poł. XIX w., to obecny kształt nadano jej w 1913 r. Dzisiaj w eleganckim budynku w całości licownym czerwoną cegłą mieści się Wielokulturowe Liceum Humanistyczne im. Jacka Kuronia. Obok mykwy na rogu ulic Jagiellońskiej i Kłopotowskiego znajduje się duży zieleniec służący za plac zabaw. Do 1961 r. stała tu synagoga – niewielki okrągły budynek, w którym przez ponad wiek modlili się prascy żydzi.

W II poł. XVIII w. właścicielem tego terenu został Szmul Zbytkower – żydowski bankier, kupiec i protoplasta rodu Bergsonów (w tym filozofa Henryka Bergsona). Z inicjatywy jego wnuka – Michała Bergsona, bankiera i filantropa – przy ul. Jagiellońskiej 28 powstał Gmach Wychowawczy Warszawskiej Gminy Starozakonnych. Modernistyczny budynek z 1914 r. ze względu na wielkość i urodę (m.in. dekoracje w stylu polskiego renesansu) był nazywany pałacem żydowskich sierot. W środku mieściła się szkoła, ochronka, internat oraz dom modlitwy (obecnie w tej sali znajduje się scena teatru Baj).

Śladów żydowskiej obecności na Pradze jest znacznie więcej jak choćby fragmenty mykwy w bramie przy ul. Stalowej nr 40/42 czy pozostałości domu modlitwy w oficynie przy Targowej 50 i 52. Na poszukiwanie judaiców i ciekawych praskich klimatów można się wybrać samemu lub w towarzystwie przewodnika, który odkryje przed nami ciekawe zakątki bazaru Różyciego czy złotego trójkąta Szmulek.

Herb Pragi z fasady praskiej katedry / Praga's coat of arms on the cathedral's façade

Dojazd: tamwajami linii: 3, 6, 26; autobusami linii 125, 123, 160, 517

Getting there: by tram: 3, 6, 26, by bus: 125, 123, 160, 517

Warto wiedzieć: Spacery po Pradze rozpoczynają się w każdą sobotę (do końca października) o godz. 10. Szczegółowy program na www.praga-pn.waw.pl, Spacery finansuje Urząd Dzielnicy Praga Północ Miasta Stołecznego Warszawy;

Worth knowing: Walks start every Saturday (until the end of October) at 10. Detailed programme at www.praga-pn.waw.pl. Walks are sponsored by the Praga Polnoc District Council of the City of Warsaw.

Zdj. E. Gąbrylska, D. Oleniuk

Hotel Podklasztorze

ul. Władysława Jagiełły 1, 97-330 Sulejów
Recepja tel. (044) 610 24 00, 616 20 11, 616 26 06
fax. (044) 610 20 02

hotel@podklasztorze.pl,
www.podklasztorze.pl
Koordynaty GPS: N: 51° 21' 51.34" E: 19° 52' 45.49"

Pośród pełnych tajemnic XII-wiecznych budowli Opactwa Cysterskiego podkreślonych pięknem krajobrazu Doliny Rzeki Pilicy dumnie prezentuje swój majestat okazały Hotel Podklasztorze. To tu przeplatająca się przeszłość, teraźniejszość i przyszłość tworzy niepowtarzalne bogactwo spuścizny kulturowej tej zabytkowej budowli. Lata doświadczeń oraz profesjonalna obsługa sprawiły, iż jesteśmy w stanie spełnić oczekiwania każdego Gościa. Dzięki ciekawym rozwiązaniom przestrzennym z łatwością zorganizujemy niepowtarzalne bankiety, imprezy okolicznościowe, konferencje i szkolenia. Do dyspozycji Gości oddajemy sześć sal konferencyjnych, z których największa może pomieścić 100 osób. Jesteśmy otwarci na pomysły klientów, nowatorcy i elastyczni. Pomożemy ułożyć program imprezy realizując w pełni wymogi naszych gości. To idealne miejsce na pobyt, z dala od gęsiego wielkich miast!

Among mysterious 12th century buildings of the Cistercian Abbey emphasized by the Pilica river valley landscape beauty, the magnificent Podklasztorze Hotel proudly presents its majesty. The intertwining past, present and future create the one and only richness of cultural heritage of this historic edifice.

Years of experience and professional personnel make expectations of every Guest possible to fulfill. Owing to fantastic space solutions we can easily organize banquets, occasional events, conferences and trainings. We have 6 conference halls, including one for 100 people. We are open to new ideas, innovative and flexible. We will help to organize any event by fully meeting the requirements of our guests. It's an ideal place to stay, away from big cities' noise.

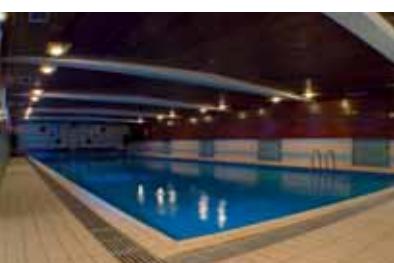
Hotel oferuje:

- 50 pokoi i 2 apartamenty
- 105 miejsc noclegowych
- 6 sal konferencyjno-szkoleniowych
- Imprezy integracyjne na życzenie Gości
- Uroczystości rodzinne

The hotel offers:

- 50 rooms and 2 apartments
- 105 sleeping places
- 6 conference and training halls
- integration events for our Guests
- family celebrations

Agnieszka Łuczak

Na tropie zabytków

On the Pilica River, hidden among pine woods and flowery meadows nestles Inowłódz. Once, there was a Romanesque church and a fortified castle. The reconstructed temple has been a local attraction for many years now.

Soon, we will see what the castle looked like.

Nad brzegiem Pilicy wśród sosnowych lasów i łąk leży Inowłódz.

Niegdyś wznosiły się tu romański kościół i warowny zamek. Zrekonstruowana świątynia od wielu lat jest ozdobą miejscowości. Niedługo zobaczymy, jak wyglądał zamek.

IN SEARCH FOR MONUMENTS

Inowłódz – niegdyś miasto, jedno z najstarszych w Polsce, swoją turystyczną atrakcyjność zawdzięcza malowniczemu położeniu nad brzegami Pilicy. Najdłuższy, lewy dopływ Wisły w dawnych czasach był ważnym szlakiem handlowym, który przyczynił się do rozwoju Inowłodza. Dziś rzeka malowniczo kształtuje krajobraz, decydując o urodzie tej miejscowości.

MUZYKA NA WZGÓRZU >> Najpiękniejsze widoki na dolinę rzeki i ciągnące się aż po horyzont lasy, roztaczają się ze wzgórza, na którym wznosi się romański kościół św. Idziego, jedna z najstarszych świątyń w Polsce. Obecna murowana budowla z piaskowca jest rekonstrukcją (na zdjęciu powyżej). Oryginalna świątynia wznieciona w 1082 r. z fundacji Władysława Hermana została zniszczona podczas I wojny światowej. Na wzgórzu stoi też pomnik księcia Władysława Hermana. Latem w murach kościoła odbywają się koncerty w ramach cyku Wędrowny Festiwal Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski”. Zównego w świątyni, jak i na wzgórzu rozbrzmiewa wówczas muzyka, która przyciąga tłumy melomanów i turystów.

KRÓLEWSKA SIEDZIBA >> Jeszcze kilka lat temu mało kto wiedział, że w Inowłodzu znajdują się ruiny zamku. Budowla wznieciona w 1366 r. pełniła funkcje obronne i była jedną z blisko 50 murowanych warowni, jakie pozostawił po sobie Kazimierz Wielki. W zamku będącym siedzibą monar-

In the past, Inowłódz was one of the oldest towns in Poland. Today, it attracts tourist with its picturesque location on the Pilica river. In the old times, the longest left tributary of the Vistula River, was a trade route that led to development of the Inowłódz. Now, the river like a natural artist shapes the landscape and gives the locality its beauty.

MUSIC ON THE HILL >> The most captivating view of the river valley and the surrounding woods is from the hill with the Romanesque St. Egidius Church – one of the oldest temples in Poland. The present day masonry sandstone structure is only a reconstruction (on the left). The original building, which was founded by Władysław Herman and erected in 1082, perished in the WWI. Beside it stands the statue of its founder. In summer, the walls of the church sound with music concerts of the the "Colours of Poland" Łódź Philharmonic Wandering Festival, attracting crowds of music lovers and tourists.

ROYAL RESIDENCE >> Still not so long ago, few people knew that Inowłódz concealed ruins of a castle. The structure built in 1366 was one of 50 masonry fortresses left by king Kazimierz Wielki (Casimir the Great). The castle served as king's premises and also as a customs house. At the end of the 14th century, king Władysław Jagiełło expanded the castle, which he visited at least 6 times during his 48-year long reign. Unfortunately, in the following centuries the fortress' significance was minimized and finally the Swedes blew it up in 1657. For the next 200 years, the castle went to rack and ruin.

Foto: Marek Miciuk

Wnętrze kościoła św. Idziego / The Interior of Saint Gilles' Church

Ruiny XIV-wiecznego zamku wraz z rekonstruowaną wieżą
The Ruins of the 15th Century Castle with a Reconstructed Tower

In the middle of the 19th century it was turned into a quarry and soon its walls ceased to be visible.

LIKE PHOENIX FORM THE ASHES >> At present, the entrance to the fenced area is through a welcoming gate. Benches stand around the remnants of the structure. But soon thanks to the EU fund tourist will admire partially reconstructed fragments of the castle. The first to be re-erected will be the castle's tower to host an exposition on castle's history. Tourists will also have a chance to climb the tower's top and admire the sights from a panoramic view point. The very ruins will also become a tourist attraction and an exposition itself. Their arrangement will give a clear clue how the fortress fulfilled its defence function.

Niestety, w kolejnych wiekach znaczenie budowli malało,aż w końcu w 1657 r. Szwedzi wysadzili warownię. Przez następne 200 lat zamek popadał w ruinę. Od połowy XIX w. traktowano go jako kamieniołom, co spowodowało, że pozostałości murów przestały być widoczne.

JAK FENIKS Z POPIOŁÓW >> Obecnie na ogrodzony teren ruin prowadzi brama powitalna. Wokół pozostałości zabytku stoją ławeczki. A już wkrótce dzięki środkom unijnym turyści zamiast ruin będą podziwiać częściowo zrekonstruowane fragmenty budowli. W pierwszej kolejności zostanie odbudowana wieża, a w niej na stałe zagości ciekawa ekspozycja przedstawiająca historię zamku. Po obejrzeniu wystawy będzie można wejść na szczyt i ze specjalnego punktu widokowego podziwiać panoramę okolicy. Atrakcją turystyczną i przedmiotem ekspozycji staną się też same... ruiny zaaranżowane w taki sposób, aby można było odczytać charakter dawnego założenia obronnego. W planach są także urządzenia obronne – takie jak fosa i most. Warto zobaczyć stan obecny zamku i to, co dzięki zabiegom gospodarzy wkrótce zaoferuje urokliwy Inowłódz.

NA JARMARK LUB NA ROWER >> Po Inowłodzu, sąsiadującym z nim Spale i okolicach można się poruszać pieszo, konno, na rowerze i kajakiem. Miłośnikom aktywnego wypoczynku nie zabraknie okazji do podziwiania urzekających krajobrazów. Puszczka Pilicka, Spalski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 zachęcają do poznawania flory i fauny regionu.

Dobrą okazją do odwiedzenia gminy Inowłódz są ciekawe imprezy: promujący ekologię i kulturę niezależną Festiwal w Krajobrazie (lipiec), jarmark spalski rękołodziela i rzemiosła (latem, w każdą drugą niedzielę miesiąca), spalskie dożynki prezydenckie (12 września) oraz koncerty w ramach Wędrownego Festiwalu Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski”.

Dojazd: Inowłódz leży przy skrzyżowaniu dróg prowadzących z Opoczna do Rawy Mazowieckiej oraz z Łodzi do Radomia, 6 km od Ośrodku Przygotowań Olimpijskich w Spale. Spala leży 15 km od trasy K-8 Warszawa – Wrocław.

Getting here: Inowłódz is located at the junction of roads from Opoczna to Rawa Mazowiecka and from Łódź to Radom, 6 km from the Olympic Training Center in Spala. Spala lies 15 km from the K-8 road Warsaw-Wrocław.

Informacja turystyczna / Tourist Information

97-215 Inowłódz, ul. Spalska 2,
tel. (44) 710 12 33, faks 710 12 33,
e-mail: gmina@inowlodz.pl, www.inowlodz.pl

Małgorzata Litwin

Imprezowy skansen

EVENTFUL FOLK HERITAGE MUSEUM

Drewniane zagrody i pachnące ziołami łąki to idealna sceneria dla licznych imprez muzycznych, edukacyjnych i ludowych, jakie późnym latem odbędą się w Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku.

Wooden farm houses and herb scented meadows are an ideal scenery for numerous music, education and folk events that will take place in the late summer in the Folk Architecture Museum in Olsztyn.

Zdjęcie: D. Dębska, z archiwum MBL - PE

Dotrzeć tu nie jest trudno. Wystarczy na skrzyżowaniu dróg E7 i E51 skręcić w kierunku Olsztynka, a już po kilku kilometrach zatrzymujemy się przed bramą Muzeum Budownictwa Ludowego, jednego z największych skansenów w Europie. Po wejściu do parku etnograficznego znajdujemy się w XIX-wiecznej wsi. Na 93 ha zgromadzono 68 obiektów architektury drewnianej z regionów Warmii, Mazur i Powiśla. Oprócz zagród odnajdziemy tu: wiatraki, młyny, spichlerze, karczmę, wozownię. Na uwagę zasługują: XVIII-wieczny wiatrak typu koźłak z Wodzian, drewniany kościół ewangelicki z Rychnowa i kuźnia, w której nadal pracuje kowal.

Wokół cisza i spokój – przyjemny odpoczynek od zgiełku cywilizacji. Wśród łąk i pól, między kolorowymi ogródkami otaczającymi zagrody przechadzają się zwierzęta gospodarskie, m.in. krowy, konie, kozy, owce, kury, co czyni skansen idealnym miejscem rodzin-

It is not difficult to get here. Take the turn in the direction of Olsztyn at the junction of E7 and E51 roads and after several kilometers you will get to the gate of the Folk Architecture Museum and the Ethnographic Park in Olsztyn – one of the greatest folk heritage museums in Europe. Inside, there is a reconstruction of a 19th century village. There are 68 wooden architectural structures from the Warmia, Masuria and Powiśle region on 93 ha. Apart from houses, we find here windmills, mills, granaries, inns and vehicle houses. The most interesting are an 18th century Wodzian windmill, a wooden evangelical church from Rychnowo and a smithy, where a blacksmith still works – all that engrossed in peace and quiet giving a nice rest from the hustle of civilization. Among colourful gardens surrounding the houses, there

Pieczenie chleba w Amalangu
Bread Baking in AmalangKościół z Rychnowa
Church from RychnowoEkologiczne Targi Chłopskie
Ecological Peasants' FairKuźnia z Bielicz
Smithy from BielicyWystęp zespołu ludowego
Folk Band Performance

Koncert zespołu Czarnyj Moher / Czarnyj Moher at a Concert

Osada pruska Amalang / Prussian Settlement – Amalang

Kaplica z Giedajt / Chapel from Wiedajty

nego wypoczynku. Można tu spędzić wiele godzin i się nie znudzić, ale najciekawsze jest latem i jesienią, gdy w parku odbywają się liczne imprezy plenerowe.

MUZYKA WŚRÓD ZIÓŁ >> Kryte strzechą chałupy, wiatraki i przydrożne kapliczki – trudno sobie wyobrazić lepszą scenerię dla muzyki inspirowanej folklorem. Tegorocznego Etnogranie to cykl kilku imprez. Na inauguracyjnym koncercie 8 sierpnia wystąpią zespoły grające muzykę etniczną z Polski i z zagranicy. Rok temu furorę zrobili Trebunie Tutki i litewska grupa Atalya. W tym – wszyscy czekają na koncert Golec Orkiestry. Ciekawie zapowiadają się też występy zespołu Otako z Suwałk, polsko-czeskiej kapeli Folkoperacja z Beskidu Śląskiego oraz formacji Rusyczi, która przedstawi muzyczny obraz Ukrainy. Gdyby komuś było mało – ciąg dalszy imprezy za tydzień – 15 sierpnia. Tym razem w nocnej scenerii i w cygańskim klimacie.

W dniu Matki Boskiej Zielnej odbędzie się też festyn ludowy „Święto ziół”. Zainauguruje go msza gregoriańska – średnio-wieczny dramat liturgiczny pt. „Gra o Zwastowaniu” w ewangelickim kościołku. Potem czeka nas święcenie ziół i jarmark oferujący cenne dary łak i ogrodów. Zaplanowano też wykłady przybliżające zastosowanie ziół w medycynie, kosmetyce i kuchni. Wieczorem zaś miło będzie posłuchać taborowego śpiewu i podziwiać smagolice tancerki. Wśród podświetlonych chałup zaprezentują się: trzy cygańskie rodziny tworzące kapelę Kale jakha, polsko-romski zespół Hitano, międzynarodowi artyści z Romancji oraz ukraińska formacja Horpyna. Muzyczne imprezy sierpnia zakończy Nocne Etnogranie Country, które uświetni występ zespołu Babsztyl. Niespełna trzy tygodnie później (9 września) czeka nas kolejna gratka – piosenki Agnieszki Osieckiej w polsko-norweskiej aranżacji Karuzela Group.

PRUSKI TYDZIEŃ >> Podczas Festiwalu Bałtyjskiego (9–15 sierpnia) w skansenie ożyje kultura plemion pruskich, które wraz z Litwinami, Żmudzianami i Łotyszami tworzyły rodzinę ludów bałtyjskich. Amalang, czyli zrekonstruowana osada pru-

skie farm animals strolling making the folk park a wonderful place for a family rest. Numerous hours may be spent here without boredom, but the place is most interesting in summer and autumn offering many entertaining outdoor events.

MUSIC AMIDST HERBS >> Thatched houses, windmills and roadside shrines create perfect scenery for folklore inspired music. This year's "Etnogranie" ethnic festival is going to be a series of events. The first concert on 8th August is going to feature the best ethnic music bands from Poland and abroad. Last year, Trebunie Tutki and a Lithuanian band Atalya conquered the public. This year, everybody is waiting for the appearance of the Golec Orkiestra band. Otako from the Suwałki region, Polish-Czech Folkoperacja from the Silesian Beskid region and a Rusyczi formation from Ukraine might also be interesting. If somebody wanted more it is enough to wait just a week till 15th August, when the event is going to have its Gypsy night variation. On the very same day, which is the feast day of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, there is also going to be "Herb Holiday" folk picnic. It is going to open up with a Gregorian mass – a medieval "Play on Annunciation" liturgical drama in the evangelical church. Next, there will be herb blessing, a fair with garden and meadow products and a lecture on how to use them in medicine, cosmetics and kitchen. In the evening, it is going to be nice to listen to Gypsy songs and admire swarthy dancers. Lightened houses are going to be a stage for three Gypsy families in a Kale jakha band, a Polish-Gypsy Hitano band, international artists from Romancy and a Ukrainian Horpyna formation. The August music edition will close off with the Night-time Etnogranie Country with Babsztyl Band as the star of the evening. Less than three weeks afterwards (9 September), songs by the famous Polish songwriter Agnieszka Osiecka are going to be presented by the Polish-Norwegian Karuzela Group band.

PRUSSIAN WEEK >> During the Baltic Peoples Festival (9–15 August), the natural heritage museum is going to be

Zdj. D. Oleniuk, z archiwum MBL

ska z wczesnego średniowiecza, przez tydzień stanie się turystycznym centrum skansenu. Zwiedzających przyciągną spektakle, warsztaty i sympozja przybliżające wspólnotę kulturową ziem leżących nad Bałtykiem. Uczestnicząc w warsztatach: tańców tradycyjnych, śpiewów gregoriańskich, pieśni obrzędowych, języka pruskiego i sztuki opowiadania, poznamy bliżej kulturę i dziedzictwo plemion zamieszkujących niegdyś Warmię i Mazury. Podczas nocy bałtyjskich opowieści posłuchamy zapomnianych bałtyjskich mitów i klechd. Zlot wojów barbarzyńskiej Europy zapozna nas z dawnymi technikami walki i uzbrojeniem, a na jarmarku będą nas wodzić na pokuszenie artystyczne wyroby pruskiego rękaodziela.

EDUKACYJNIE I LUDOWO >> Kalendarz wrześniowych imprez w skansenie zapoczątkują VII Ekologiczne Targi Chłopskie. Przez dwa dni (4–5) będzie można kupować wszystko, co na Warmii i Mazurach najlepsze. Certyfikowani producenci i przetwórcy żywności ekologicznej oraz restauracje sieci „Dziedzictwa Kulinarnego Warmii, Mazur i Powiśla” wystawią na sprzedaż swoje produkty. Obok nich kramy rozłożą artyści i rzemieślnicy ludowi. Mniej zdecydowani turyści mogą mieć problem z wyborem.

W połowie miesiąca (12 września) w skansenie odbędą się dożynki, podczas których gospodarze z gminy Olsztynek po ukończeniu żniw i prac polowych zaprezentują swoje plony. Zobaczymy praktyki i zwyczaje związane ze święttem zbiorów. Uroczystość uświetni Festiwal Kabaretów Wiejskich o Laur Don Kichota. 23 dni po rozpoczęciu roku szkolnego skansen zaprasza na olsztyńskie Dni Nauki pod hasłem „Jak to ze Iniem było”. Scenariusz tej interaktywnej imprezy przeznaczony głównie dla dzieci i młodzieży został oparty na bajce Marii Konopnickiej pod tym samym tytułem. Uczestnicy przy wejściu do muzeum otrzymają tekst bajki i wskazówki, według których powinni poruszać się po chałupach i zagrodach, aby poznać kolejne etapy obróbki lnu. Wiedza, jak wiadomo, najlepiej wchodzi do głowy podczas zabawy, a tego dnia w skansenie nauka będzie miała ludzyczny charakter.

alive with the culture of Prussian tribes that together with Lithuanians, Samogitians and Latvians added up to the Baltic ethnic family. For a week, Amalang – a reconstructed early Medieval Prussian settlement – is going to bear witness to shows, workshops and discussion panels on common cultural roots of the Baltic tribes. Participation in traditional dances, Gregorian singing, Prussian language, ritual songs and storytelling workshops will be a chance to get acquainted with the culture and heritage of people that once settled in Warmia and Masuria. The night of the Baltic lore is going to be rich with forgotten Baltic myths and legends and those interested in the old fighting techniques and arms will learn more during a gathering of the warriors of Barbarian Europe. Artistic souls might nose around for bargains at the Prussian handicraft fair.

EDUCATION AND FOLKLORE >> September events are going to open up with the 7th Ecological Peasants' Fair (4th–5th) offering everything that is the best in Warmia and Masuria. Certified producers and manufacturers of ecological food and Cuisine Heritage of Warmia, Masuria and Powiśle restaurants are going to sell off their products alongside artists and folk craftsmen. Some might have problems with choice! Mid month (September 12th), the museum will stage harvest festival with produce presented by farmers from the Olsztynek area and local harvest festival practices and customs. A cultural tint to the event will be added by the Don Quixote's Laurels Farm Cabaret Festival.

On 23rd September is going to see the heritage museum host the Olsztynek Days of Education "How it was with flax". The script of this interactive event (mainly for children and teenagers) was based on the fairy tale by Maria Konopnicka under the same title. On entering the museum, participants will get fairytale text and hints to go around the houses to get to know consecutive stages of flax processing. It is well known that the easiest way to learn something is by playing and on this day learning is going to have folk character.

Adres / Address: Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny, ul. Leśna 23, Olsztynek.
Dojazd: samochodem (droga E7 i E51) z Warszawy, Gdańsk i Rosji
Czynne: maj–sierpień, codziennie 9–18; po sezonem: wt.–ndz. w godz. 9–16
Bilety: normalny – 10 zł, ulgowy – 6 zł,
Getting there: by car (route E7 and E51) from Warsaw, Gdańsk and Russia
Opening hours: May–August, daily 9 am–6 pm; beyond season Tuesday–Sunday, 9 am–4 pm.
Tickets: normal – 10 PLN, reduced – 6 PLN.
www.muzeumolsztynek.com.pl

w cieniu arkad

IN THE SHADE OF ARCADE

Zamość sam w sobie jest wart odwiedzenia. A jeśli do tego dodamy długą listę imprez, z których słynie miasto, nie sposób będzie ominąć go podczas wakacyjnych podróży.

Lubię odwiedzać polskie miasta podczas ciekawych imprez plenerowych. Wprawdzie trudno wówczas o wolny stolik w kawiarni, ale za to można kupić ciekawe pamiątki, skosztować regionalnych potraw i poznac lepiej historię zabytkowych miejsc. Dlatego właśnie do Zamościa chętnie przyjeżdżam w pierwszej połowie czerwca na dwudniowy Jarmark Hetmański.

HETMAŃSKI GRÓD >> Impreza z 16-letnią tradycją upamiętnia kolejne rocznice nadania przez króla Stefana Batorego aktu lokacji Zamościa (12 czerwca 1580 r.) i przywilejów organizacji jarmarków. Nazwa natomiast przywołuje postać Jana Zamoyskiego, założyciela miasta. Hetman wielki koronny stolicę swych włości polecił zbudować zgodnie z renesansowymi założeniami miasta idealnego. Włoski architekt Bernardo Morando zaprojektował gród tak, aby jego mieszkańców żyły wygodnie i bezpiecznie. Dostęp do miasta, którego sercem był Rynek Wielki – jeden z najwspanialszych XVI-wiecznych placów Europy – broniło siedem bastionów połączonych murem i trzy bramy ze zwodzonymi mostami. Dzięki takim zabezpie-

Zamość itself is a worth visiting, but with all the summer events it will be a must on our holiday itinerary.

I like visiting Polish cities during exacting outdoor events. Although it is almost impossible to find a free table in a café then, there is a great chance of buying interesting souvenirs, tasting regional dishes and getting better acquainted with historic places. That is why I like coming to Zamość in the first half of June for a two-day Hetman Fair.

Beata Załęcka

Widowisko „Szturm twierdzy Zamość” / Historic Show “Siege of the Zamość Fortress”

Konkurs „Smaki Zamościa i Roztocza” / “Tastes of Zamość and Roztocze competition”

ceniom Zamość był trzecią twierdzą obok Częstochowy i Gdańską, która odparła atak Szwedów podczas potopu.

ATRAKCJE JARMARKU >> Podczas Jarmarku Hetmańskiego niczym przed wiekami ożywają kolorowe kamieniczki z podcieniami, a kupieckie stragany rozłożone w cieniu wysokiego ratusza z wachlarzowymi schodami uginają się pod ciężarem wyrobów artystycznych i gustownych kolekcjonerskich przedmiotów. Wokół roztacza się zapach piroga janowskiego i białogórskiego, nalewki żurawinowej i innych potraw przygotowanych na konkurs „Smaki Zamościa i Roztocza”, chętnych do degustacji oczywiście nie brakuje. Pierwszego dnia jarmarku, podczas widowiska kulinarnego przybliżającego potrawy polsko-ukraińskiego pogranicza warzono krupnik hetmański, którym nakarmiono głodnych zamościan i turystów, w niedzielę natomiast częstowano kuliszem kozackim. Nasyciwszy się regionalnymi przysmakami, z przyjemnością obejrzałam zorganizowany przez Mennicę Muzealną pokaz bicia kopii denara rzymskiego z III w. i XIX-wiecznej monety emitowanej w Zamościu. Dzieci i młodzież z zaciekawieniem podpatrywali, jak dawniej tłoczono olej, lepono garnki i pozyskiwano miód.

SZWEDZKI BUFET POD TWIERDZĄ >> Na jarmarku nie zabrakło też atrakcji dla miłośników militariów, którzy podczas widowiska historycznego „Szturm twierdzy Zamość” obejrzaeli pokazy szabli bojowej, łucznictwa, jeździectwa oraz potyczki z podjazdem szwedzkim. Nocna bitwa ogniosa pomiędzy wojskami szwedzkimi a artylerią zamojską prowadzona na murach Bastionu VII zakończyła się, podobnie jak przed 354 laty, zwycięstwem Polaków. Jak głosi legenda, oblężenie twierdzy Zamość zapoczątkowało obyczaj jedzenia na stojąco. Narodziny szwedzkiego bufetu przypominała ciekawa inscenizacja historyczna. Król szwedzki zaproponował w murach miasta pożegnalną ucztę. Ówczesny ordynat, Jan III Zamoyski, obawiając się podstępów, kazał wynieść poza mury tylko stoły z prowiantem dla Szwedów, lecz bez ław, aby nie zasiedzieli się dłucho.

FAIR'S ATTRACTIONS >> During the Hetman Fair, like in the past, colorful town houses with undercuts get alive in the shade of the high town hall with fan stairs and merchants' stands weigh down with handicraft and art. The air is scented with Janów and Białgoraj dumplings, cranberry liqueur and other dishes made for the "Tastes of Zamość and Roztocze" competition. There is no shortage of people willing to have a try! On the first day of the fair, during a culinary show on Polish and Ukrainian dishes, hungry Zamość inhabitants and tourists were treated with hetman's barley soup, on Sunday, with Cossacks' kulisz. Having eaten, I watched a show of minting a copy of a Roman dinar of the 3rd century and a 19th coin issued in Zamość. Children and teenagers had a fun watching oil pressing techniques, people making pottery and obtaining honey.

SWEDISH BUFFET UNDER FORTRESS >> The fair will also offer something to those interested in arms. During the "Siege of the Zamość Fortress" historic show they will have a chance to watch sabre, archery, horsemanship and a joust with the Swedish army shows. The night fire battle

Rynek Wielki podczas jarmarku / Great Market Square During the Fair

between the Swedish troops and the Zamość artillery on the walls of the 5th Bastion was won by the Poles, exactly as 354 years ago. As the legend has it, the siege of the Zamość Fortress gave birth to a custom of eating standing up. The inception of the Swedish buffet was presented in an interesting historic show. The king of Sweden proposed a farewell feast within the city walls. Suspicious of a trap, Jan III Zamoyski ordered only the tables with food without benches to be taken out for the Swedes, so that they did not linger too long.

MUSICAL IMPRESSIONS >> I like jazz so I will return to Zamość in August for the International Meeting of Jazz Vocalists. In September (10–12), the city will be filled with fans of sung poetry, who come to Zamość to attend the 3rd Zamość Marek Grechuta Festival to listen to songs that shaped the sensitivity of a few generations of Poles. A great event for music lovers will be the 30th Zamość Music Festival (6–11 October). Five autumn evenings will be filled with interesting interpretations of Polish and international pieces. The concert in memory of Mieczysław Kuryłowicz, "Czesław Niemen – improvisations" jazz concert and many piano and vocal recitals will celebrate the 30th edition of the event.

MOVIE STARS UNDER STARS >> In summer, the historic inner city turns not only into a music, but also into a cinema stage. Under the 11th Summer Film Festival (13–19 August) on the Great Market Square, we will see cinema hits and films awarded during international festivals. The event will start with an exhibition devoted to Krzysztof Zanussi in the newly opened "Stylowy" Film Culture Center. It will also be the venue for presenting the best etudes and animations from all over the world, the newest Danish movies (fiction, children and documents) and independent cinema pieces. Not even two months later (4–10 October), there will be the 15th review of religious movies – "Sacrofilm". This year's motto is "Cinema Enriches Life." Human spirituality will be presented by the films of both such distinguished directors as Ingmar Bergman, Robert Bresson, Andrei Tarkowski and debutants. The review will be accompanied by meetings with actors and directors, lectures and seminars on different aspects of interreligious and intercultural dialog.

Niespełna dwa miesiące później (4–10 października) po raz

15. odbędzie się przegląd filmów religijnych „Sacrofilm”. Tym razem pod hasłem „Kino wzbogaca życie”. O duchowości człowieka opowiedzą filmy debiutantów oraz najwybitniejszych reżyserów kina autorskiego, tj. Ingmara Bergmana, Roberta Bressona, Andrieja Tarkowskiego. Przeglądowi towarzyszyć będą spotkania z aktorami i reżyserami, wykłady i seminaria podejmujące różne aspekty dialogu kulturowego i międzyreligijnego.

Dojazd: pociągiem, samochodem, autobusem
How to get there: train, car, bus

Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej

Zamość Tourist Information Center: Rynek Wielki 13,
 Więcej informacji o imprezach na / For more information
 on events go to: www.zamosc.pl, www.kosz.zam.pl,
www.namyslowiaci.pl, www.stylowy.net

Konkurs

„Pamiątka regionu Warmii i Mazur”

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego
 zaprasza do udziału w konkursie

„PAMIĄTKA REGIONU WARMII I MAZUR”

Celem konkursu jest pozyskanie pamiątki regionalnej jednoznacznie kojarzonej z Warmią i Mazurami, służącej promocji regionu oraz stanowiącej atrakcyjną pamiątkę dla turystów.

Termin nadsyłania prac konkursowych upływa **30 września 2010 r.**

Laureaci konkursu otrzymają nagrody pieniężne w wysokości:

I nagroda – 5.000 zł   II nagroda – 3.000 zł   III nagroda – 2.000 zł

Regulamin konkursu i karta zgłoszenia znajdują się na stronie: www.wrota.warmia.mazury.pl, w zakładce TURYSTYKA.

PROGRAM REGIONALNY
 NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ
 ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

BIURO TURYSTYCZNE "TATIANA"
 97-200 Tomaszów Maz. ul. Małickiego 31/33
 tel./faks (+48) 44 7250457 www.tatianabt.pl
 Założone w 1991 roku Członek IZBY TURYSTYKI ZIEMI ŁÓDZKIEJ

**IMPREZY WYJAZDOWE I PRZYJAZDOWE
 NA TERENIE EUROPY**

DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
 wycieczki szkolne, zielone szkoły,
 białe szkoły, kolonie, obozy, zimowiska

DLA DOROSŁYCH
 wycieczki zakładowe, integracyjne,
 szkolenia, wczasy

DLA WYMAGAJĄCYCH
 turystyka kwalifikowana i specjalistyczna
 (np. obsługa grup z Izraela
 i grup polonijnych)

WYNAJEM AUTOKARÓW

TOBIE... JEMU... IM.... GÓDZIENNIE...
 SPRZEDAJEMY MARZENIA!

Artykuł zrealizowany w ramach projektu:
„Dom Warmiński – Integracja różnych narodowości na terenie Warmii” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 2 – „Turystyka”.
Działanie 2.2 – „Promocja województwa i jego oferty turystycznej”.

Piotr Żabowski

Opowieści z Warmii

TALES FROM WARMIA

Strzeliste wieże gotyckich katedr, majestatyczne kościoły i zamki krzyżackie od wieków budzą podziw. Jeśli dodamy do tego barwne imprezy oraz rozległe lasy i jeziora, otrzymamy ciekawą ofertę wypoczynku.

Położona na północnych rubieżach kraju Warmia jest często mylona z Mazurami, choć – w przeciwnieństwie do nich – ma dużo bogatszą historię, na spotkanie z którą najlepiej wyruszyć podczas wakacji.

NA TROPIE GOTYKU >> Podróż rozpoczynamy od Olsztyna, w którym mieszkał Mikołaj Kopernik. Astronom siedzi na ceglanej ławeczce przed zamkiem Kapituły Warmińskiej i wspomina kilka lat życia, jakie spędził w jednym ze skrydeł budowli. O związkach miasta z astronomią przypominają planetarium (drugie co do wielkości w Polsce), a w nim niezwykłe seanse astronomiczne, oraz XIX-wieczne obserwatorium w wieży ciśnień. Pobliskie Dobre Miasto zachwyca ogromną gotycką kolegiatą (większą może się poszczycić tylko Frombork). Budowa wraz z zabudowaniami przypomina zamek i skrywa cenną rzeźbę z pocz. XVI w. przedstawiającą Trójcę Świętą. Kręta rze-

Located at the northern frontiers of Poland Warmia is often mistaken for Masuria, although it has a much richer history that might be best acquainted with during summer holidays.

GOTHIC >> We start our trip in Olsztyn where Nicolaus Copernicus lived. The astronomer sits on a brick bench in front of the Warmia Chapter Castle and recalls the years he spent in one of the wings of the building. The city's connection with astrology is clearly visible in both a planetarium (the second largest in Poland) and a 19th century observatory in the water tower. Near Dobre Miasto has a huge ravishing Gothic collegiate church (only Frombork boasts a bigger one). The main and auxiliary buildings seem like a castle and are the seat of the valuable early 16th century statue of

Zdjęcie: D. Olejnicki (4)

Frombork – Wzgórze Katedralne / Cathedral Hill

Ratusz na rynku w Ornecie / The town hall

Braniewo – bazylika św. Katarzyny / St. Catharine Basilicas

ka łyna prowadzi do Lidzbarku Warmińskiego, gdzie wznosi się jeden z najcenniejszych gotyckich zamków w Polsce. Zamek Biskupów Warmińskich wyróżnia się trzema na różnymi wieżyczkami i krużgankami na dziedzińcu.

Nie mniej interesująca jest pobliska Orneta, urocze, wielokulturowe miasteczko. Obok XIV-wiecznego kościoła katolickiego ozdobionego gotyckimi malowidłami wznoszą się dwie cerkwie (prawosławna i grekokatolicka) oraz dawna synagoga. Na rynku orneckim od kilkuset lat czuwa imponujący ratusz miejski, w którego wieży znajduje się najstarszy na Warmii dzwon z 1384 r.

ŚLADAMI KOPERNIKA >> Następny przystankiem na trasie warmińskich

miast jest Braniewo. Już z daleka widać górującą nad nim XIV-wieczną bazylikę pw. św. Katarzyny. W mieście rozpoczyna bieg kolej nadzalewowa. Znaczną część trasy pociągów pokonują przy brzegu Zalewu Wiślanego, można nimi dojechać do Fromborka. Jego wizytówką jest Wzgórze Katedralne. Na naturalnym wzniesieniu stoją: gotycka katedra Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja, pałac biskupi (obecnie mieści się tu Muzeum Mikołaja Kopernika) oraz domy kanoników. Najpiękniejszy widok na miasto roztacza się z wieży Radziejowskiej, w podziemiach której działa planetarium. Z Fromborka można popłynąć statkiem do położonej po drugiej stronie Zalewu Wiślanego Krynicy Morskiej i kontynuować wakacyjną przygodę na północy Polski.

FOLLOWING KOPERNICUS' TRAIL >> Braniewo is the next stop. Seen from afar is the 14th St.

Catharine Basilicas towering the city. The city is the starting point for the Vistula Lagoon railway line. The majority of the route runs along the shoreline of the lagoon and it gets to Frombork. The city is known for its Cathedral Hill. The natural land elevation is the home of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Andrew Gothic Cathedral, bishops castle (at present home to Nicolaus Copernicus Museum) and canons' homes.

Kiedy warto tu być / **The best time to come:**

W tym roku na Warmii odbywa się wiele ciekawych imprez; na uwagę zasługującą / **This year, there are many interesting events in Warmia, among them:**

- 43. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej we Fromborku: VI – VIII, w każdą niedzielę o godz. 14
- III Warmiński Kiermasz Tradycji, Dialogu i Zabawy w Bałdach: VII
- Spotkania Warmińskie w Gietrzwałdzie i Worytach: VII
- Watra – Spotkania Pogranicza w Głębocie i Braniewie: 20–22 VIII
- Święto Urożaju – dożynki w Pieniężnie: 28 VIII
- Muzyka Czterech Kultur – Polska, Białoruś, Ukraina, Niemcy: wrzesień
- Dożynki wojewódzkie w Lidzbarku Warmińskim: 19 IX
- Konferencja popularnonaukowa „Krańce Europy” w Braniewie: 1–30 X
- V Spotkanie „Koledy Czterech Kultur” w Braniewie: 13–22 XII
- IV „Kulinarnie Świąteczne Spotkania Warmińskie” w Braniewie: 13–22 XII
- “43rd International Organ Music Festival” in Frombork: June–August, each Sunday at 2 pm
- 3rd Warmia Tradition, Dialog and Play Fair in Bałdy: June
- Warmia Meetings in Gietrzwałd i Woryty: July
- “Fire – Borderland Meetings” in Głębocie and Braniewo: 20–22 August
- “Music of Four Cultures” – Poland, Belarus, Ukraine, Germany: September
- “Harvest Festival” in Pieniężno: 28 August
- Provincial Harvest Festival in Lidzbark Warmiński: 19 September
- Popular Science Conference “Ends of Europe” in Braniewo: 1–30 October
- 4th Meeting “Christmas Carols of Four Cultures” in Braniewo: 13–22 December
- 4th Culinary Warmia Christmas Meetings in Braniewo: 13–22 December

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA

EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Śląskie z dziećmi

SILESIA PROVINCE WITH KIDS

Większości z nas Śląsk kojarzy się z kopalniami i szarym dymem, zza którego nie widać słońca.

Po co jechać tam z dziećmi?

Podam kilkanaście powodów i zapewniam – jeszcze w trakcie czytania zaczniecie się pakować.

When thinking about the Silesia Region the majority of you would picture mines and grey smoke overshadowing the sun. Why go there with kids? I will give you a couple of reasons and I bet you will start packing before you stop reading.

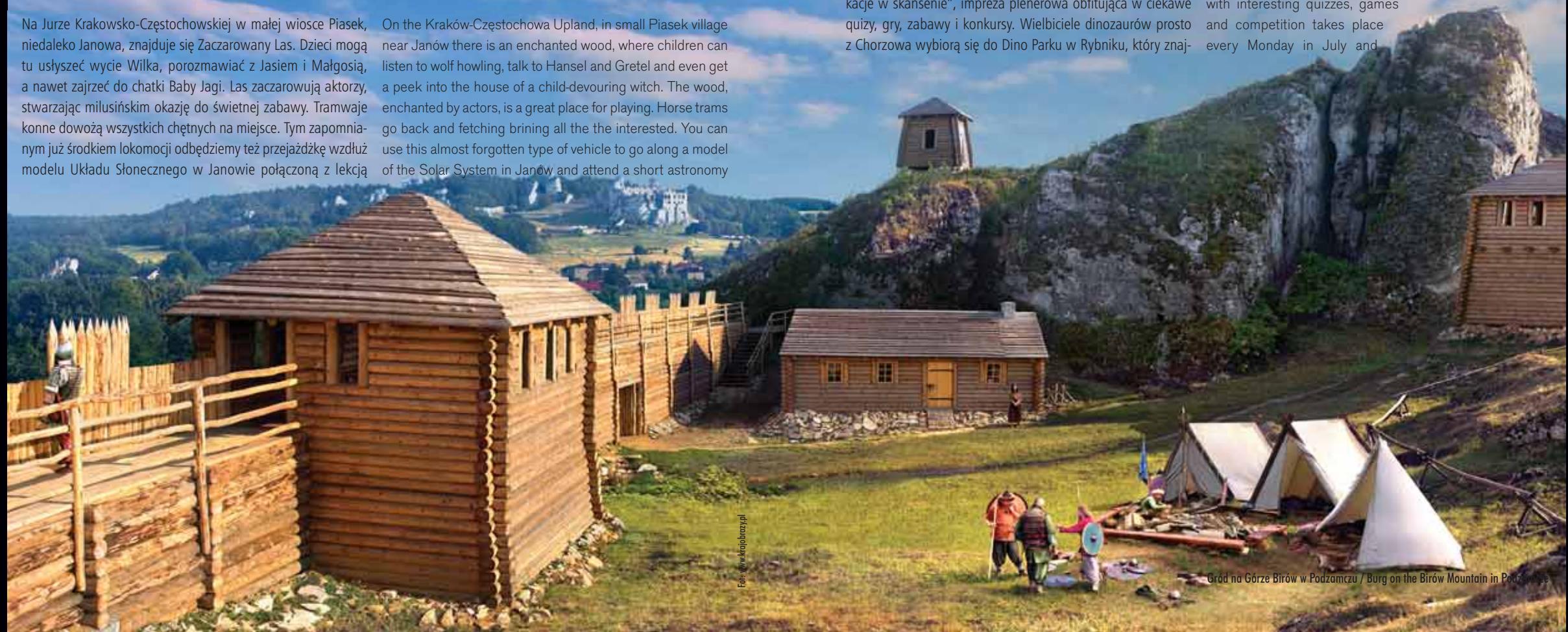
Na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej w małej wiosce Piasek, niedaleko Janowa, znajduje się Zaczarowany Las. Dzieci mogą tu usłyszeć wycie Wilka, porozmawiać z Jasiem i Małgosią, a nawet zajrzeć do chatki Baby Jagi. Las zaczarowują aktorzy, stwarzając milusińskim okazję do świetnej zabawy. Tramwaje konne dowożą wszystkich chętnych na miejsce. Tym zapomnianym już środkiem lokomocji odbędziemy też przejażdżkę wzdłuż modelu Układu Słonecznego w Janowie połączoną z lekcją

On the Kraków-Częstochowa Upland, in small Piasek village near Janów there is an enchanted wood, where children can listen to wolf howling, talk to Hansel and Gretel and even get a peek into the house of a child-devouring witch. The wood, enchanted by actors, is a great place for playing. Horse trams go back and forth bringing all the interested. You can use this almost forgotten type of vehicle to go along a model of the Solar System in Janów and attend a short astronomy

lesson. A year-round attraction is a rope park located at the brink of the upland's woods. Adults will have fun attending numerous holiday events in the Janów area: the Trout Holiday (31 July–1 August), i.e. a gold plucking competition, the Jazz Festival and the harvest festival (22 August).

Z GWIAZD DO DINOZAURÓW >> Gdy emocje po spotkaniu z Babą Jagą opadną, wyruszamy na wycieczkę do Chorzowa, gdzie czeka Zoolandia – park linowy, w którym najmłodsi (od 3 lat) i nieco starsi (do 13 lat) wyskaczą się do woli. Dla ostudzenia warto odwiedzić Minizoo (słonie, antylopy, hipopotam, zebry) i skalną dolinę dinozaurów, „zamieszkiwaną” przez 16 prehistorycznych gadów naturalnej wielkości. Będąc w Chorzowie, grzechem byłoby nie zajrzeć do planetarium – najstarszego i największego w Polsce. Od 3 lipca do 29 sierpnia odbywają się tu „Wakacyjne spotkania z gwiazdami”. W programie tej imprezy m.in. „Sąsiedzi Ziemi”, „Era statków kosmicznych”. Na deser zaś fundujemy pociechom Śląskie Wesołe Miasteczko i Górnogórski Park Etnograficzny, a w nim kilka atrakcji również dla rodziców: Biesiada Bluesowa (21–22 sierpnia), Jarmark Produktów Tradycyjnych (29 sierpnia). W każdy poniedziałek lipca i sierpnia odbywają się „Wakacje w skansenie”, impreza plenerowa obfitująca w ciekawe quizy, gry, zabawy i konkursy. Wielbiciele dinozaurów prosto z Chorzowa wybiorą się do Dino Parku w Rybniku, który znaj-

FROM STARS TO DINOSAURS >> When emotions after meeting the witch calm down, you hit the road to Chorzów to Zoolandia – a rope park where small ones (3-year-olds) and a bit older ones (13-year-old) will get a genuine jumping and climbing experience. To cool down, go to the Mini Zoo (elephants, antelopes, hippopotamuses, zebras) and a rocky valley “inhabited” by 16 full-scale prehistoric reptiles. While in Chorzów, it would be a sin not to pop into the greatest and the oldest planetarium in Poland. From 3rd July till 29th August, there are “Holiday Meetings with Stars” when you can visit “The Earth’s Neighbours” and get to know the “Era of Spaceships.” Silesia Fun Fair and the North Silesia Ethnographic Park are offering some fun for parents: the Blues Feast (21–22 August), the Traditional Products Fair (29 August). In addition to that “Holidays in Heritage Museum,” an outdoor event with interesting quizzes, games and competition takes place every Monday in July and

Dino Park w Rybniku / Dino Park in Rybnik

August. Straight from Chorzów fans of dinosaurs will go the Dino Park in Rybnik located on the Rybnik Reservoir in the "Under Sail" Recreation and Rest Centre. Daredevils may break in a young Apatosaurus or enter the head of the voracious T-Rex to get photographed inside. Some may get surprised when getting a shower from a dilophosaurus. Future archaeologists will hone their first professional skills uncovering "prehistoric" remains in a park sandbox. Next, there is an opportunity for a family cruise on "Conrad" boat, a ride (or a race!) on a pedal boat or in a kayak. Hyperactive children will love the close-by rope park and video arcade. While the offspring will get crazy on machines, parents will sat down in silence with a rod in hand. Fish is waiting!

ONE-DAY INDIANS >> A stone's throw from Rybnik there is an embodied dream of every Polish Winnetou – Tinku Indian Village in Stanica. Both a four-year-old and a 11-year-old can participate in a specially designed learning programme that focuses on the culture, everyday life and games of Native Americans. There will also be legends, dances and face-painting. To get there take a narrow-gauge train from Rudy.

O MAMMA MIA! >> Who does not remember Bolek and Lolek or adventures of Baltazar Gąbka dragon, who similarly like Reksio dog, Balbinka Goose or Profesorek Nerwosolek or Marecli Szpak were born in the Animated Films Studio (SFR) in Bielsko-Biała. It is high time our children got to know the cartoons that were eagerly watched by children in the times of the People's Republic of Poland. In Bielsko-Biała, nestling charmingly at the foot of the Little

JEDNODNIOWI INDIANIE >> Dosłownie rzut biretem do Rybnika znajduje się marzenie każdego polskiego Winnetou – indiańska wioska Tinku w Stanicy. Zarówno dla przedszkolaków, jak i dla uczniów szkoły podstawowej został przygotowany specjalny program, a w nim opowieści o kulturze, życiu codziennym, grach i zabawach indiańskich. Nie zabraknie legend, tańców i malowania twarzy. Do wioski zawiezie nas wąskotorówka, która odjeżdża ze stacji w Rudach.

O MAMMA MIA! >> Któż z nas nie pamięta Bolka i Lolkę? Emocjonujących przygód Baltazara Gąbki, herbu Zielona Pietruszka, które podobnie jak Reksio, Gąska Balbinka, Profesorek Nerwosolek, Marcelli Szpak narodziły się w Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej. Pora, by nasze pociechy poznali kreskówki, które umilały czas dzieciom w dobie PRL-u.

W Bielsku-Białej położonej malowniczo u stóp Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego najsłynniejszy polski kundełek – Reksio – doczekał się pomnika na placu między ul. Stojąłowskiego a 11 Listopada. Od spotkania z sympatycznym pieskiem można rozpocząć wycieczkę do Studia Filmów Rysunkowych. Podczas wyprawy wysłuchamy wykładu na temat animacji,

Zdjęcie: arch. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Wioska Indianka Tinku

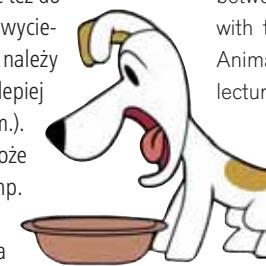

Indiańska wioska Tinku w Stanicy / Tinku Indian Village in Stanica

Park wodny w Dąbrowie Górniczej / Water Park in Dąbrowa Górnicza

zwiedzimy pracownie (animacji, malarnię, pokój zdjęć oraz salę nagrani), a także obejrzymy legendarne już dziś produkcje SFR. Bielsko-Biała to nie tylko stolica bajki, ale też doskonała baza wypadowa do górskich wycieczek. Dlatego na pobyt w mieście należy przeznaczyć kilka dni. Na początek najlepiej wyruszyć na Szyndzielnię (1028 m n.p.m.). Dla zuchwałych zdobycie tego szczytu może być początkiem dalszej wędrówki, np. na Klimczok (1117 m n.p.m.). Na mniej ambitnych czeka kolejka gondolowa – krótko, ale emocjonująco.

ŚLĄSKI UNDERGROUND >> Od połowy XIX w. Górnospolskie Koleje Wąskotorowe łączyły setki kopalń, hut, elektrowni i fabryk, dziś – miejsca atrakcyjne dla turystów. Kolejka dotrzeemy do Bytomia, Miasteczka Śląskiego i Tarnowskich Górz, gdzie mieści się Zabytkowa Kopalnia Srebra. Legenda mówi, że pierwszą bryłę galeny (mieszaniny ołowiu i srebra) znalazła w 1490 r. rolnik Rybka, orząc pole.

Po zwiedzaniu zakamarków kopalni czeka na nas Sztolnia Czarnego Pstrąga, którą ku uciechę najmłodszych (i tych nieco starszych też) zwiedza się lódkami. Przewodnik przeprowadza turystów od jednego szybu do drugiego, snując górnicze opowieści. Podziemne atrakcje obudzą w nas zapewne pragnienie wypoczynku na powierzchni, które najlepiej zaspokoi rodzinny wypad do parku wodnego w Tarnowskich Górzach. Jedna z największych atrakcji sportowo-rekreacyjnych w regionie zadowoli zarówno dzieci, jak i dorosłych.

SZLAK ORLICH GNIAZD >> Niemal 164-kilometrowy szlak rozpoczyna się w Krakowie, a kończy w Częstochowie, łącząc Orle Gniazda, czyli ruiny zamków i warowni wybudowanych w XIV w., za czasów Kazimierza Wielkiego (nie bez podstawnie mówi się, że zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną). Można się wybrać na wycieczkę z Olsztyna przez

Beskid Mountains and the Silesia Beskid Mountains, the most famous Polish mongrel – Reksio – has its monument between Stojąłowskiego and 11 Listopada streets. Meeting with the dog can be a starting point in your trip to the Animated Films Studio. In the Studio, there will be a short lecture on animation, visit to workshops (the animation and painting workshop, the photography workshop and the sound studio) and a screening of the legendary SFR movies. Bielsko-Biała is not only famous for children movies, but also a great place to start hiking trips. At first, it is best to go to Szyndzielnia (1,028 m asl). Some may treat it only as a stop-over and go further to Klimczok (1,117 m asl). For those less ambitious there is a gondola lift...

SILESIA UNDERGROUND >> Since the mid-19th century the Silesia Narrow-Gauge Railways has connected hundreds of mines, steelworks, power plants and factories, which today are places of tourist interest. You can take the train to Bytom, Miasteczko Śląskie and Tarnowskie Góry with an Old Silver Mine. The legend goes that the first nugget of galena (a mixture of lead and silver) was found in 1490 by a farmer by the name of Rybak, when he was ploughing his field. After getting in the nooks and crannies of mines, you can go to the Black Trout Adit, which to the joy of (not only!) children is traversed on boats. A guide takes tourist from one adit to another spinning tales about mining life. The underground trip may have you miss the fresh air. To have some go to the water park in Tarnowskie Góry – one of the greatest sports and tourists attractions in the region, both for kids and adults.

TRAIL OF EAGLE-NEST CASTLES >> An almost 164-kilometer long trail starts in Cracow and ends in Częstochowa connecting eagle-nest castles i.e. strongholds and fortresses erected in the 14th century during the reign of the Casimir the Great (there is saying that he found a wooden

Miniatuury zamków jurajskich w Podzamczu
Miniature Copies of Jurassic Castles in Podzamcze

Sztolnia Czarnego Pstrąga / Black Trout Adit

Zagroda żubrów w Pszczynie / Bison Farm in Pszczyna

Mirów, Bobolice, Będzin do Podzamcza, niekoniecznie w takiej kolejności. W Olsztynie (około Częstochowy, nie mylić z mazurskim) ruiny rozpościerają się na kamiennym wzgórzu zwanym Słonecznymi Skalami. Jedna z legend mówi, że zamek jest połączony podziemnym korytarzem z klasztorem jasnogórskim. Inna, że mamy szansę natknąć się (oczywiście!) na błakającą się zjawę. Nie jest to Biała Dama, lecz Maćko Borkowic, wojewoda poznański, przeciwnik polityki Kazimierza Wielkiego. Podobnież król skałał spiskującego przeciwko władcę Borkowica na śmierć głodową w olsztyńskich lochach. Inni twierdzą, że była to kara za schadzki z królową. Tak czy siak nieszczęsny wojewoda zginął w straszliwych męczarniach, a jego duch do dziś nie może opuścić zamku.

NAJCIEKAWSZE ZAMKI >> Zamek Ogrodzieniec w Podzamczu to perelka na Szlaku Orlich Gniazd, dziś wciąż imponujący i tętniący życiem. Kalendarz imprez jest niezwykle bogaty – przez całe wakacje co czwartek odbywają się tu spotkania z muzyką, wśród zaproszonych gości Hard Times, Tomasz Mucha Collective, Blue Machine.

Podczas XIII Turnieju Rycerskiego przeniesiemy się kilkaset lat w czasie. Finałem pierwszego dnia imprezy będzie bitwa o zamek, zaś drugiego pokazy konne w wykonaniu Bractwa Rycerskiego Ziemi Ogrodzienickiej. To nie koniec atrakcji na zamku – 14 sierpnia odbędzie się II Ogrodzienickie Spotkanie Kabaretowe „Strasznie Śmieszny Zamek”, a przez całe wakacje można uczestniczyć w nocnym zwiedzaniu budowli, czyli Wakacjach z Duchami. Gdyby Ogrodzieniec zawładnął na tyle wyobraźnią zwiedzających, że dalej nie zechą jechać, to pozostałe Orle Gniazda można obejrzeć... tuż u stóp zamku. W czerwcu został otwarty Park Zamków Jurajskich w miniaturze wiernie odwzorowany w skali 1:25. We wsi Podzamcze koło Ogrodzienia znajduje się Góra Birów – wznieśenie z udostępnioną do zwiedzania zrekonstruowaną drewnianą osadą, która istniała tutaj do XIII w. Obowiązkowym punktem na szlaku jest zamek w Będzinie, zrekonstruowany 50 lat temu. Budowla ożywa podczas imprez i treningów Bractwa Rycerskiego Zamku Będzin.

Zdjęcia: arch. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Park Zamków Jurajskich w miniaturze

Będzin – reconstructed 50 years ago – is a must on your castle itinerary. The structure gets lively during events and training sessions of the Fraternity of Knights of the Będzin Castle. The reconstructed castle in Bobolice takes your breath away, the one in Mirów is still under restoration. It is worth seeing both of them, because there must have been a reason to nominate them as two of the seven architectural gems of the Silesia Region.

BISONS AND ARCHITECTURAL GEMS >>

The castle in Pszczyna also got its chance in the competition and was titled one of the seven architectural gems of the Silesia Region. It might also be of interest to the youngest tourists who will get to know the story of the famous Daisy von Pless, princess of Pszczyna. The castle is but the first place to go in the city.

Almost 150 years ago, Duke John Henry XI Hochberg gave tsar Alexander II 20 deer and in return received 4 bisons from Białowieża. Today, the offspring of the Białowieża bisons are the greatest attraction of the Pszczyna Animal Reserve. Apart from bisons the animal farm is the home for mufloons, fallow deers, roe deers, swans, peacocks and other animals inhabiting southern Poland. Recently, the fallow and roe deer families have had fawns. Young natural scientist will have a chance to see a 3-D movie about bisons. You would be absolutely wrong if you thought it is the end of attractions in Pszczyna. History lovers will surely go to the Pszczyna Country Farmhouse Natural Heritage Museum to see wooden architecture of the region and participate in museum lessons and workshops presenting the everyday life, customs and ceremonies of its former inhabitants. Once tired of sightseeing, go to the Old Mill turned into an inn and nibble at some of the local delicacies. You might have a real problem now: what to choose? To see everything you would at least need a holiday three times longer.

Warto zajrzeć na / It is worth going to:

www.janow.pl, www.skansen.chorzow.pl, www.zoo.silesia.pl, www.wesole-miasteczko.pl, www.parkjurajski.net, www.tinku.pl, www.sfr.com.pl, www.gkw.pl, www.kopalniasiebra.pl (także noclegi), www.tarnowskiegory.pl, www.park-ogrodzieniec.pl, www.zamekolsztyn.pl, www.zamekbobolice.pl, www.zamek-ogrodzieniec.pl (także noclegi), www.muzeum.bedzin.pl, www.zubry.pszczyna.pl, www.zamek-pszczyna.pl Więcej informacji na portalu Śląskiej Organizacji Turystycznej www.gosilesia.pl.

More information about the region

is available at the Silesia Tourist Organization web page www.gosilesia.pl. The portal also offers a guide "Silesia with a Kid" (you can download it directly from the page). It contains many great ideas for trips with children at different ages.

Przewodnik „Śląskie z dzieckiem” zawiera mnóstwo propozycji na wypadki z dziećmi w różnym wieku (do ściągnięcia z www.gosilesia.pl).

Park Dinozaurów & Bajkowa Kraina

Dinozaury wyginęły 65 mln lat temu, ale wciąż nie przestają nas fascynować. Każde odkrycie szkieletu lub odcisku łapy prehistorycznego stwora rozpalą naszą wyobraźnię. W kwietniu zeszłego roku w Rybniku na terenie Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji „Pod Żaglami” powstał pierwszy w Polsce Park Dinozaurów, w którym dinozaury po milionach lat powróciły do życia, wiele z nich porusza się i wydaje głosy. W parku zamieszkało kilkadziesiąt gadów.

DINOZAURY WŚRÓD BAJEK >> Najmłodsi goście naszego parku chętnie wcielają się w rolę paleontologa odkojującego szkielet 14-metrowego T-reksa. Co bardziej odważni próbują ujeżdżać młodego apatozaura, a taka przygoda na długo pozostaje w pamięci. Rodzice natomiast chętnie fotografują swoje pociechy siedzące w olbrzymiej paszczy gigantozaura. W upalne dni wielką atrakcją jest dilofozaur, który zaskakuje zwiedzających... zimnym prysznicem. Wycieczka do Dino Parku to niezapomniane przeżycie dla osób w każdym wieku. W maju 2010 r. w ośrodku „Pod Żaglami” został otwarty kolejny park o nazwie Bajkowa Kraina. Zamieszkało w nim wielu bo-

hatów bajek, wierszy i legend. Spotkamy tu Kota w Butach, czarownicę latającą na miotle, przywitamy się z Babą-Jagą, zobaczymy narodziny Pinokia oraz zajrzymy do smoczej jamy.

Na wszystkich zwiedzających największe wrażenie robi dom na kurzej nodze (ponad 5 m wysokości). Szewczyk Dratewka zaprasza do swojego warsztatu, w którym powstały słynne siedmiomilowe buty. W Bajkowej Krainie wraz ze słoniami, żyrafami, antylopami i innymi afrykańskimi zwierzętami zamieszkał również Murzynek Bambo, a Janko Muzykant pasie krowy będące własnością dziadka usiłującego wyrwać rzepkę przy pomocy m.in. babci i wnuczka.

POZOSTAŁE ATRAKCJE >> Ośrodek „Pod Żaglami” jest położony w jednym z najładniejszych zakątków województwa śląskiego. Oprócz Parku Dinozaurów i Bajkowej Krainy czekają tu kolorowe place zabaw, indiańskie namioty tipi, salon gier zręcznościowych, a na wodach zalewu – statek „Conrad”, żaglówki, rowerki wodne i kajaki. Park linowy dostarcza sporej dawki adrenaliny. Dla najmłodszych dużą frajdą są także gokarty i przejażdżka kolejką Brzydkie Kaczątko.

Więcej informacji na: www.parkjurajski.net oraz www.bajkowakraina.info

Bajkowa & Kraina

DINO PARK
WWW.PARKJURAJSKI.NET

OWiR Pod Żaglami
ul. Rudzka 394
44-292 Rybnik
tel. 32-739-1195

Park linowy, Park Dinozaurów,
chata z piernika, rejs statkiem
i wiele innych atrakcji
dla całej rodziny.

www.bajkowakraina.info www.parkjurajski.net

Moje góry i doliny

MY MOUNTAINS AND VALLEYS

Joanna Szyndler

Wędrówki po Beskidach, wyprawy rowerowe po Kotlinie Ostrawskiej, spotkania z wciąż żywą kulturą ludową, a także szaleństwa na letnim torze saneczkowym – oto przepis na udane wakacje w powiecie cieszyńskim.

Cieszyn – Wieża Piastowska
Piastowska Tower

Cieszyn – Wzgórze Zamkowe / The Castle Hill

Cieszyn – Studnia Trzech Braci
The Tree Brother Well

Podróż po powiecie cieszyńskim zaczynam od Cieszyna – najstarszego miasta na Śląsku Cieszyńskim, jego serca i stolicy, od której pochodzi nazwa regionu. Najlepsza panorama położonego na zielonych wzgórzach miasta, liczącego 1200 lat, roztacza się z 30-metrowej Wieży Piastowskiej. Stąd zobaczyć można także wstęp Olzy i cały Czeski Cieszyn. To właśnie wzdłuż rzeki w 1920 r. podzielono miasto na dwie części. Po polskiej stronie znalazła się historyczna zabudowa oraz większość zabytków, po czeskiej – przemysłowe przedmieścia wraz z dworcem kolejowym. Szlabany graniczne nie dzielą już miasta i swobodnie można przekraczać Most Przyjaźni łączący oba państwa.

PEŁNA KULTURA >> Po nasyceniu oczu wspaniałymi widokami schodzę z wieży, by zobaczyć pozostałe zabytki Góry Zamkowej. Wznoszącą się tu XI-wieczną rotundą św. Mikołaja wygląda znajomo. Długo zastanawiam się, czy gdzieś już jej nie widziałam. Swoje przypuszczenia sprawdzam w... portfelu. Zgadza się, rotunda, jako jeden z najstarszych zabytków w Polsce, widnieje na 20-złotowym banknocie. Na Górze Zamkowej swoją siedzibę ma też Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości, w którym przez całe lato odbywają się wystawy i warsztaty poświęcone ginącym rzemiosłom, sztuce nowoczesnej i designowi. Muzeów i galerii w Cieszynie nie brakuje. Jednym z ciekawych jest Muzeum Drukarni, gdzie wszystkie maszyny, mimo

I start my journey around the Cieszyn powiat from Cieszyn itself - the oldest town of the Cieszyn Silesia, its heart and capital the region was named after. The best view on the 1200-year old town spread on green hills is from the Piastowska Tower, 30m high. From here we can also see the ribbon of the Olza River and the whole Czech Cieszyn. In 1920 the town was divided in two parts along the river. The historical part and most monuments stayed in Poland the industrial suburbs and the railway station fell to the Czechs. Border barriers do not divide the town anymore and we can easily cross the Friendship Bridge linking the two countries.

FULL CULTURE >> Having feasted my eyes with the wonderful views I descend the tower to see the other monuments of the Castle Hill. The 11th cent. Rotunda of St Nicholas looks familiar. I ponder a long time whether I have seen it somewhere before. I check it in my wallet. That's right. The rotunda, as one of the oldest Polish monuments, is on the 20-złoty note. The Silesian Castle of Arts and Entrepreneurship has its seat also on the Castle Hill and throughout the summer it hosts exhibitions and workshops on lost crafts, modern art and design. Cieszyn has plenty of museums and galleries. One of the most interesting is the Printing Museum where all the machines, despite their long history, still work. Then, through the market square full of cafes and restaurants I go to the Cieszyn Silesia Museum (one of the oldest in Poland) which tells you about the

Walks around the Beskydy Mountains, cycling around Ostrawska Basin, meeting the folk culture that is still alive and the frenzy on the summer sleigh track – this is a recipe for a successful holiday in the Cieszyn powiat.

Leśny Park Niespodzianek w Ustrońiu / Forest Surprise Park in Ustroń

Powozownia Andrzeja Lacela w Puńcowie / Carriage museum of Andrzej Lacel in Puńcow

Malowniczy rynek w Skoczowie / picturesque market square in Skoczów

Kościół św. Rocha w Zamarskach / St. Roch Church in Zamarski

przepracowanych lat, wciąż działają. Następnie przez pełen kawiarni i restauracji rynek idę do Muzeum Śląska Cieszyńskiego (jednego z najstarszych muzeów w Polsce) opowiadającego o historii i tradycjach regionu. Po tak intensywnym dniu wieczór spędzam przy lokalnym daniu – plackach z blachy z wyrzoskami, czyli ścienkami mięsa wieprzowego, i piwie Brackim warzonym w Cieszynie od 1846 r. Następnego dnia ranojadę do podcieszyszyńskiej wsi Puńców, by zobaczyć niedawno otwarte prywatne muzeum Andrzeja Lecela szczytające się niewielką, ale ciekawą, kolekcją zabytkowych powozów (najstarszy pochodzi z XIX w.).

DLA ODKRYWCÓW I ADRENALINOŻERCÓW

>> Powiat cieszyński ma dwie stolice sportów letnich i zimowych: Ustroń oraz Wiśla. Z obu miasteczek położonych w prześcierającym Park Krajobrazowy Beskidu Cieszyńskiego dolinie Wisły można wyruszyć na piesze wycieczki w góry lub spróbować swoich sił na świetnie przygotowanych trasach rowerowych. Zadbano także o dodatkowe atrakcje dla młodszych i bardziej wymagających turystów. Na szczytach górujących nad Ustroniem Czantorii (864 m n.p.m.) znajdują się park linowy, letni tor saneczkowy (30 km/godz. 700 m w dół!) oraz platforma widokowa oferująca najlepszą panoramę okolicy. Małych miłośników przyrody zaprasza Leśny Park Niespodzianek. Tutaj mufloni i danieli żyją na swobodzie, a spotkanie oko w oko z żubrem, dzikiem i szopem praczem to nieodłączny punkt programu. Największą sensację wzbudzają loty ptaków drapieżnych, a zwłaszcza honorowego obywatele parku – orła bielika o imieniu Regan. Jeśli komuś mało wrażeń, powinien wejść na Równicę (885 m n.p.m.), na szczyt której działa Extreme Park z kinem 4D, ścianką wspinaczkową, planetarium, torem saneczkowym i wieloma innymi atrakcjami. Jeśli chodzi o dostarczanie ekstremalnych przeżyć, Wiśla nie pozostaje w tyle. Tutaj także znajdują się dwa parki linowe: Niagara i Przygoda Park. Poza tym miasteczko otwiera bramę do miejsc, w których wciąż żywa jest kultura ludowa. Jej poznawanie można zacząć od wizyty w Muzeum Beskidzkim urządza-

history and traditions of the region. After an intensive day I spend my evening eating a local dish – pancakes from a baking tray with wyrzoski, i.e. pork slices, and the Brackie beer brewed in Cieszyn since 1846. The next morning I go to the nearby village of Puńców to see the new museum of Andrzej Lacel with its small, but interesting collection of historical carriages (the oldest is from the 19th cent.).

FOR EXPLORERS AND ADRENALINE JUNKIES >>

The Cieszyn powiat has two capitals of summer and winter sports: Ustroń and Wiśla. We can set off on a mountain hike or try our luck on perfectly prepared bicycle routes from both towns located in the Vistula valley which crosses the Cieszyn Beskids Landscape Park. There are also additional attractions for younger and more demanding tourists. On top of Czantoria Mountain (864 m) towering over Ustroń, there is a rope course, a summer sleigh track (30 km/h, 700 m down!) and a viewing platform offering the best panorama of the area. For the young we have the Forest Surprise Park. Here mouflons and fallow deer run freely, and close encounters with a wisent, wild boar or a raccoon are always to be expected. The biggest sensation are the flights of birds of prey, especially the park's honourable citizen – the white-tailed eagle named Regan. If this is not enough, you should climb Równica Mountain (885 m), which has the Extreme Park with a 4D movie, a climbing wall, a planetarium, a sleigh track and many other attractions on its top. As for extreme experiences Wiśla is no worse. Here we also have two rope courses: Niagara and the Adventure Park. The town opens its gates to places where the folk culture is still alive. We can start from the Beskid Museum located in the 18th cent. historical inn and then, equipped with the theory, go and discover the folklore in practice.

THE FOLK TRIANGLE >> Three villages: Jaworzynka, Koniaków and Istebna share a name "Trivillage". Apart from being located among mountains and woods, where Poland, the Czech Republic and Slovakia meet, they also share regional traditions. In

Zdj.: D. Olentzko (3), Leśny Park Niespodzianek

dzonym w zabytkowej XVIII-wiecznej karczmie, a z zebraną wiedzą teoretyczną ruszyć się z odkrywanie folkloru w praktyce.

the Beskid landscape we can listen to folk music, try highlander's dishes and feast our eyes with the famous Koniaków laces. The lace tradition of this land goes back to the 19th cent. when the lace mob-caps and forehead scarves were in fashion. So the housewives around started crocheting them. Those from Koniaków still make laces, though they changed the profile. Today no one wants to have a forehead scarf, but a lace thong, why not? Each product is spontaneously made and each napkin or a glove is one of a kind. Of course, this is not the whole culture of this region. In each of the three villages there are chambers, regional museums and galleries with the most interesting exhibits of the region's folklore. In Istebna it is worth visiting the "U Kawuloka" hut having the collection of folk musical instruments, in Jaworzynka the "Na Grapie" Museum with a weaving workshop, highlanders' clothing and a collection of modern folk art, and in Koniaków – the "Chata na Szańcach" Regional Art Gallery and "Kolyba", where, apart from the famous laces, we can also buy bundz, oscypek and bryndza cheese. **DOWN THE VALLEYS >>** If you want to go cycling in the Cieszyn Silesia, but are not willing to battle the uphill roads, you should choose the trails in Orawska and Oświęcim Basins. These are less popular among tourists and thus more peaceful. Numerous monuments will not let you get bored. Cycling from Cieszyn to

BĘDZIE SIĘ DZIAŁO EVENTS:

29 VII–1 VIII

Kino Plenerowe: Brenna – centrum, amfiteatr
Open-air movies: Brenna – centre, amphitheatre
31 VII–8 VIII

Tydzień Kultury Beskidzkiej:
Wiśla – amphitheatre, small stage in the market square

Zamkowe Spotkania z Historią:
Cieszyn – Góra Zamkowa
**Encounters with History in the Castle:
Cieszyn – the Castle Hill**

14 VII
Mistrzostwa Polski w podawaniu baraniny:
Ustroń – amphitheatre

**Poland championship in serving mutton:
Ustroń – amphitheatre**

14–15 VIII
Święto Koronki: Koniaków – karczma Kopytołka
Lace Festival: Koniaków – Kopytołka In

15 VII
Festiwal Muzyki Folkowej i Folklorystycznej „Gdzie biją źródła”: Ustroń – amphitheatre
**Folk and Folkloristic Music Festival
"Where the Source Is": Ustroń – amphitheatre**

21–22 VIII
XVII Dni Wiśły, dożynki i Święto Miodu:
Wiśla – amphitheatre
**17th Wiśla Days, Harvest and Honey Festival:
Wiśla – amphitheatre**

29 VIII
Gala operetkowa w ramach festiwalu „Viva Il Canto”, Kończyce Małe – zamek
The operetta gala, part of the "Viva il Canto" Festival, Kończyce Małe – castle

Park z fontanną solankową w Strumieniu / A brine fountain in Strumień

Pałac w Kończycach Wielkich / The palace in Kończyce Wielkie

– Galerię Sztuki Regionalnej „Chata na Szańcach” i „Kolybę”, gdzie oprócz słynnych koronek można również kupić bunc, oscypki oraz bryndzę.

ZJAZD W DOLINY >> Jeśli ktoś ma ochotę na wyprawę rowerową po Śląsku Cieszyńskim, ale nie podejmuje się walki z górskimi podjazdami, powinien wybrać szlaki do Kotliny Ostrawskiej lub Oświęcimskiej. Okolice te są rzadziej odwiedzane przez turystów, przez co łatwiej będzie odnaleźć tu upragniony spokój. Na nudę nie pozwalają liczne rozsiane po okolicy zabytki.

Ruszając rowerem z Cieszyna na północ, mam problem z wyborem: szlak żółty czy zielony? Zaczynam od zielonego. Szlak prowadzi do Zamarsk, jednej z najstarszych wsi na Śląsku Cieszyńskim, gdzie warto się zatrzymać przed urokliwym, drewnianym kościołem św. Rocha z 1731 r. Jadąc dalej na północ przez miejscowości Hażlach, docieram do Kończyce Wielkich, tu wznowi się największy w regionie drewniany kościół św. Michała Archanioła z XVIII w. Zatrzymuję się na dłużej, by zobaczyć barokowo-klasycystyczny pałac otoczony rozległym parkiem krajobrazowym i 750-letni dąb szypułkowy, jeden z najstarszych w Polsce (pozostałość po istniejącej tu niegdyś rozległej puszczy). Zaledwie siedem kilometrów dzieli mnie od Kończyce Małych, malowniczej wsi położonej wśród pagórków, potoków i stawów. Zaskakującym zabytkiem tej niewielkiej miejscowości jest renesansowy zamek z arkadowym dziedzińcem, w którym urządzono hotel, a także Izbę Regionalną Wsi Cieszyńskiej.

Co spotka turystów wyruszających na wycieczkę żółtą ścieżką rowerową? Dojadą do Skoczowa, pełnego uroku miasteczka. Jego ozdobą jest zabytkowy rynek z fontanną Trytona otoczony kamienicami z XVIII i XIX w. Kierując się dalej na północ (najpierw szlakiem żółtym, a później czerwonym), dotra do Strumienia, gdzie będzie czekać na nich nagroda – zasłużony relaks nad Jeziorem Goczałkowickim. Na wyprawę warto zabrać lornetkę, w pobliżu bowiem znajduje się ostoja ptasia europejskiego programu ochrony Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”.

the north we have a tough choice to make: the yellow or green trail? Let's start with the green one. It leads to Zamarski, one of the oldest villages in the region, where it is worth making a stopover in front of the charming wooden church of St Roch built in 1731. Further north, having passed Hażlach, we reach Kończyce Wielkie with the biggest in the region wooden church of St Michael Archangel from the 18th cent. Here I stop for a longer moment to see the Baroque-Classical palace surrounded by a vast landscape park, and a 750-year-old oak, one of the oldest in Poland (all that has remained from an old and huge forest). I have only 7 km to Kończyce Małe, a picturesque village among hills, brooks and ponds. A surprising monument of this tiny place is the Renaissance castle with an arcade courtyard, holding a hotel and the Regional Chamber of the Cieszyn Countryside.
And what about those who choose the yellow trail? It will lead them to a charming town of Skoczów. Its attraction is the historical market square with a Triton fountain surrounded by tenement houses from the 18th and 19th cent. Further north (first along the yellow and then red trail) they will get to Strumień and a prize shall await them there – a well-deserved rest on Lake Goczałkowickie. It is worth taking binoculars, because there is a fowl mainstay of the European project Nature 2000 "The Upper Vistula Valley" there.

Informacje praktyczne, atrakcje, baza noclegowa i gastronomiczna na oficjalnych stronach gmin i miast:

www.cieszyn.pl, www.ustron.pl, www.wisla.pl, www.ug.istebna.pl
– gmina Istebna, informacje na temat Trójwsi: Istebnej, Jaworzynki, Koniakowa, www.skoczow.pl, www.hazlach.pl – informacje o trasach rowerowych, Kończyce Wielkiej i Małych, www.infotur.olza.pl – informacje o szlakach rowerowych w regionie.
Practical info, attractions, accommodation and meals on official websites: www.cieszyn.pl, www.ustron.pl, www.wisla.pl, www.ug.istebna.pl – Istebna Municipality, Trivillage: Istebna, Jaworzynka, Koniaków, www.skoczow.pl, www.hazlach.pl – cycling routes info, Kończyce Wielkie and Małe, www.infotur.olza.pl – cycling routes info

Zdj. J. D. Olejnicki

GÓRASZKA

JUBILEUSZOWY PIKNIK LOTNICZY

Organizator imprezy:

Dziękujemy Partnerom, bez których organizacja XV Pikniku w Góraszce nie byłaby możliwa:

WWW.PIKNIK-GORASZKA.PL

Patronom honorowym:

Prezydent
Miasta
Stołecznego
Warszawy

Minister
Obrony
Narodowej

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

Partnerowi strategicznemu:

Partnerowi oficjalnemu:

Główne patronowi
medialnemu:

Partnerom:

Partner logistyczny

Partnerom medialnym:

Przygoda nad brzegiem Wisły

ADVENTURE ON THE BANK OF THE VISTULA

**Chciałbyś spędzić letni weekend niedaleko stolicy?
Proponujemy wycieczkę do Góry Kalwarii na rowerze.
Przejażdżka wśród lasów, sadów i nadwiślańskich łąk
to fascynująca przygoda obfitująca w sportowe emocje.**

Iwona Potęga

Wytrawni rowerzyści mogą rozpocząć wycieczkę w stolicy. Niebieski Warszawski Szlak Rowerowy Wisły (65,5 km) zaczyna się na Wólce Węglowej. Mija Lasek Bielański, Stare Miasto, Wilanów. Prosta droga prowadzi do ogrodu botanicznego w Powiszu i uzdrowiska Konstancin-Jeziorna. Tuż za Oborami szlak biegnie nad samą Wisłą.

U WRÓT POLSKIEJ JEROZOLIMY >> Po pokonaniu kilkunastu kilometrów wśród nadwiślańskich krajobrazów docieramy do Nowej Jerozolimy, czyli Góry Kalwarii. Jej założycielem był biskup poznański Stefan Wierzbowski, który postanowił utworzyć tu nowe centrum pielgrzymkowe. Miasto wzniesiono w 1670 r. na planie krzyża łacińskiego, a główne ulice posypano piaskiem przywiezionym z Ziemi Świętej. Osiem kompozycji miejskiej były przecinające się ulice tworzące zarys krzyża łacińskiego (obecnie oś prostą dającą do Wisły

Experienced cyclists can start this trip in Warsaw. The blue Warsaw Cycling Vistula Route (65,5 km) starts in Wólce Węglowej. It passes through the Lasek Bielański, the Old Town, Wilanów. The straight road leads to the botanical garden of Powsin and the spa of Konstancin-Jeziorna. After passing Obory the route goes along the Vistula.

AT THE GATES OF THE POLISH JERUSALEM >>

Having passed the distance of more than ten kilometers among the Vistula landscapes we reach the New Jerusalem, that is Góra Kalwaria. The town was established by the bishop of Poznań Stefan Wierzbowski, who decided to create here a new pilgrimage centre. The town was built on a layout of a Latin cross in 1670 and the main streets were covered with sand brought from the Holy Land. The skeleton of the urban composition were roads crossing like the Latin crucifix (currently perpendicular

Would you like to spend a summer weekend near the capital? We recommend a cycling trip to Góra Kalwaria.

A ride through the forests, orchards and river bank meadows is an adventure full of sporting emotions.

Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku
Masovian Princes' Castle in Czersk

Wieczernik – najstarszy kościół w mieście / Cenacle – the oldest church in town

Klasycystyczny ratusz na rynku w Górze Kalwarii
Classical town's hall in the market square of Góra Kalwaria

Plenerowa impreza na Zamku w Czersku / An outdoor event in the Czersk castle

Cmentarz żydowski / Jewish cemetery

stanowią ulice Kalwaryjska i Piłsudskiego, krótsze ramię – ulice Dominikańska i Pijarska). Na końcach osi znajdująły się trzy klasztory, niestety żaden nie przetrwał do naszych czasów. W miejscu skrzyżowania arterii, tj. u zbiegu ramion krzyża, zbudowano Ratusz Piłata. Piękny barokowy kościół był początkową stacją Drogi Pasyjnej. Obecnie w tym miejscu stoi świątynia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, w której wnętrzu odnajdziemy XVI-wieczną woskową pietę oraz grób założyciela miasta. W wierzchołku krzyża wznosi się pobernardyński zespół klasztorny z okazałym barokowym kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (a w nim rokokowa ambona i sarkofag św. Waleriana z czarnego marmuru) oraz kaplica św. Antoniego Padewskiego. Najlepiej zachowanym zabytkiem z epoki baroku jest kościół pw. Opatrzności Bożej, tzw. Wieczernik. Świątynia wybudowana dla zakonu marianów skrywa grób założyciela zgromadzenia o. Stanisława Papczyńskiego, XVII-wieczny obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem i współczesną drogą krzyżową dłuta Hanny Grocholskiej.

KALWARYJSKIE JUDAICA >> W XIX w. Góra Kalwaria stała się ważnym ośrodkiem chasydyzmu, ruchu religijnego o charakterze mistycznym. W czasach II Rzeczypospolitej sława mieszkającego tu cadyka Abrahama Altera przyciągała tysiące pielgrzymów. Dziś do najcenniejszych judaiców należą: cmentarz żydowski, synagoga, dom modlitwy z pocz. XX w. i o kilka lat starszy dwór cadyka.

Najciekawsze zabytki miasta łączy pięciokilometrowa ścieżka spacerowa, którą oczywiście można pokonać na rowerze. Nadwierzone podczas zwiedzania siły najlepiej zregeneruje czerlotka – pyszne ciasto z jabłek dojrzewających na Ziemi Czerskiej.

CZERWONYM WOKÓŁ MIASTA >> Na zwiedzanie okolic miasta wyruszamy spod ratusza, gdzie zaczyna się i kończy 54-kilometrowy czerwony szlak rowerowy. Jedziemy na południe do najstarszego zabytku na terenie gminy – zamku w Czersku. Budowla wzniesiona w II poł. XIV w. na skarpie wi-

to the Vistula are the streets Kalwaryjska and Piłsudskiego, and the shorter arm are Dominikańska and Pijarska). At the ends of the axis there were three monasteries. None of them, however, has survived. At the spot where the arteries cross, that is where the crucifix's arms meet, the Pilate's Town Hall was built. A beautiful Baroque church was the beginning of the Way of Passion. Currently the Temple of the Feast of the Cross stands here. It contains the 16th cent. wax Pietà and the tomb of the town's creator. At the head of the cross, there is the former Bernardine monastery complex with a splendid Baroque Church of the Immaculate Conception of Virgin Mary (it has a Rococo pulpit and a black marble sarcophagus of Saint Valerianus) and the Chapel of Saint Anthony of Padua. The best preserved Baroque monument is the Church of Divine Providence, the so-called Cenacle. The temple, built for the Marian Fathers, conceals the tomb of their establisher, Father Stanisław Papczyński, the 17th cent. painting of the Holy Madonna and the Infant as well as the contemporary Way of the Cross by Hanna Grocholska.

JUDAICA OF GÓRA KALWARIA >> In the 19th cent. Góra Kalwaria became an important centre of Hasidic Judaism, a mystical religious movement. During the 2nd Republic of Poland fame of the Tzadik Abraham Alter brought thousands of pilgrims here. Today the most precious Judaica are: the Jewish cemetery, a synagogue, a house of prayers from the beginning of the 20th cent. and a few years older Tzadik's mansion. The most interesting monuments are connected with a 5 km walking trail, which can also be covered by bicycle. Our strength will be regenerated by czerlotka – a delicious pie made of the Czersk Land apples.

RED ROUTE AROUND THE TOWN >> To see the town's vicinity we begin from the town's hall where the 54 km red cycling route starts and ends. We go south to the oldest monument – the castle in Czersk. It was erected in the latter half of the 14th cent. on the Vistula scarp and was the residence of Masovian

Zdj. Adam Stachowiak [5]

śląnej była rezydencją książąt mazowieckich i jedną z najpotężniejszych twierdz regionu. Mimo że od trzech stuleci jest ruiną, to nadal można podziwiać część murów i trzy flankujące ją wieże, z których roztacza się wspaniała panorama okolicy z Jeziorem Czerskim na pierwszym planie.

Po odpoczynku nad wodą ruszamy w drogę, która prowadzi wśród wiekowych dębów, buków i topoli. Na krótki postój warto się zatrzymać w Lininie, by zobaczyć drewniany wiatrak typu koźłak z 1854 r., oraz w Brześciach, gdzie wznosi się piękny modrzewiowy dwór szlachecki z XVIII w.

ZIELONYM DO DOMU >> Z Góry Kalwarii do Warszawy najlepiej wrócić Chojnowskim Szlakiem Rowerowym (24 km). Oznakowany na zielono biegnie przez lasy Chojnowskiego Parku Krajobrazowego. We wsi Pilawa warto odbić na czarny szlak łącznikowy, którym dojadziemy do Szymanowa, gdzie niedawno otwarto nowoczesny tor kartingowy. Zasmakowawszy emocji, jakie towarzyszą jednemu z najszybszych sportów świata, tzn. jeździe na gokartach, przesiadamy się na dwa kółka i pedałujemy przez Piaseczno i Lasek Kabacki aż do Ursynowa. Stąd mniej wytrawni rowerzyści mogą wrócić do domu autobusem lub metrem.

Dojazd: rowerem, samochodem lub pociągiem do Czachówka – ok. 8 km od Góry Kalwarii, która leży 25 km na południe od Warszawy

Atrakcje: basen w Górze Kalwarii czynny w godz. 6–22, Zamek Księżyca Mazowieckich w Czersku można zwiedzać w godz. 8–20 (maj–wrzesień), bilet normalny/ulgowy (przykłada się także rowerzystom) – 6/4 zł; tor kartingowy Kart Arena w Szymanowie w weekendy czynny w godz. 10–23

Getting there: by bicycle, car or train to Czachówka – about 8 km to Góra Kalwaria, 25 km south from Warsaw

Attractions: swimming pool in Góra Kalwaria: 6 am–10 pm, The Masovian Princes' Castle in Czersk can be visited between 8 am and 8 pm (May–September), normal/reduced tickets (also reduced for the cyclists) – 6/4 PLN; kart track Kart Arena in Szymanów: weekends 10 am–11 pm

www.basen-gorakalwaria.pl, www.gorakalwaria.pl

princes and one of the most powerful fortresses of the region. It has been in ruin for 3 centuries, but we can still admire part of its walls and three side towers with a wonderful view on Lake Czerskie. After resting near water we go along the route which leads among the centuries old oaks, beeches and poplars. It is worth stopping in Linin to see the wooden wind-mill from 1854 and in Brzeście where a beautiful larch gentry manor from the 17th cent. stands.

GREEN ROUTE HOME >> It is best to go back to Warsaw via the Chojnowski Cycling Route (24 km). It is marked green and runs through the forests of the Chojnów Landscape Park. In the village of Pilawa we can change to the black connecting route leading to Szymanów, where the newly opened modern kart racing track is. Having tasted the emotion of trying one of the fastest sports of the world, we go back to our two wheels and cycle through Piaseczno, Lasek Kabacki and Ursynów. Those less fit may take a bus or a metro from here home.

Już
5
września

„Ząbkowska KULmixTURA”

czyli cały świat na Ząbkowskiej. Serdecznie zapraszamy!

ul. Św. Piotra 8, 81-347 Gdynia, tel.: (+48 58) 760 58 00, faks: (+48 58) 760 58 58
hotton@hotton.pl, marketing@hotton.pl, www.hotton.pl

HOTTON

Hotton hotel to nowoczesny obiekt hotelowo - konferencyjny położony w Centrum Gdyni. Połączenie komfortu, nowoczesności i dobrej kuchni zadowoli gat każdego Gościa. To idealne miejsce dla osób przebywających w interesach oraz chcących wypocząć.

Hotel usytuowany jest na granicy portu, w sąsiedztwie głównej ulicy handlowej, niedaleko Skweru Kościuszki, przystani jachtowej i plaży miejskiej. Od 3 kondygnacji rozpościera się ciekawy widok na Zatokę Gdańską i Stocznię. Oferujemy 62 komfortowe pokoje, wyposażone w LCD, TV SAT, bezpłatny dostęp do Internetu.

Na Gości czekają atrakcje: Bowling Club z 3 torami i drink barem oraz rekreacja z mozaikową łazienką parową, sauną suchą i dużym jacuzzi.

W Restauracji Bucatti i Włoskiej Restauracji Calipso Szef Kuchni spełnia marzenia kulinarne.

Hotton Hotel is a modern hotel-conference venue compound located in Gdynia downtown. The blend of luxury, modern style and exquisite cuisine will satisfy each guest. This is an ideal venue for those travelling for business or pleasure.

The Hotel is situated in the harbour's direct vicinity, by the main shopping street, near Kościuszko Square, yacht marina and a public beach. Floors 3 and up have a magnificent view of the Gdańsk Bay and shipyard.

We offer 62 comfortable rooms with LCD, TV SAT and free internet access. Our guests are invited to use the Bowling Club drink bar, mosaic steam bath, dry sauna and jacuzzi.

Bucatti Restaurant and Calipso Italian restaurant will make your culinary dreams come true.

18.08 Kraków
Rotunda

19.08 Warszawa
Centralny Basen Artystyczny

20.08 Poznań
Eskulap

21.08 Gdańsk
Centrum Stoczni Gdańskie

wejście od godz. 20:00
afterparty: ROS (Addiction)

+ gościnnie w Warszawie Kwazar (Respecta Kru)
oraz P.NO (Italy) w Gdańsku.

Punkty sprzedaży: salony EMPIK, Media Markt,
Saturn oraz inne punkty Ticketho w całej Polsce.
sprzedaż internetowa: www.ticketho.pl, www.muzikanova.pl

cropp

WP.PL **CINEMA 4** **nowe muzyczne** **Gitarowe** **nowe**
OGOUD **nowe** **nowe** **nowe**
Trójmiasto **nowe** **nowe** **nowe**
Wojciech **nowe** **nowe** **nowe**
rebel.tv **A!** **nowe** **nowe**
Saturn **Moment** **nowe** **nowe**

CASTLE PARTY
DARK INDEPENDENT FESTIVAL

AND ONE (DE) BEHEMOTH (PL)
CLAN OF KYMOX (DE) ANNE CLARK (GB)
KIRLIAN CAMERA (US) ALEC EMPIRE (US)
QNTAL (DE) FAITH AND THE MUSE (US)
DE/VISION (DE) THE EDEN HOUSE (GB)
THE CASSANDRA COMPLEX (US)
THE BEAUTY OF GEMINA (CH) ZYWIOŁAK (PL)
THEATRES DES VAMPIRES (FR) JOB KARMA (US)
NOISUF-X (DE) DAIMONION (PL) CHRIST VS. WARHOL (US)
OTTO DIX (DE) DEVIANT UK (GB) DOPPELGANGER (DE)
RED EMPREZ (DE) WIELORYB (PL) C.H. DISTRICT (DE)
WIEZE FABRYK (PL) CHRISTBLOOD (PL) ALVAREZ PEREZ (ES)
THE PROOF (DE) BACIO DI TOSCA (IT) THE VIOLET TRIBE (US)
GRAY/SCALE (DE) DUSK WATCH (DE) GORTHAUR (DE)
MONOLIGHT (DE) CHIMERA (DE) INFINITY PAIN (DE)
klubowe noce z DJ-ami z Wschodu i Zachodu

SWIAT **AKTIVIST** **INDEPENDENT** **rockmetal.pl** **Gitarowy** **Castles**

www.castleparty.com

Degustacje regionalnych potraw, pokazy gotowania w wykonaniu Karola Okrasy i Marcina Budynka oraz konkursy kulinarne dla restauracji – to główne atrakcje festynu „Kuchnia pachnąca tradycją” w Augustowie.

Ireneusz Walczak

Smaki tradycji

TASTES OF TRADITION

Malowniczą ziemię augustowską położoną na pograniczu polsko-litewskim od wieków zamieszkiwali Polacy, Litwini, Żydzi i Rosjanie. Nic więc dziwnego, że w kuchni regionu przenikają się tradycje kulinarne i upodobania smakowe tych narodowości. Najwięcej podobieństw łączy jednak kuchnię polską i litewską. Podstawę menu stanowią dania przygotowane z tanich i łatwo dostępnych produktów, tj. ziemniaków, różnych rodzajów zboż, mleka, jaj, ryb i grzybów.

SZARA EMINENCJA ZIEMNIAK >> Na stołach polsko-litewskiego pogranicza honorowe miejsce zajmuje ziemniak, z którego gospodynie wyczarowują prawdziwe rarytasy. Długą listę potraw sporządzonych na bazie tego cennego warzywa otwiera babka ziemniaczana – zapiekanka z tarty, surowych ziemniaków z dodatkiem mąki, jaj, cebuli i wędzonego boczku. Podobnie przyprawioną masą ziemniaczaną nadziewa-

The picturesque Augustów Land located at the Polish and Lithuanian borderland for centuries has been inhabited by Poles, Lithuanians, Jews and Russians. It is not a wonder then that the cuisine of the region is influenced by culinary traditions and flavour preferences of these nationalities. Polish and Lithuanian cuisines are the most similar. Main meals are based on cheap and easily obtainable products: potatoes, different crops, milk, eggs, fish and mushrooms.

się jelita wieprzowe, a następnie piecze – tak powstaje kiszka ziemniaczana. Kulinarnym przebojem są jednak kartacze – podłużne płyty wielkości dloni robione z surowych i gotowanych ziemniaków, nadziewanych mięsnym farszem z przyprawami. Podaje się je okraszone smażoną cebulą i skwarkami. Na Litwie odpowiednikiem kartaczy są cepeliny, przygotowywane w podobny sposób, z tą tylko różnicą, że najczęściej serwuje się je z kwaśną śmietaną oraz cebulą. Wśród naszych sąsiadów Litwinów dużym uznaniem cieszy się także rogaiszis, czyli pieczony pieróg z gotowanych ziemniaków i mąki jęczmiennej, oraz bulbonaj – pieczone na blasze placuski ziemniaczane z dodatkiem smażonej cebuli i słoniny. Typowym danem regionalnym z pogranicza polsko-litewskiego są soczewiaki. Te niewielkie pierożki z gotowanych ziemniaków nadziewane soczewicą, grochem lub kiszoną kapustą wyśmienicie smakują zarówno zaraz po upieczeniu, jak i odsmażone na patelni.

Nie mniej ważnym składnikiem diety jest mleko i jego przetwory. Dawniej świeżym mlekiem gaszono pragnienie w upalne dni. Z siadłego lub maślanki po dodaniu drobno pokrojonych buraków, ogórka, rzodkiewki, koperniku, szczypiorku i ugotowanego jajka przygotowywano chłodnik – najlepszą zupę na gorące lato.

DARY JEZIOR I LASÓW >> Pojeździe Augustowskie z malowniczymi jeziorami:

Neckiem, Rospudą, Białym, Studzienicznym, Sajnem, Serwy obfituje w cenne gatunki ryb, tj. sieje, sielawy, stynki. Na stołach tego regionu nie może więc zabraknąć potraw z ryb. Świeże ryby najczęściej smaży się lub gotuje i podaje z dodatkiem różnych sosów. Od wieku lat hitem tego typu dań jest lin natarty mieszanką starannie skomponowanych przypraw, smażony, a następnie duszony w sosie śmietanowym z dużą ilością koperniku i natki pietruszki.

Rozległe lasy Puszczy Augustowskiej dostarczają mieszkańców owoców leśnych i grzybów. Jesienne dary lasów smaży się z cebulą i przyprawami, dusi na patelni z dodatkiem śmietany lub nadziewa nimi pierogi imięso.

EMINENCE GRISE – THE POTATO

>> The Polish and Lithuanian borderland is famous for potatoes out of which true delicacies can be conjured by skilful hands. A long list of dishes based on this valuable vegetable is opened by a kind of potato cake – a casserole of grated raw potatoes with some flour, eggs, onion and bacon. Similar potato mush is used to stuff pork intestines, which are grilled to make potato sausage. However, the culinary hit is kartacz – elongated dumpling made of raw and cooked potatoes with a meat stuffing with spices. They are served with fried onion and pork cracklings. In Lithuania, the equivalent of kartacz is cepelin, the only difference is that the latter one is usually served with sour cream and onion. Our Lithuanian neighbours are also fans of rogaiszis, a grilled dumpling made of cooked potatoes, barley wheat and bulbonai – baked potatoes fritter with a pinch of onion and pork fat. But a typical dish of that region is soczewiak. These are small dumplings made of cooked potatoes stuffed with lentil, pea or sauerkraut. They taste delicious just after being baked or re-fried on a pan. Milk and its products are also a very important element of the local diet. In the past, fresh milk quenched thirst on hot days. Curdled milk or buttermilk were used to make cold borsch by adding finely chopped beetroots, cucumber, dill, chive and a boiled egg. It is the best soup for a hot summer.

GIFTS FROM LAKES AND WOODS

>> The Augustów Lakeland with its picturesquely lakes: Necko, Rospuda, Biale, Studzieniczne, Sajno and Serwy is bountiful with valuable fish such as lavaret, European whitefish and smelt fish. Fresh fish is usually fried or cooked and served with different sauce dressings. For many years, the most popular was tench coated with a selected mixture of spices and herbs, grilled and then stewed in sour cream sauce with loads of dill and parsley. Extensive woods of the Augustów Forest are a great source of wood fruit and mushrooms. Mushrooms are fried with onion and spices, stewed with sour cream or stuffed into dumplings and meat. There are almost as

Warsztaty kulinarne / Culinary Workshops

Kartacz / Kartacz

Chłodnik litewski / Lithuanian Cold Borsch

Soczewiaki / Soczewiaki

Ryba smażona / Fried fish

Dary mazurskich jezior / Gifts of Masuria Lakes

Słodkie mrowisko / Sweet Anthill

Pieczenie sękacza / Baking of sękacz

Przepisów na potrawy z grzybami jest prawie tyle, ile na dania ziemniaczane. Na uwagę smakoszy zasługują grzyby kiszone, z których najczęściej przyrządza się sałatkę z dodatkiem cebuli, pieprzu i oleju. Kiedyś zajadano się nimi zarówno po polskiej, jak i litewskiej stronie granicy, dziś ta wyśmienita przystawka popadła w zapomnienie.

SŁODKIE SĘKI I MROWISKA >>

Po głównym posiłku przychodzi kolej na małe co nieco. Miłośnicy słodkości zapewne znają smak sękacza, ciasta przypominającego ścięty pień drzewa. Jak głosi tradycja, w Polsce pierwsze sękacze powstały w miejscowości Berżniki koło Sejna z okazji odwiedzin królowej Bony. To bardzo czaso- i pracochłonne ciasto biszkoptowe pieczę się na drewnianym rożnie obracanym nad ogniem. Sztuka polega na kręceniu rożnem w odpowiednim tempie i jednocześnie polewaniu dość rzadkim ciastem, tak aby płynąca masa, zastygając tworzyła efektowne sople, zwane sękami. Proces opiekania trwa dwie–trzy godziny. Kolejną warstwę ciasta wylewa się po zapieczeniu poprzedniej.

Oprócz sękacza, który uświetnia ważne uroczystości rodzinne na Suwalszczyźnie, mieszkańców Augustowa również chętnie jadają pampuchy, czyli słodkie kluchy z ciasta drożdżowego smażone w gorącym oleju. Wielu zwolenników ma także deser zwany mrowiskiem – kopiec suchych placków kruchego ciasta polany z miodem, posypany rodzynkami i makiem.

Wszystkie wspomniane wyżej potrawy oraz wiele innych mniej znanych dań typowych dla ziemi augustowskiej zostanie zaprezentowanych na festynie Kuchnia Pachnąca Tradycją, który odbędzie się w dniach 13–14 sierpnia w Augustowie. W programie imprezy zaplanowano także pokazy gotowania w wykonaniu znakomitych kucharzy Marcina Budynka i Karola Okrasły. Restauracje i punkty gastronomiczne z Augustowa i Druskiennik sprawdzą swoje umiejętności w konkursie kulinarnym, a my będziemy mogli kosztować i kupować najlepsze regionalne przysmaki.

many recipes for mushroom dishes as there are for potato dishes. True gourmets should pay attention to pickled mushrooms that were used to make salads with onion, pepper and oil. There were times when they were devoured on both sides of the border. Today, the dish is almost forgotten.

SWEET KNOTS AND ANTHILLS >>

After the main meal there is time for a little smackerel of something. Lovers of sweets surely know the taste of sękacz, a cake that resembles a tree stump. The tradition has it that the first sękacz in Poland was made in Berżniki near Sejny for the Queen Bona's visit. This very time- and labour-consuming sponge cake is baked on a wooden spit rotated over fire. The whole trick is to rotate the spit at an appropriate speed and pour batter so that the flowing batter sets creating effective icicles called knots. The entire baking process last up to 2 or 3 hours. Next layer of batter is poured once the previous one has set. The inhabitants of Augustów like eating pampuch – sweet "noodle" of yeast dough fried in hot oil. Another dessert that has many fans is anthill – a mound of dry pancakes of shortbread dipped in honey, sprinkled with raisins and poppy seed. All these dishes mentioned above and many others will be presented on a "Kitchen Smelling of Tradition" festival to take place on 13–14 August in Augustów. During the event there will be cooking shows by cooks Marcin Budynek and Karol Okrasa. Smaller and bigger restaurants from Augustów and Druskienniki will compete in a cooking contest and we all will have a chance to taste and buy the best regional rarities.

Dojazd: samochodem, autobusem, pociągiem. Augustów leży 240 km od Warszawy przy drodze E67

Centrum Informacji Turystycznej / Tourist Information Centre:

Rynek Zygmunta Augusta 9, tel./faks (87) 643 28 83

How to get there: car, bus, train. Augustów is located 240 km from Warsaw at E67 route.

Więcej na temat kuchni regionalnej na [For more on the regional cuisine go to: www.kpt.augustow.eu](http://www.kpt.augustow.eu)

Zdj. J. M. Augustów, BP Druskienniki

Międzynarodowe Targi Poznańskie
Poznań International Fair

spotkaj przyszłość
meet the future

Turystyka biznesu

Poznań, 20-23 października 2010

www.tour-salon.pl

U stóp Araratu

Michał Lubina

U stóp góry, na której według Biblii spoczęła Arka Noego, leży Armenia – niewielkie państwo o fascynującej kulturze i tragicznej historii. Ormianie pierwsi rozbiór przeżyli 2500 lat temu. Dziesięć stuleci przed nami zaczęli pisać we własnym języku, a chrzest przyjęli siedem wieków wcześniej. I jak tu nie ulec fascynacji...

AT THE FOOT OF ARARAT

W górzach południowej Armenii na szczytce samotnej pionowej skały wznosi się niezwykły klasztor Tatew. Za nim zionie przepaść. Jak głosi legenda, podczas jednego z najazdów miejscowi zbiegli w góry. Uciekali, lecz nagle stanęli nad skrajem przepaści, z tyłu otaczali ich wrogowie. Padli więc na kolana i błagali: „Boże, daj nam skryjdy!”. Wtedy między skałą, na której stali, a góram wytrysnęła rzeka, skutecznie ratując ich przed nieprzyjaciółmi. W podzięce wznieśli później monastyr.

ŁAKOMY KĄSEK >> Ta legenda wymownie obrazuje los Armenii – niewielkiego kraju na Zakaukaziu wciśniętego między Gruzję, Iran, Azerbejdżan, Turcję i azerską eksklawę Nakhicewan. Od początku istnienia Armenia padała ofiar najazdów. Okupowali ją: Scytowle, Persowie, Aleksander Wielki, ponownie Persowie (razem z Bizantycyjkami), Arabowie, jeszcze raz Bizantycy, znów Persowie i wreszcie Turcy (i Rosjanie). Po zniszczeniu w XI w. królestwa Ani przez Bizantyczyców Ormianom nigdy nie udało się odbudować kraju w historycznych granicach Wyżyny Armeńskiej. Jak pisze w „Imperium” Ryszard Kapuściński, „obecna republika Armenii zajmuje zaledwie 1/10 obszaru tej dawnej, wyżynnej Armenii. Reszta leży w Iranie i przede wszystkim – w Turcji”.

At the foot of the mountain that allegedly was the landing place of the Noah's Ark lies Armenia – a small landlocked country with a fascinating culture and tragic history. Armenia was first partitioned 2,500 years ago. Armenians started writing in their own language ten centuries before us and accepted Christianity seven centuries earlier than we did. We cannot help being fascinated...

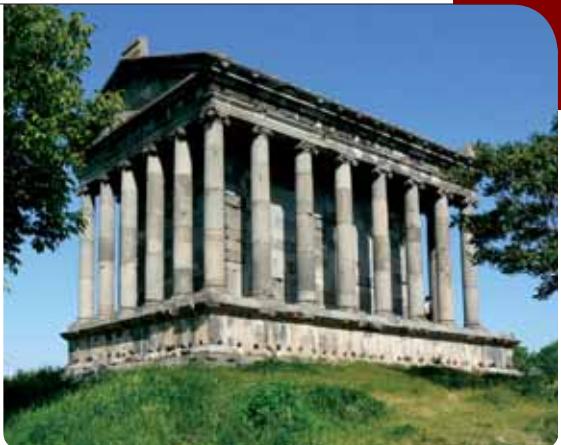
In the mountains of Southern Armenia, at the top of a lonely, vertical rock rises the incredible Monastery of Tatev. Behind it, there is only a yawning precipice. A legend goes that during one of the invasions the locals took to the mountains. They were running for life and stopped at the edge, with the enemy on their tail. They dropped to their knees begging the Lord for wings. And then suddenly a river burst forth between them and their assailants. Grateful to God, they erected a monastery there.

TIDBIT >> This legend perfectly illustrates the fate of Armenia – a tiny country in Transcaucasia squeezed in between Georgia, Iran, Azerbaijan, Turkey and the Azeri exclave of

Zdj.: M. Lubina (4)

Cmentarz ormiańskich chaczkarów / Armenian Khachkar Cemetery

Świątynia hellenistyczna w Garni / Hellenic Temple in Garni

SAKRALNE SKARBY >> Klasztory w Armenii budowane zazwyczaj w najbardziej niedostępnych i nieprzyjaznych miejscach, by nikt ich nie zniszczył. Dziś te unikalne budowle sakralne ukryte w górach i na przełęczach, w lasach i na skrajach urwisk są największym skarbem kraju. Wewnętrz proste, surowe, spowite mrokiem. Orientowane na wschód, tak by promyki słońca rozświetlały wnętrze kościoła podczas nabożeństwa i tworzyły aurę sacram. Na zewnątrz zdobią je płaskorzeźby przedstawiające sceny biblijne, ormiańskie krzyże (chaczkary) i słowa zapisane alfabetem pochodząącym z VI w. n.e. Nieradko też, jak np. w Goshawank, na płaskorzeźbach widnieją symbole obcych religii. Gosh, założyciel tego klasztoru-universytetu, wpłót w architekturę budowli znane mu znaki wierzeń sąsiednich narodów: islamskie, zoroastriańskie, manichejskie... Dzięki temu monaster ocalał od zagłady.

Klasztory tchną ciszą i harmonijnym, mistycznym połączeniem kultury i natury. Taki nastrój odnajdziemy w będącym kolebką Armenii klasztorze Sewan (majestatycznie wznosi się nad jeziorem o tej samej nazwie) oraz w Chor Virap – kompleksie monastycznym rozbitym u stóp Araratu (zdjęcie na stronie obok). Z kolei mroczny zbudowany na skałach kościół Geghard urzeka pielgrzymów szemrzącym strumykiem płynącym przez jego środek.

Nakhichevan. From its beginnings, Armenia fell prey to invaders. It was occupied by the Scythians, Persians, Alexander the Great, and the Persians again and Turks (and Russians). After the Byzantines destroyed the Kingdom of Ani in the 11th century, Armenians have never managed to rebuild the country within the historic boundaries of the Armenian Plateau. As Ryszard Kapuściński notes in "Imperium" "the present day Republic of Armenia occupies merely 1/10 of the long gone highland Armenia. The rest is in Iran and Turkey."

SACRED TREASURE >> Monasteries in Armenia were usually built in the most inaccessible places to save them from being ransacked. Today, these unique buildings hidden on the passes and precipices are the country's greatest treasure. Their inside is simple, austere, veiled in darkness. They face the east so that the first sun rays illuminate churches during a morning mass and create an aura of the sacred. The outside is decorated with biblical reliefs, Armenian crosses (Khachkars) and words in an alphabet from the 6th century CE. Frequently, like in Goshawank, reliefs contain symbols from foreign religions. Gosh – founder of this monastery-university – incorporated the familiar Islamic, Zoroastrian and Manichean religious symbols into the building's architecture. This saved the monastery. The monasteries emanate silence and harmonious, an almost mystical blend of culture and nature.

This can be found in the Sevan Monastery majestically rising above the lake of the same name, in the Khor Virap monastic complex close to the (photo on the adjoining page) base of the Ararat Mountain. On its part, the gloomy, half-carved into rock Geghard Monastery enchants pilgrims with a murmuring creek flowing through its center.

Wnętrze kościoła ormiańskiego / Inside of an Armenian Church

O duchowej przynależności kraju do kultury europejskiej świadczy efektowna świątynia hellenistyczna z I w. n.e. Zbudowano ją w Garni, na szczycie urwistego, skalnego jaru. Podróżując przez Armenię, naszymy oczy widokiem wiecznie zielonych łąk i ośnieżonych szczytów Małego Kaukazu. Łagodne wzgórza stopniowo przechodzą w groźne, postrzępione wierchy. W krajobrazie górzystego kraju uwagę zwracają przełęcze. Jedną z najbardziej spektakularnych jest Przełęcz Sulema położona przy drodze wiodącej z prowincji Wajoc Dzor nad jeziorem Sevan. Pod nią kryje się seldżucki karawanseraj z XIV w., pamiętający czasy świetności Jedwabnego Szlaku i przejeżdżające kupieckie karawany.

GOŚĆ W DOM, BÓG W DOM >> Wyprawa do Armenii nie zapadłyby tak głęboko w mojej pamięci, gdybym nie spotykał się z ludźmi. Ormianie, jeden z najbardziej otwartych narodów, widząc gościa, częstują go tym, co mają najlepsze – i widać, że robią to szczerze. Radosne biesiadowanie stanoi kwintesencję ich życia. Zagadywanie do turysty na ulicy jest powszechnie na całym świecie, ale z reguły rzadko wiąże się z zaproszeniem na kawę, ciastka, kefir ajran lub wybrane szasłyki i kebaby. Na degustację wina lub ormiańskiego koniaku możemy liczyć nawet wtedy, gdy podróżujemy w grupie.

ŚWIĘTA GÓRA ORMIAN >> Nad Armenią góruje majestatyczny szczyt wulkanu Ararat. Widać go prawie z każdej części Erewania i okolic. Wiecznie biały wierzch (5165 m n.p.m.) jest świętą górami Ormian – symbolem chwały i upadku, potęgi

MEGALITHS AND A SELJUK CARAVANSERAI >>

Monasteries are not the only highlight of Armenia. There are the ruins of the predecessor of Yerevan, the Urartean city of Erebuni established in 782 BCE. The southern Armenian district of Sisian boasts megalithic rocks forming the ancient astronomical observatory. It has been dubbed the "Armenian Stonehenge" although it is 500 years older than its English counterpart. To get a taste of the Armenian spiritual and cultural affinity it is enough to take a look at the impressive Hellenic temple from the 1st century CE erected on the top of a rocky gorge. There are evergreen meadows and snowcapped peaks of the Small Caucasus. Gentle hills slowly turn into menacing, ragged pinnacles. In the mountainous countryside, human eye looks for passes. One of the most spectacular is the Sulema Pass on the road between the Vayots Dzor District and Lake Sevan. Underneath, is a Seljuk caravanserai from the 14 century, a witness to the great times of the Silk Road and travelling caravans.

MY HOUSE, IS YOUR HOUSE >> The trip to Armenia would not have been that memorable if it had not been for the people. The Armenians are one of the most open and hospitable people I have met. They treat guests with what they have. Joyful feasting is the essence of their lives. All over the word, tourists are greeted on the streets, but only in Armenia they are invited for a coffee, sweets, ayran, kefir and delicious shish kebabs. You can taste wine or Armenian cognac even if travelling in a group.

THE ARMENIAN HOLY MOUNTAIN >> The majestic peak of the Ararat volcano reigns over Armenia and is visible from almost every part of Yerevan. The ever white peak (5,165 m ASL) is the Armenian holy mountain, a symbol of glory and fall, power and tragedy, but first and foremost of the unbending power of faith. It is the birthplace of Armenia. The mountain reminds the Armenians about the last tragedy that changed their fate. In 1915, the Turks killed almost 1.5 million people and seized most of the Armenian native lands together with Ararat.

SYMBOLS OF ARMENIAN EXISTENCE >> Armenia was the first country ever to accept Christianity in 301 CE. The Christian heritage is clearly present in Etchmiadzin, the spiritual capital of Armenia. The city famous for its impressive cathedral, St. Gayane and St. Hripsime churches and beautiful gardens is the seat of the Catholicos – the head of the Armenian Apostolic Church. However, local belief system also contains many pagan rituals such as animal sacrifice. The most important symbol of the Armenian culture – the Khachkar – also dates back to Pre-Christian times. This finely carved stone cross is placed on churches' walls, tombs and crossroads. Ryszard Kapuściński says that Khachkar is "the symbol of Armenian existence", just like a book.

Zdj. M. Ułubor (3)

Nad jeziorem Sewan / On Lake Sevan

Samotny klasztor / A Lonely Monastery

i tragedii. A przede wszystkim – niezłomnej siły wiary. To tu narodziła się Armenia: jej kolebką są tereny wokół Araratu i jezior Wan i Sewan. Widok tej góry przypomina Ormianom ostatnią tragedię, jaką wstrząsnęła ich losem. W 1915 r. Turcy zabili prawie półtora miliona ludzi i zagarnęli większość rdzennie ormiańskich ziemi. W tym także Ararat.

ZNAKI ORMIAŃSKIEJ EGZYSTENCJI >> Armenia, pierwsze chrześcijańskie państwo świata, przyjęło chrzest w 301 r. Chrześcijańskie dziedzictwo najwyraźniej jest obecne w Eczmiadzynie – duchowej stolicy Armenii. W mieście słynącym z okazałej katedry, kościołów św. Hripsime i św. Gajane, oraz pięknych ogrodów swoją siedzibę ma Katolikosa – główny Ormiański Kościół Autokefaliczny. W miejscowych wierzeniach zachowało się jednak sporo pozostałości pogańskich, m.in. zwyczaj składania ofiar ze zwierząt. Z czasów przedchrześcijańskich wywodzi się też najważniejszy symbol kultury ormiańskiej, czyli chaczkar. Ten misternie rzeźbiony kamienny krzyż stawia się w murach świątyń, na płytach nagrobnych, a także na rozstajach dróg. Jak pisze Ryszard Kapuściński, chaczkar to „znak ormiańskiej egzystencji”, tak jak książka.

NARODOWA RELIKWIA >> Niestannie prześladowani chronili się w górach bądź emigrowali (często nazywa się ich Żydami Wschodu). Zawsze zabierali ksiąg. Losy tych ksiąg odzwierciedlają historię Ormian. Dziś te manuskrypty znajdują się w ogólnodostępnej, erewańskiej bibliotece Matenadaran. „Ormianin wchodzi do Matenadaranu jak muzułmanin do Mekki – pisze w „Imperium” Ryszard Kapuściński. – To kres jego pielgrzymki, jest wzruszony, przejęty. W dziejach Ormian książka była ich narodową relikвиą. Wiele tych manuskryptów, uratowane za cenę ludzkiego życia. Są tu stronice zaplamione krwią. Są księgi ukrywane latami w ziemi, w szczelinach skał. Ormianie zakopywali je, tak jak rozbite armie zakopują swoje sztandary”. Z Matenadaranu, jak z każdego punktu Erewania, widać Ararat. W tym kraju wszystko jest w jego cieniu.

NATIONAL RELIC >> Constantly persecuted, Armenians took shelter in the mountains or emigrated (referred to as the Jews of the East), always taking their books with them. The story of the books is the story of Armenians. Today, the manuscripts are available to the public in the Yerevan Matenadaran library. "The Armenian enters the Matenadaran like the Muslim enters Mekka – writes Kapuściński in "Imperium" – It is the end of his pilgrimage, he is moved and emotional. Books are Armenians' national relics. Many of them were saved at the cost of human life. Their pages are stained with blood. Some of them were hidden in ground or in rocks. Armenians buried them, as defeated armies buried their flags." From Matendaran, as from elsewhere in Yerevan you can see Mt. Ararat. In this country, everything is in its shade.

Bilety lotnicze: z Warszawy do Erewania są drogie (co najmniej 1800 zł w obie strony). Z powodów politycznych Armenia ma zamknięte granice z Turcją i Azerbejdżanem. Lodem dostać się tu można tylko z Iranu i Gruzji (nie potrzeba wiz). Najtańsze będzie dolecieć samolotem do Gruzji (np. Liniami Baltic z Rygi; bilet w obie strony – ok. 1400 zł), a potem pojechać do Erewania autobusem (7–8 USD).

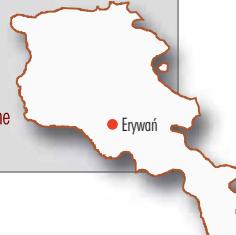
Wiza: uzyskamy ją w Ambasadzie Republiki Armenii w Warszawie (ul. Bekasów 50; tel. (22) 899 09 40, tel./faks (22) 642 06 43; sekretariat@armenia.internets.pl) albo na lotnisku w Erewaniu i przejściach granicznych z Gruzją i Iranem. W ambasadzie wiza kosztuje 30 USD. Na przejściach wizę wydają od ręki i kosztuje połowę mniej.

Waluta / Currency: dram (AMD); 1 EUR – 459 AMD

Air Tickets: from Warsaw to Yerevan (return ticket costs ca. PLN 1,800). Due to political reasons the borders between Armenia and Turkey and Azerbaijan are closed. The only overland access is possible through Georgia and Iran (no visas required). The cheapest is to take a plane to Georgia (e.g. Air Baltic Airlines from Riga, return ticket ca. PLN 1,400), and then take a bus to Yerevan (USD 7–8).

Visa: to be obtained in the Embassy of the Republic of Armenia in Warsaw (ul. Bekasów 50; tel. (22) 899 09 40, tel./faks (22) 642 06 43; armenianmailbox-ambassy@yahoo.pl) or at the airport

in Yerevan and border crossings with Georgia and Iran. In the embassy, the visa costs USD 30. At the crossings, it is 50% cheaper and issued immediately.

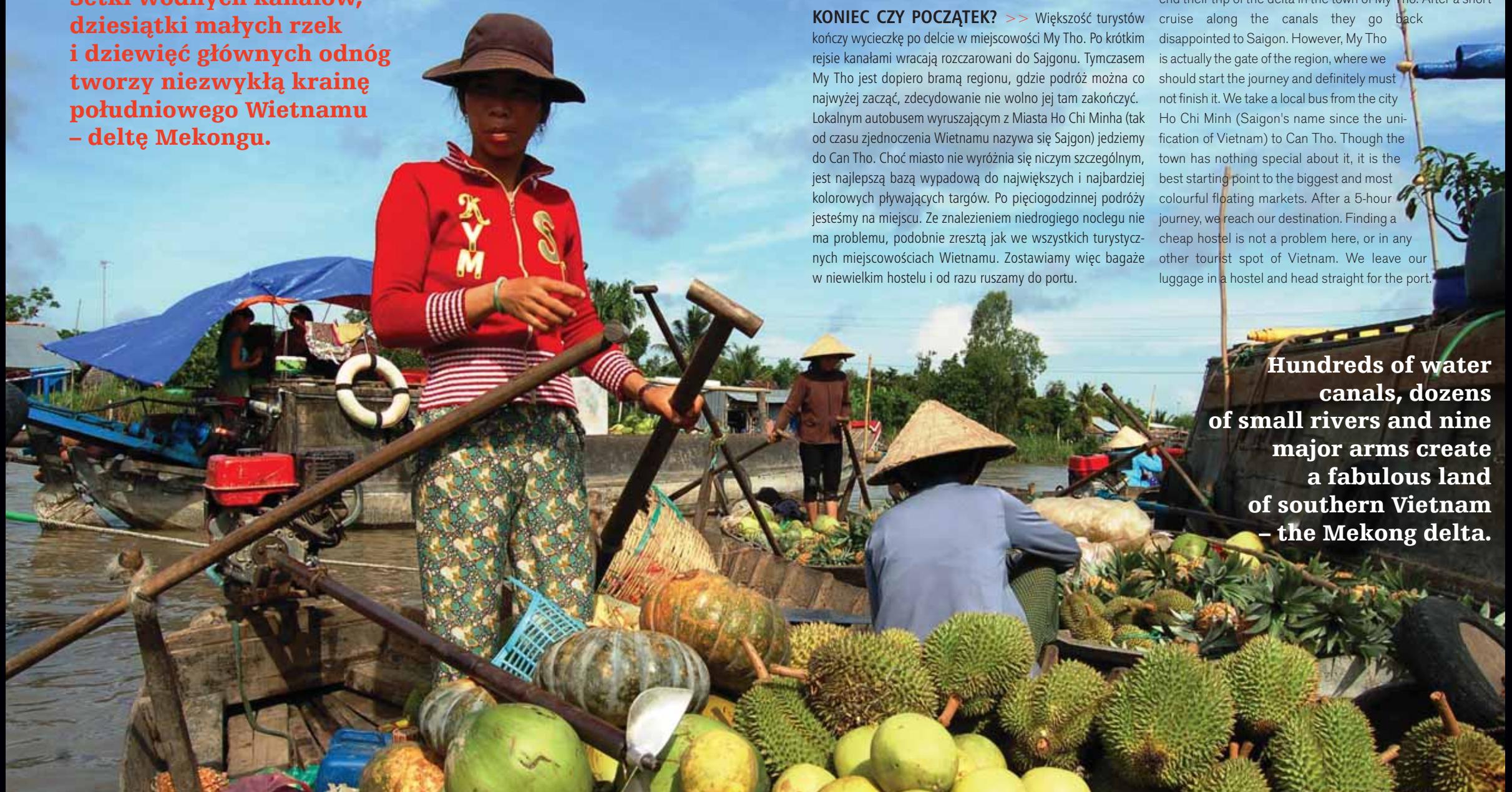

Joanna Szyndler

Smoków Mekongu

9 DRAGONS OF THE MEKONG

Setki wodnych kanałów, dziesiątki małych rzek i dziewięć głównych odnóg tworzy niezwykłą krainę południowego Wietnamu – deltę Mekongu.

Z Wyżyny Tybetańskiej płynie przez Chiny, Laos i Kambodzę, aby rozlać się w Wietnamie ogromną deltą o powierzchni ponad 50 tys. km kw. i zginąć w Morzu Południowochińskim. Dziewięć głównych odnóg delty Mekongu nazwano Dziewięcioma Smokami. Poza nimi istnieją jeszcze setki większych i mniejszych kanałów, nad którymi skupia się życie regionu. Obszar ten jest zwany ryżowym koszem Wietnamu (tarasowe pola wydają plony nawet trzy razy w roku). Delta jest także zagłębiem owoców i warzyw, którymi handluje się zarówno detalicznie, jak i hurtowo z pokładów niewielkich drewnianych łodzi. Aby zobaczyć ten niezwykły spektakl, jedziemy do miejscowości Can Tho w samym sercu delty Mekongu.

KONIEC CZY POCZĄTEK? >> Większość turystów kończy wycieczkę po delcie w miejscowości My Tho. Po krótkim rejsie kanałami wracają rozczarowani do Saigenu. Tymczasem My Tho jest dopiero bramą regionu, gdzie podróż można co najwyżej zacząć, zdecydowanie nie wolno jej tam zakończyć. Lokalnym autobusem wyruszającym z Miasta Ho Chi Minha (tak od czasu zjednoczenia Wietnamu nazywa się Saigon) jedziemy do Can Tho. Choć miasto nie wyróżnia się niczym szczególnym, jest najlepszą bazą wypadową do największych i najbardziej kolorowych pływających targów. Po pięciogodzinnej podróży jesteśmy na miejscu. Ze znalezieniem niedrogiego noclegu nie ma problemu, podobnie zresztą jak we wszystkich turystycznych miejscowościach Wietnamu. Zostawiamy więc bagaż w niewielkim hostelu i od razu ruszamy do portu.

It flows from the Tibetan Plateau through China, Laos and Cambodia to overflow an area of over 50 000 km² and disappear in the South China Sea. Nine major arms of the Mekong delta are called Nine Dragons. Apart from these there are hundreds of smaller and greater canals, where the life of the region is focused. This area is called the rice basket of Vietnam (the terraced fields yield crops even three times a year). The delta also abounds in fruits and vegetables, sold on boards of small wooden boats. To see this wonderful spectacle we go to Can Tho in the heart of the Mekong delta.

THE BEGINNING OR THE END? >> Most tourists end their trip of the delta in the town of My Tho. After a short cruise along the canals they go back disappointed to Saigon. However, My Tho is actually the gate of the region, where we should start the journey and definitely must not finish it. We take a local bus from the city Ho Chi Minh (Saigon's name since the unification of Vietnam) to Can Tho. Though the town has nothing special about it, it is the best starting point to the biggest and most colourful floating markets. After a 5-hour journey, we reach our destination. Finding a cheap hostel is not a problem here, or in any other tourist spot of Vietnam. We leave our luggage in a hostel and head straight for the port.

Hundreds of water canals, dozens of small rivers and nine major arms create a fabulous land of southern Vietnam – the Mekong delta.

Autokarem w Europę

Barbara
Jampolska-Wasiak

EUROPE BY COACH

Podróżowanie samochodem jest męczące, szczególnie na długich dystansach, latanie samolotem dla wielu z nas to sport ekstremalny, pociągi za granicę są drogie. Jednym słowem – autokar najlepszy na wakacyjne wojaże.

Travelling by car is tiring, particularly over long distances, going by plane is an extreme sport for many of us, trains are expensive abroad. All in all – a coach is the best for holiday travels.

Fot. gilles logossi – fotolia.com

Przejazdy autokarowe od lat cieszą się niesłabnącym powodzeniem. Tym bardziej że w parze ze stosunkowo niską ceną idą coraz lepsza jakość usług, piękne widoki za oknem i ciekawe znajomości zawarte w podróży.

RELAKS NA TRASIE >> Jeszcze kilkanaście lat temu dłuża jazda autokarem wiązała się koniecznością zajęcia niewygodnej pozycji na niezbyt czystym fotelu i wypadami w krzaki podczas postojów (któż nie pamięta: panowie na prawo, panie na lewo!). Dziś zasiadamy w czystym, eleganckim i wygodnym

Travelling by coach has enjoyed unwavering popularity for years. It is even more obvious given the fact that a considerably low price is coupled with greater and greater quality, beautiful views through a window and interesting friends made during a travel.

RELAXING ON THE WAY >> As little as a couple of years ago a long travel by coach entailed occupying an uncomfortable position on not so clean a seat and outings into the bushes during a stopover (who does not remember the saying: men to the right, women to the left!) Today we sit down

société

restauracja
club

Restauracja société ul. Różana 14, tel.: 022 540 13 33, e-mail: societe@societe.pl

société

restauracja
club

- ≡ oferujemy urozmaicone menu z akcentami kuchni polskiej i śródziemnomorskiej,
- ≡ organizujemy imprezy okolicznościowe tj. bankiety, wesela, konferencje oraz spotkania biznesowe,
- ≡ proponujemy mile spędzić czas w otoczeniu zieleni naszego ogrodu

- ≡ We offer a varied menu with some accents of Polish and Mediterranean cuisine,
- ≡ we organize occasional parties, that is banquets, wedding receptions, conferences and business meetings
- ≡ We recommend spending nice time in our green garden.

www.societe.pl

Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku

Przyjdź

Odpocznij

Zobacz

Muzeum Budownictwa Ludowego
Park Etnograficzny
11-018 Olsztynek, ul. Lesna 23
tel. 089 519 21 64; fax. 089 519 38 45
www.muzeumolsztynek.com.pl

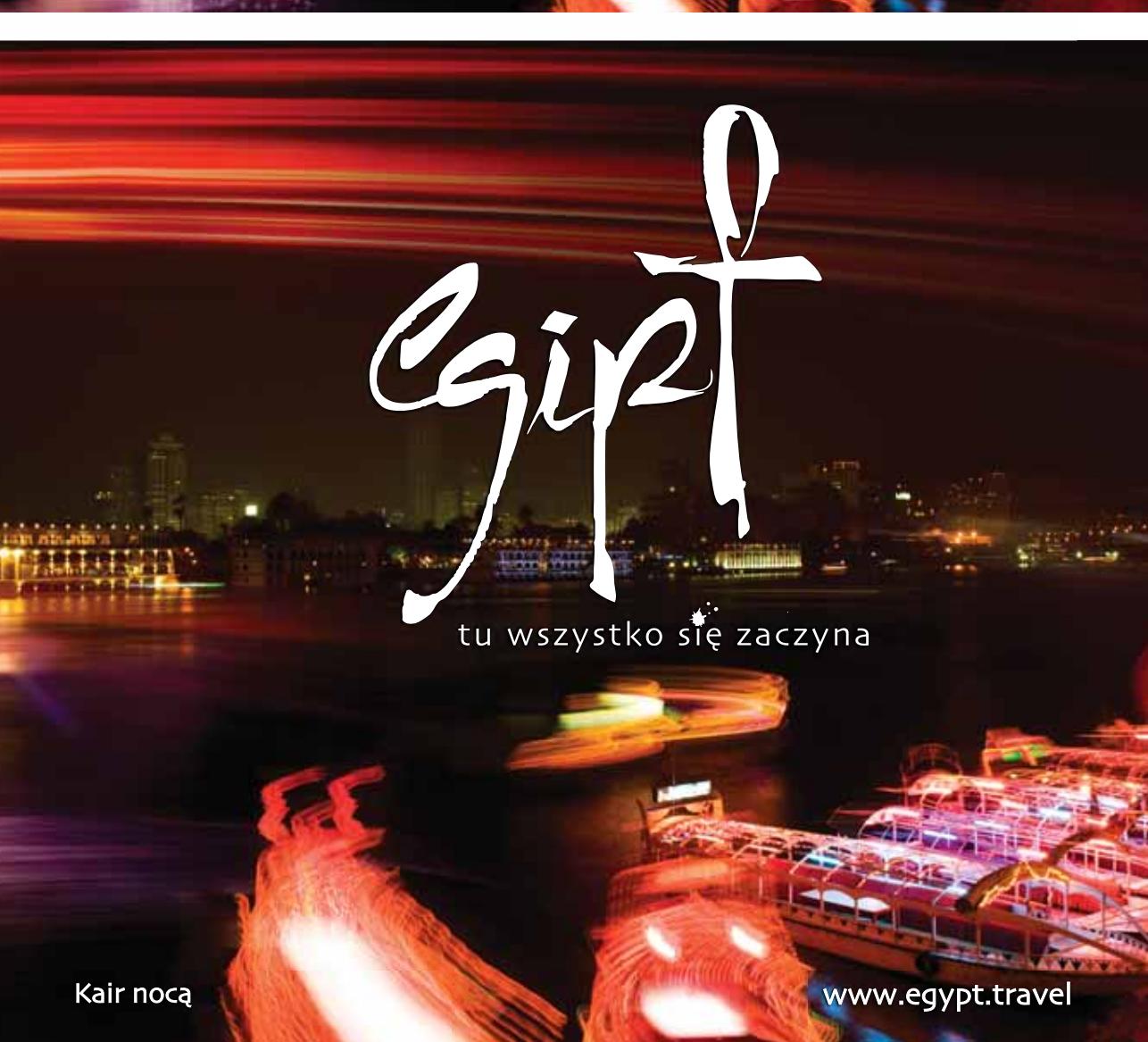

INSTYTUCJA SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO

“as if Cairo is a stereo that is always on..”

Kair dniem i nocą pełni życiem

Egypt

tu wszystko się zaczyna

Kair nocą

www.egypt.travel